

AZ EURÓPAI UNIÓ

MEGJEGYZÉSEK
AZ EURÓPAI UNIÓ BIZOTTSÁGÁNAK RENDSZERES
ÉVES JELENTÉSEIHEZ

Az Európai Tanács 1993. június 22-ei koppenhágai ülésén döntött arról, hogy a közép- és kelet-európai társult országok az Európai Unió tagjaivá válhatnak. A tagállamok állam- és kormányfői ezen az ülésen egyúttal meghatározták a tagság gazdasági és politikai feltételeit, az ún. koppenhágai kritériumokat is. A politikai kritériumok, a jogállamiság, a demokratikus intézmények stabilitása, az emberi jogok védelme mellett a kisebbségek tiszteletben tartásának követelményét is a tagság előfeltételévé tették. 1994-ben Magyarország nyújtotta be elsőként csatlakozási kérelmét, amelyet még másik kilenc közép- és kelet-európai állam tagfelvételi kérelme követett. Az Európai Bizottság 1997. július 17-én hozta nyilvánosságra az egyes tagjelölt országok felkészültségéről szóló országvéleményét és a bővítéssel kapcsolatos anyagait (Agenda 2000). A csatlakozási tárgyalások 1998 tavaszán kezdődtek meg az első tagjelöltekkel és (Ciprussal és Máltával együtt) Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Szlovákia és Szlovénia 2002-ben, míg Bulgária és Románia 2004-ben zárta le azokat. A csatlakozási tárgyalások lebonyolítása és az egyes tagjelölt országok felkészültségének ellenőrzése egyaránt a Bizottság feladata. A koppenhágai politikai kritériumok, így a kisebbségek védelmének teljesítését a Bizottság az évente kiadott rendszeres országjelentésekben (Regular Report) értékelte. A rendszeres jelentéseket egészítették ki a rövid- és középtávú célokat, feladatokat megfogalmazó ún. Csatlakozási Partnerség (Accession Partnership).

Az alábbiakban csak a rendszeres jelentéseknek a romák helyzetével foglalkozó részeit közöljük. 1997-ben, az országvéleményekben és az Agenda 2000-ben a roma kisebbségek még leginkább csak rövid utalásokban jelentek meg. A csatlakozás előrehaladásával és a probléma súlyának felismerésével együtt az Európai Bizottság is nagyobb teret szentelt e kérdéskörnek. Bár az éves országjelentésekben több helyütt előfordulnak (pl. a polgári és politikai jogok vagy a szociális jogok kapcsán), a romák helyzetével foglalkozó megállapítások közül itt csak azok szerepelnek, amelyeket az országjelentések kifejezetten a kisebbségi jogok körében említettek meg. Szociálpolitikai kérdésként tárgyalják a romák helyzetét pl. a 2004-ben csatlakozott országokról készült utolsó, 2003-as monitoring jelentések. Ehelyütt mi azokat a szövegeket gyűjtöttük egybe, ahol az Európai Bizottság kisebbségi ügyként veti fel a romákkal kapcsolatos problémákat, mivel a kérdéskört a csatlakozási folyamat során főként a kisebbségvédelem keretében kezelték.

A szerkesztők

AZ EURÓPAI PARLAMENT
HATÁROZATA A ROMÁKKAL SZEMBENI HÁTRÁNYOS
MEGKÜLÖNBÖZTETÉSRŐL

Emberi jogok

B4-0974/95

1995. július 13-ai jegyzőkönyv – végleges változat

AZ EURÓPAI PARLAMENT

- A) felismerve, hogy a romák mint nemzetek fölötti nép különleges társadalmi problémákkal szembesülnek;
- B) felismerve, hogy gyakorlatilag minden országban, ahol letelepedtek, általánosan elterjedt hátrányos megkülönböztetés sújtja őket, de számuk Kelet- és Közép-Európában különösen súlyosbítja a problémát;
- C) felismerve, hogy a roma nép életkörülményeinek problémájával lényegében csak nemzetközi szinten lehet érdemben foglalkozni;
- D) megértést és tiszteletet tanúsítva a romák különleges kultúrája iránt, felismerve azonban azt, hogy életmódjuk bizonyos esetekben súrlódásokat eredményez társadalmi környezetükkel;
- E) felismerve, hogy a jövő generációk oktatása kulcsfontosságú a romáknak az őket körülvevő társadalomba való beilleszkedésében, és erre különös figyelmet kell fordítani.

AZ EURÓPAI PARLAMENT

1. különleges jelentést rendel haladéktalanul, és felszólítja a Bizottságot, hogy fokozza erőfeszítéseit a romák társadalomba való beilleszkedésének és a kultúrához való hozzájárulásának elősegítésére.
2. Felszólítja az európai intézményeket általában, beleértve a Bizottságot, az Európa Tanácsot és az EBESZ-t, hogy működjenek együtt a Parlamenttel a roma népet sújtó hátrányos megkülönböztetés leküzdéséért;
3. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt a határozatot a Tanácsnak, a Bizottságnak, az Európa Tanácsnak és az EBESZ-nek.

Fordította Császár Ivett

AZ EURÓPAI PARLAMENT
HATÁROZATA AZ ÚJ KOSZOVÓBAN ELŐFORDULÓ ROMA
ÉS MÁS KISEBBSÉGEKKEL SZEMBENI VISSZAÉLÉSEKKEL
KAPCSOLATBAN

Emberi jogok: Romák helyzete Koszovóban
B5-0147, 0151, 0166 és 0174/1999
1999. október 7-ei jegyzőkönyv – végleges változat

Az Európai Parlament

- figyelembe véve a koszovói, valamint a volt Jugoszlávia helyzetére vonatkozó korábbi javaslatokat,
- tekintettel az 1999. június 9-ei, a nemzetközi biztonsági erők (KFOR), a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság kormánya és a Szerb Köztársaság között létrejött katonai szerződésre,
- tekintettel a délkelet-európai Stabilitási Egyezményre, melyet a Tanács 1999. június 10-én írt alá,
- figyelembe véve az UNHCR/EBESZ által 1999. szeptember 6-án kelt, a koszovói etnikai kisebbségek helyzetéről szóló értékelést,
- figyelembe véve az ENSZ Emberi Jogokért Felelős Főbiztosának a koszovói emberi jogokról szóló 1999. szeptember 7-ei jelentését,

- A) aggodalmának ad hangot, hogy a koszovói roma lakosság nagy része a múltban és jelenleg is súlyos, az emberi jogok ellen elkövetett jogsértések áldozata a koszovói konfliktus rendezése óta. Őket a konfliktus alatt is „komplikálnak” tekintették a szerb erők;
- B) tényként kezeli, hogy ezeknek a tetteknek és jogsértéseknek a következtében június közepe óta több mint 12-15 ezerre becsült koszovói roma lakosság hagyta el Koszovót;
- C) helyteleníti azt a rengeteg erőszakos emberszöktetést és gyilkosságot, melyet más koszovói kisebbség, különösen a szerbek ellen követtek el a konfliktus rendezése óta;
- D) tényként kezeli a roma lakosság és más etnikai kisebbség, köztük a koszovói szerbek, folyamatos zaklatását. Tudva, hogy a Koszovóban állomásozó nemzetközi biztonsági erők próbálják megvédeni a roma és más koszovói etnikai kisebbségeket, megállapítja, hogy jelenleg a koszovói etnikai kisebbség számára nyújtott biztonsági intézkedések nem elegendők;
- E) tényként kezeli, hogy a koszovói kisebbségek Koszovón belül a KFOR védelme alatt álló roma és szerb enklávékba költöztek;

- F) felhívja a figyelmet arra, hogy a legtöbb közép- és kelet-európai országban a romákat sújtó komoly problémák léteznek, melyek különleges megközelítést igényelnek.
1. Felkéri a KFOR-t arra, hogy hozzon megfelelő intézkedéseket a koszovói roma lakosság ellen elkövetett bűnügyi cselekményekben, és az általa felügyelt területen tegyen fokozott erőfeszítéseket az etnikai kisebbségek védelmére.
 2. Felkéri a koszovói albán közösség vezetőit, hogy vállaljanak felelősséget a koszovói romák elleni bűncselekmények és erőszakos cselekedetek megakadályozásáért.
 3. Felkéri a feleket az UNSCR 1244 (1999) életbe léptetése érdekében történő a KFOR-ral való együttműködésre. Tárják fel az összes, Koszovó bármely részén elkövetett etnikai bűncselekményt, és munkálkodjanak a társadalom különböző részeinek egymás közötti megbékéléséért.
 4. Sürgeti az ENSZ Biztonsági Tanácsát, hogy az megfelelő nyomást gyakoroljon annak érdekében, hogy a KFOR teljesítse a katonai és katonai jellegű csoportok lefegyverzésére vonatkozó felhatalmazását.
 5. Felkéri az ENSZ-et és az UNMIK-ot, hogy hatalmazzák fel a koszovói KFOR-erőket a civil lakosság védelmére az ellenük a katonai jellegű csoportok által elkövetett rasszista és más bűncselekményekkel szemben.
 6. Felkéri az UNHCR-t, a KFOR-t és az UNMIK-ot, hogy ellenezzenek és utasítsanak el bármiféle váratlan vagy kantonizációs tervet.
 7. Felkéri az ENSZ-et, a NATO-t és az EBESZ-t gyorsítsák fel a civil lakosság minden rétegét képviselő koszovói rendőrség felállítását.
 8. Elismeri a Koszovó bármely részén elkövetett atrocitásokkal szembeni igazságszolgáltatásra vonatkozó azonnali igényt annak érdekében, hogy a régióban visszaálljon a törvénytisztelet, a kulturális és etnikai sokszínűség, valamint az emberi jogok tiszteletben tartása, amely aztán hozzájárul az interetnikai megbékéléshez.
 9. Sajnálkozva veszi tudomásul, hogy a volt Jugoszlávia Nemzetközi Büntető Bíróság (ICTY) ügyészének mindössze a koszovói konfliktus alatt elkövetett bűncselekmények nyomozására van felhatalmazása.
 10. Kitarat álláspontja mellett, miszerint az UNMIK, mely a KFOR által támogatott ENSZ nemzetközi rendőrségén keresztül felelős a nyomozásokért és vádemelésekért, meghatározott időközönként tájékoztassa az ICTY-t a Koszovóban folyó nyomozások állásáról és természetéről.
 11. Felkéri a Tanácsot, a Bizottságot és az Európai Fejlesztési Bankot, hogy újjáépítési segély odaítélésekor azokat a helyhatóságokat/önkormányzatokat (municipalities) részesítse előnyben, melyek megakadályozzák és egyben védik az etnikai kisebbségeket, valamint a politikai hovatartozásukat vállalókat a hátrányos megkülönböztetésekkel és bűncselekményekkel szemben.

12. Felkéri a Bizottságot és a Tanácsot, hogy ajánljon fel támogatást olyan programokra és más bizalomépítő tevékenységekre, melyek a koszovói albán többség és a kisebbségi csoportok, mint pl. romák képviselői közötti párbeszédet segítik.
13. Felkéri az elnököt, hogy ezt a javaslatot továbbítsa a Tanács, a Bizottság, az ENSZ és az ENSZ koszovói ideiglenes közigazgatása (Interim Civil Administration), az EBESZ, a NATO és a főtitkárhelyettes koszovói humanitárius ügyek különleges megbízottjának részére.

Fordította Császár Henrietta

AZ EURÓPAI PARLAMENT HATÁROZATA
A KISEBBSÉGI CSOPORTOKHOZ TARTOZÓ NŐK
HELYZETÉRŐL AZ EURÓPAI UNIÓBAN
(2003/2109[INI])

P5_TA-PROV(2004)0153 – A5-0102/2004

2004. március 9-ei jegyzőkönyv – végleges változat

Az Európai Parlament

- tekintettel az EK-szerződésre, különösen annak 2., 3(2), 6. és 13. és 141(4) cikkeire;
- tekintettel az Emberi jogok egyetemes nyilatkozatára, az Egyesült Nemzeteknek a Faji alapú hátrányos megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló egyezményére, az Egyesült Nemzetek polgári és politikai jogokról, valamint gazdasági, szociális és kulturális jogokról szóló egyezségeikmányaaira, és az Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményre, amelyek elismerik, hogy mindenki egyéni joga a törvény előtti egyenlőséghez és a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelemhez való egyetemes jog, és amelyeket minden tagállam aláírt;
- tekintettel az 1979-es Egyesült Nemzetek a Nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló, egyezményére (CEDAW), valamint az 1995-ös pekingi akciótervre (Platform for Action), amely elismeri az etnikai alapú diszkrimináció nemi dimenzióját;
- tekintettel a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet 111. sz. egyezményére, amely tiltja a foglalkoztatásban és a munkában a hátrányos megkülönböztetést;
- tekintettel az Európai Unió Alapvető Jogok Chartájának 21. és 26. cikkeire;¹
- tekintettel a Tanács 2000. június 29-ei, a személyek közötti egyenlő, faji vagy etnikai származástól független bánásmód elvének alkalmazásáról szóló 2000/43/EK irányelvére;²
- tekintettel a Tanács 2000. november 27-ei, a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló 2000/78/EK irányelvére;³

¹ HL C 364, 18.12.2000, 1.

² HL L 180, 19.7.2000, 22.

³ HL L 303, 2.12.2000, 16.

- tekintettel az Európai Parlament és a Tanács 2000. január 24-ei, 293/2000/EK sz. a gyermekek, fiatalok és nők elleni erőszakkal szembeni küzdelem közösségi akcióprogramjáról (Daphne program) (2000–2003) szóló határozatára;⁴
- tekintettel a Bizottság tagállamoknak szóló, a munkaerőpiaccal kapcsolatos egyenlőtlenségek és a hátrányos megkülönböztetés minden formája elleni küzdelem új eszközeinek előmozdítását [szolgáltató] nemzetekfeletti együttműködésre vonatkozó „Egyenlőség” közösségi kezdeményezés irányelveit lefektető közleményére;⁵
- tekintettel a Tanács, megkülönböztetés elleni küzdelem közösségi intézkedési programjának létrehozásáról (2001–2006) szóló 2000/750/EK sz. 2000. november 27-ei határozatára;⁶
- tekintettel a Tanács nemek közötti egyenlőségre vonatkozó közösségi keretstratégiához kapcsolódó cselekvési program létrehozásáról (2001–2005) szóló 2001/51/EK sz. 2000. december 20-ai határozatára;⁷
- tekintettel a Bizottság a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának szóló közleményére a szociális befogadásról szóló közös jelentés tervzetéről (COM(2001) 565);
- tekintettel a Tanács, a fogyatékkal élő emberek európai évéről szóló 2001/903/EK sz. 2001. december 3-ai határozatára;⁸
- tekintettel az Európai Parlament és a Tanács a tagállamok társadalmi kirekesztés elleni küzdelmet szolgáló együttműködése ösztönzésére szolgáló közösségi cselekvési programról szóló 2001. december 7-ei, 2002/50/EK sz. határozatára;⁹
- tekintettel a Bizottság a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek szóló 2003. január 24-ei, „A fogyatékkal élő személyek méltóságát és jogait védő és előmozdító Egyesült Nemzetek [Szervezetének] jogilag kötelező dokumentuma felé” című közleményére;
- tekintettel a Tanács 2003. február 6-ai, a társadalmi párbeszédre és partnerségen keresztül [megvalósított] társadalmi befogadásról szóló döntésére;¹⁰
- tekintettel a Tanács 2003. július 15-ei, a fogyatékkal élő emberek foglalkoztatásának és társadalmi integrációjának elősegítéséről szóló döntésére;¹¹
- tekintettel a Bizottság a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának szóló, 2003. október 30-ai,

⁴ HL L 34, 9.2.2000, 1.

⁵ HL C 127, 5.5.2000, 2.

⁶ HL L 303, 2.12.2000, 23.

⁷ HL L 17, 19.1.2001, 22.

⁸ HL L 335, 19.12.2001, 15.

⁹ HL L 10, 12.2.2002, 1.

¹⁰ HL C 39, 18.2.2003, 1.

¹¹ HL L 175, 24.7.2003, 15. 1.

(COM[2003]650) sz., „Egyenlő esélyek a fogyatékkal élő embereknek: egy európai akcióterv” című közleményére;

- tekintettel a Tanács 2003. december 1–2-ai, a fogyatékkal élő emberek egyenlő esélyeinek előmozdításáról szóló következtetéseire;
- tekintettel saját eljárásrendjének 163. szabályára;
- tekintettel az Egyenlő Esélyek és a Nők Jogai Bizottságának jelentésére (A5-0102/2004);

- A) mivel az Unió az EU-szerződés 6. cikkének megfelelően a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletbentartása és a jogállamiság alapelveire épül; mivel ezek az alapelvek magukban foglalják az EU-ban élő emberek sokféleségének, így kultúrájuk, nyelvük és etnikai származásuk tiszteletben tartását, valamint minden csoport és kisebbség érdekeinek és gondjainak figyelembe vételét és tiszteletben tartását,
- B) mivel az EU joga tiltja a faji vagy etnikai származáson alapuló mindenfajta hátrányos megkülönböztetést a foglalkoztatás, az oktatás, a foglalkozási képzések, a szociális védelem és szociális biztonság, egészségügy, szociális juttatások, a javakhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, illetve a javakkal és szolgáltatásokkal való ellátás terén,
- C) mivel a tagjelölt országok EU-csatlakozásának koppenhágai kritériumai a kisebbségek védelmére is utalnak,
- D) mivel az EK-szerződés 3(2) cikke értelmében a közösség célja a nők és férfiak közötti egyenlőtlenségek megszüntetése és az egyenlőség előmozdítása, különösen, mert a nők gyakran sokféle diszkrimináció áldozatai,
- E) mivel a nők nem kormányzati szervezetei és hálózataik jelentősen hozzájárulnak a nők jogainak felkarolásához és a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemhez,
- F) mivel az EU joga a foglalkoztatásban és a foglalkozásokban tiltja a fogyatékos-sághoz kapcsolódó hátrányos megkülönböztetést,
- G) mivel a fogyatékos nők a fogyatékos férfikkal összevetve ugyanolyan hátrányos megkülönböztetést szenvednek, mint amilyent általában a nők a férfikkal szemben tapasztalnak, valamint [hátrányos megkülönböztetést szenvednek] a nem fogyatékos nőkkel szemben is, emellett részük a fogyatékos-sággal járó minden hátrány, mégha ezek a hátrányok a fogyatékos-ság súlyossága és természete szerint különböznek is,
- H) mivel elsődleges fontosságú olyan politikák alkalmazása, amelyek a fogyatékos nőket az önálló életvezetésre alkalmassá teszik, [amelyek] lehetővé teszik, hogy munkával ellássák magukat, ahol lehetséges, megválasszák magán-, szakmai és családi életüket, hozzáférjenek az oktatáshoz, a foglalkoztatáshoz, valamint a köz- és magánterületekhez, és tapasztalataikkal, képességeikkel és tehetségükkel az egész társadalom gazdagodni tudjon; mivel a fogyatékos emberekkel szembeni politikákat a fogyatékos nők egyenlő bánásmódjának biztosítása céljával kell megosztani, alkalmazni és elfogadni,

- I) mivel a fogyatékos nők helyzetének javítása [szempontjából] kritikus területnek [számít] az oktatás és képzés előmozdítása, a foglalkoztatás, a szociálpolitika, a döntéshozatalban való részvétel, a társadalmi és kulturális életben való részvétel és integráció, a szexualitáshoz, egészséghez és anyasághoz való jog és a család-alapításhoz való jog, az erőszakkal és a szexuális visszaélésekkel szembeni védelem, az önbecsülés előmozdítása, a fogyatékos nők szervezeteinek és hálózatainak előmozdítása, valamint a döntéshozatalba való bevonásuk és a fogyatékos nőkről a médiában kialakított kép javítása,
- J) mivel a bevándorló nők az EU bevándorló népességének átlagban 50%-át teszik ki, és gazdasági hozzájárulásuk családjuk túlélésében, valamint a származási országuk gazdasági stabilitásában jelentős; mivel ezek a nők gyakran szembesülnek a hátrányos megkülönböztetés kettős vagy többféle formájával, saját közösségükben nőként és etnikai származásuk miatt,
- K) mivel a rasszizmus, idegengyűlölet és diszkrimináció, amellyel a bevándorló nők szembesülnek, az egész EU-ban általánosan előfordulnak; mivel ezek hozzájárulnak a szegénységhez és a társadalmi kirekesztéshez, és ennek következtében megnehezítik az alapvető szociális szolgáltatásokhoz és anyagi javakhoz, úgymint az egészségügyi ellátáshoz, lakáshoz, jóléti és szociális védelmi juttatásokhoz, valamint a munkaerőpiachoz, oktatáshoz, képzéshez és előmenetelhez, fizetésemeléshez és szociális biztonsághoz való hozzáférést,
- L) mivel a bevándorló nők alacsony szintű iskolázottságuk, valamint kulturális és nyelvi különbözőségeik miatt különösen ki vannak téve a szegénységnek és a társadalmi kirekesztésnek; mivel gyakran emberkereskedelem és más formájú erőszak, úgymint az otthoni erőszak, prostitúció, kényszerházasság és nemi csonkítás áldozatai,
- M) mivel azoknak a nőknek, akik a családegyesítési politika eredményeként csatlakoztak férjükhöz, nincsenek egyéni jogaik, és férjük jogállásától függenek; mivel ezeket a nőket válás vagy férjük halála esetén a kiutasítás fenyegeti, tehetetlenek bejelenteni azt az erőszakot, amelynek áldozatai voltak,
- N) mivel az EU jövőbeli bővítésével és különösen öt ország – a Cseh Köztársaság, Szlovákia, Magyarország, Bulgária és Románia – csatlakozásával, amelyekben a legnagyobb roma közösségek élnek, a roma lesz a legnagyobb etnikai kisebbség az EU-ban, így a szegénység, kirekesztés és a gazdasági, szociális és politikai diszkrimináció, amellyel szembe néznek, az EU számára nagy kihívás és komoly aggodalom tárgya lesz,
- O) mivel a roma nők többféle hátrányos megkülönböztetés áldozatai, etnikai kisebbségi helyzetük miatt diszkrimináció és társadalmi kirekesztés éri őket, valamint nemi alapon saját közösségükben is elnyomják őket; mivel e helyzet eredményeként ezek a nők egyszerre szembesülnek a rasszizmussal, szexizmussal, szegénységgel, kirekesztéssel és emberi jogaik megsértésével, ami rövidebb várható élettartamban és magas halandóságban, az oktatáshoz való korlátozott hozzáférés miatt írástudatlanságban, a makacs szexuális előítéletekben, a ter-

mékenységi és szexuális egészségügyi ellátáshoz való korlátozott hozzáférésben, nagyon korai anyaságban és/vagy kényszerházasságokban, erőszakos nőrablásban, emberkereskedelemben, kényszerprostitúcióban, szexuális visszaélésekben és otthoni erőszakban, a foglalkoztatási piacról és közösségük döntéshozatalából való kizárásukban nyilvánul meg.

[...]

Roma nők

17. [Az Európai Parlament] üdvözli az EU tevékeny támogatását, amit a tagállamokban és a csatlakozó, valamint tagjelölt államokban a hátrányos megkülönböztetés, a szegénység és a társadalmi kirekesztés ellen küzdő politikákkal, programokkal és projektekkel az állami hatóságok, nem kormányzati szervezetek és más, a romák integrációjának és a roma nők helyzetének javításáért dolgozó szereplők erőfeszítéseire nyújt.
18. Mindazonáltal felhívja a Bizottság és az érintett kormányok figyelmét arra, hogy szükség van (a) a közösségi és nemzeti szinten a roma nők gazdasági, szociális és politikai helyzetét, a döntéshozatali folyamatokba való bevonásukat és emberi jogaik védelmét feltételezhetően előmozdító politikák hatékony végrehajtására; (b) általában a roma lakosságot és különösen a roma nők esélyeit és egyenlő bánásmódját érintő ügyek beillesztésére a társadalmi beilleszkedéssel és a foglalkoztatáspolitikával kapcsolatos megfelelő programokba és politikákba, a Daphne-programba és a diszkrimináció-ellenes akcióprogramba és jogalkotásba; (c) a roma nőkkel való egyeztetésre minden olyan programnál és projektnél, ami feltételezhetően őket érinti, illetve a javukat szolgáló kedvező intézkedések elfogadásánál.
19. Megállapítja, hogy a tagállamokban és a csatlakozó, valamint tagjelölt államokban a megfelelő statisztikák és adatok hiánya megnehezíti a romákat, különösen a roma nőket érő hátrányos megkülönböztetés mértékének megértését, és akadályt gördít a már alkalmazott politikák hatásainak felmérése és a hatékony politikák kialakítása elé.
20. Felhívja az érintett kormányokat, hogy tegyenek intézkedéseket a roma nők termékenységi és szexuális egészségének javítása érdekében, akadályozzák meg és vessenek véget a kényszerített sterilizációnak, és mozdítsák elő a családtervezést, a korai házasságok alternatíváit és a szexuális oktatást.
21. Utasítja elnökét, hogy ezt a határozatot továbbítsa a Tanácsnak és a Bizottságnak, a tagállamoknak, a csatlakozó és tagjelölt kormányoknak.

Fordította Vizi Balázs

AZ EURÓPAI PARLAMENT HATÁROZATA
A ROMÁKRÓL AZ EURÓPAI UNIÓBAN

2005. április 28.

P6_TA-PROV(2005)0151

B6-0272,0273,0274,0275 és 0276/2005

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSA A ROMÁK EURÓPAI UNIÓBELI
HELYZETÉRŐL

Az Európai Parlament,

- tekintettel a nemzetközi roma nap 2005. április 8-ai megünneplésére,¹
- tekintettel a 2004. október 29-én az állam- és kormányfők által aláírt alkotmányos szerződésre, amelynek második része tartalmazza az Európai Unió alapjogi chartáját,
- tekintettel az EK-szerződés 3., 6., 7., 29. és 149. cikkére, amely valamennyi állampolgár számára egyenlő esélyek biztosítására kötelezi a tagállamokat,
- tekintettel az EK-szerződés 13. cikkére, amely lehetővé teszi az Európai Közösség számára, hogy megfelelő lépéseket tegyen a faji vagy etnikai származáson alapuló megkülönböztetés ellen,
- tekintettel a személyek faji vagy etnikai származására tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének végrehajtásáról szóló 2000. június 29-ei 2000/43/EK tanácsi irányelvre,² amely megtiltja az etnikai alapú megkülönböztetést,
- tekintettel az Európa Tanács nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményének 4. cikkére és az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményre,
- tekintettel az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése 1557/2002 ajánlására, különösen annak 3. és 15. cikkére, amely kiemeli a romák elleni széles körű diszkriminációt, és az őket sújtó hátrányos megkülönböztetést ellenőrző rendszer megerősítésének szükségességét,
- tekintettel az 1999-es helsinki Európai Tanácsot megelőzően a COCEN-csoport által elfogadott, „A roma lakosság helyzete a tagjelölt országokban” című dokumentumra, amely kiemeli, hogy fel kell hívni a figyelmet a romákkal szemben megnyilvánuló rasszizmusra és diszkriminációra,
- tekintettel a kínzás és a kegyetlen, embertelen és megalázó bánásmód és büntetések elleni 1984. december 10-ei ENSZ-egyezményre,

¹ A nemzetközi roma nap megünnepléséről 1971-ben az Első Roma Világkongresszuson határoztak.

² HL L 180., 2000. 7. 19., 22.

- tekintettel az alkalmazás és foglalkoztatás terén az egyenlő elbíráláshoz általános keretet létrehozó 2000. november 27-ei 2000/87/EK tanácsi irányelvre,³
- tekintettel az európai politikai pártok chartájára „a rasszizmusellenes társadalomért”,⁴
- tekintettel az alapvető jogokért, a diszkriminációmentességért és az egyenlő bánásmódot felelős biztosok csoportjának létrehozására⁵ és várva a csoport programját,
- tekintettel a Rasszizmus és az Idegengyűlölet Európai Megfigyelőközpontját létrehozó 1997. június 2-ai 1035/97/EK tanácsi rendeletre,⁶ a Megfigyelőközpont (EUMC) éves és tematikus jelentéseire az EU-ban tapasztalható rasszizmusról, valamint a kibővült Európai Unióban a kisebbségekről és diszkriminációmentességről szóló bizottsági Zöld Könyvre (COM (2004)0379),
- tekintettel az Európai Bizottság közelmúltban kiadott jelentésére, amely felhívja a figyelmet az Európában élő romák, cigányok és vándorló népcsoportok elleni ellenséges magatartások és emberi jogi visszaélések nyugtalanítóan magas szintjére,⁷
- tekintettel a Holocaustról való megemlékezésről, az antiszemitizmusról és a rasszizmusról szóló 2005. január 27-ei állásfoglalására,⁸
- tekintettel olyan nemzetközi jogi eszközökre, mint az ENSZ Bizottsága a Faji Megkülönböztetés Megszüntetéséért által hozott XXVII. általános ajánlására („a romák faji megkülönböztetése”) és az Európai Bizottság Fajgyűlölet és Intolerancia elleni (ECRI) 3. általános politikai ajánlására (a romák/cigányok elleni fajgyűlölet és intolerancia elleni küzdelem),⁹
- tekintettel az EBESZ-ben részes államok, köztük a tagállamok és a tagjelölt országok által elfogadott, a romák és szintik helyzetének az EBESZ területén belüli javítására összpontosító átfogó cselekvési tervre, amelyben az államok többek között vállalják, hogy megerősítik erőfeszítéseiket, hogy társadalmainkban a roma és szinti népesség képes legyen teljes és egyenlő mértékű szerepvállalásra, valamint hogy megszüntetik az ellenük irányuló diszkriminációt;
- tekintettel az eljárási szabályzat 103. cikkének (4) bekezdésére,

³ HL L 303., 2000. 12. 2., 16.

⁴ Az „európai pártok chartája a rasszizmusellenes társadalomért” az EU rasszizmus és idegengyűlölet elleni konzultációs bizottságának javaslata az Európai Unió politikai pártjai számára. A szöveget e bizottság 1997. december 5-én fogadta el.

⁵ A Bizottság elnöke, José Manuel Barroso a 2004. október 26-ai, az Európai Parlament előtt elmondott beszédében hirdette meg e kezdeményezést, amelyben kifejtette, hogy az általa vezetett csoport fogja ellenőrizni a Bizottság e területen folytatott tevékenységét és fő kezdeményezéseit, továbbá politikai hajtóerőként fog működni.

⁶ HL L 230., 1997. 8. 21., 19.

⁷ „A romák helyzete a kibővült Európában”, kezdeményezte és kiadta a Foglalkoztatási és Szociális Főigazgatóság, 2004.

⁸ Elfogadott szövegek, P6_TA(2005)0018.

⁹ 3. sz. általános ajánlás „romák és cigányok elleni fajgyűlölet és intolerancia elleni küzdelem”.

- A) mivel április 8-át jelölték ki a nemzetközi roma nap ünnepének, így az a romák éves napjának tekinthető, másrészt lehetőséget teremt a figyelemfelkeltésre Európa legnagyobb etnikai kisebbségét és annak társadalmi kirekesztettségét illetően;
- B) mivel 12-25 millió roma él Európában, ebből 7-9 millió az Európai Unióban, faji megkülönböztetés közepette, és gyakran súlyos strukturális hátrányoktól, szegénységtől és társadalmi kirekesztéstől, valamint többszörös hátrányos megkülönböztetéstől szenvedve a nemi hovatartozás, életkor, fogyatékoság vagy szexuális irányultság alapján;
- C) hangsúlyozza a romákkal szembeni fajgyűlölet és faji megkülönböztetés terén észlelhető folyamatos és erőszakos tendenciák sürgős felszámolásának szükségességét, és tudatában van annak, hogy cigányellenes és romagyűlölő érzelmektől vezérelve a szélsőséges csoportok által elkövetett rasszista támadások, a gyűlöletbeszéd, a fizikai támadások, a jogellenes kilakoltatások, a rendőrségi zaklatások bárminemű büntetlensége hozzájárul a jogállamiság és a demokrácia gyengüléséhez, fokozza az ilyen típusú bűncselekmények előfordulási gyakoriságát, és felszámolásához elszánt cselekvésre van szükség;
- D) elismeri, hogy a romákkal szembeni faji megkülönböztetés és idegengyűlölet elleni küzdelem kudarca, különösen az állami szervek részéről, a társadalmi problémák tartós fennállását erősítő tényező;
- E) mivel a roma közösséget még mindig nem tekintik etnikai vagy nemzeti kisebbségi csoportnak valamennyi tagállamban és tagjelölt országban, és így nem élvezhetik valamennyi érintett államban az ezen státushoz tartozó jogokat;
- F) mivel noha számos tagállam gyorsan átültette nemzeti jogába a 2000/43/EK irányelvet, számos tagállam ezt vagy nem tette meg, vagy nem teljesen, illetve nem helyesen tette azt;
- G) emlékeztet arra, hogy a roma holocaust teljes mértékű elismerést érdemel, amely arányban áll az európai romák fizikai kiirtását célzó náci büntettekkel, és e tekintetben felhívja a Bizottságot és a hatóságokat, hogy tegyenek meg minden szükséges lépést annak érdekében, hogy áthelyezzék a sertésfarmot a Lety u Pisku-i egykori koncentrációs tábor területéről, és ott megfelelő emlékművet hozzanak létre;
- H) emlékeztet arra, hogy számos roma vált és válik háborúk áldozatává, valamint etnikai tisztogatások célpontjává, és továbbra is zaklatás áldozata a korábbi Jugoszlávia régióinak egyes részein;
- I) nehezményezi, hogy nagyszámú roma származású menedékért folyamodót utasítottak ki vagy fenyegettek meg a fogadó tagállamokból való kitoloncolással, megsértve ezzel az 1951-es genfi egyezményben és a kapcsolódó jegyzőkönyvekben meghatározott visszaküldés tilalmát;
- J) sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a romák továbbra is alulreprezentáltak a kormányzati rendszerben és a közigazgatásban azon tagállamokban és tagjelölt országokban, ahol a népesség nagy százalékát teszik ki; emlékeztetve arra, hogy e

- kormányok vállalták a döntéshozatali rendszerben dolgozó romák számának növelését, azonban még nem érték el jelentős előrelépést;
- K) elismeri, hogy szükség van a romák hatékony részvételére a politikai életben, különösen a roma közösségek életét és jólétét érintő döntések tekintetében;
- L) hangsúlyozza, hogy semmilyen esetben sem szabad új állampolgársági törvényeket úgy megszövegezni és alkalmazni, hogy azok diszkrimináljanak egyes állampolgárságért törvényesen folyamodó személyeket, vagy megtagadják az állampolgárságot a tagállamban vagy tagjelölt országban hosszú ideje tartózkodó roma lakosoktól;
- M) mivel számos országban világos jelei vannak a rendőri erőkre és más bünyügyi igazságszolgáltatási szervekre ható romaellenes előítéletnek, amely módszeres faji megkülönböztetéshez vezet a büntető bíraskodási gyakorlat során;
- N) mivel a romákat rendszeresen negatív diszkrimináció éri az egészségügyi és társadalombiztosítási szolgáltatások nyújtásakor, aggodalmát fejezi ki a születési osztályokon előforduló szegregációk és a roma nők – megfelelő tájékoztatás alapján adott – beleegyezése nélkül történő sterilizálása miatt;
- O) mivel széles körben tapasztalhatók a színvonalon aluli, egészségtelen körülmények és a gettósodás jelei annak megakadályozásával együtt, hogy a romák az ilyen környékekről kiköltözhessenek;
- P) felhívja a figyelmet a számos tagországban faji elkülönítést alkalmazó iskola-rendszerekre, amelyekben a roma gyermekek oktatása vagy alacsonyabb színvonalú elkülönített osztályokban vagy szellemi fogyatékos osztályokban folyik; elismerve, hogy a romák oktatáshoz és tudományos tevékenységhez való hozzáféréseinek javítása a roma közösségek általános kilátásainak javulásához elengedhetetlen;
- Q) mivel az átlagot tekintve a roma közösségeknek elfogadhatatlanul nagy mértékű munkanélküliséggel kell szembenézniük, amely speciális intézkedéseket tesz szükségessé a munkához jutás megkönnyítése érdekében;
- R) tekintve a romák kultúrájuk elismertetésével kapcsolatos nehézségeit, sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a legtöbb tagállamban és tagjelölt államban az általános médiák műsoraiban továbbra is alulreprezentált a romaság, miközben a roma polgárokkal kapcsolatos negatív sztereotípiák terjednek az újságcikkekben, televíziós és rádiós műsorokban; megjegyzi, hogy az új kommunikációs technológiák, beleértve az internetet is, szintén hozzá tudnak járulni a romafóbia elleni küzdelemhez;
1. teljes mértékben elítél mindenfajta diszkriminációt, amellyel a roma nép szembeesül;
 2. felhívja a Tanácsot, a Bizottságot, a tagállamokat és a tagjelölt országokat, hogy fontolják meg a romák európai kisebbségként való elismerését;
 3. üdvözli Barroso úrnak, a Bizottság elnökének nemrégiben tett nyilatkozatát a roma nép elleni diszkrimináció felszámolásának fontosságáról, valamint a liz-

szaboni stratégia lehetséges szerepéről a romák lehetőségeinek javításában,¹⁰ és sürgeti a Tanácsot, a Bizottságot, a tagállamokat és a tagjelölt országokat, hogy tegyenek lépéseket a cigányellenesség/romafóbia minden formájának leküzdésére helyi, nemzeti, regionális vagy uniós szinten;

4. sürgeti a Bizottságot, hogy vegye bele a 2007 „egyenlő esélyek mindenkinek” európai éve prioritásai közé a cigányellenesség/romafóbia elleni európai szintű küzdelem ügyét, és felhívja a politikai pártokat és a civil közösségeket minden szinten, hogy tegyék világossá, az európai társadalomban soha nem lesz elfogadható a romagyűlölet;
5. sürgeti továbbá a Bizottságot, hogy a koppenhágai kritériumok politikai előírásainak keretén belül fokozottan biztosítsa, hogy a tagjelölt országok valódi erőfeszítéseket tegyenek a jogállamiság megerősítése, valamint az emberi jogok és a kisebbségek, különösen a roma népesség jogainak védelme érdekében;
6. felhívja a Bizottságot, hogy adjon ki közleményt arról, hogy hogyan tudja az EU a tagállamokkal együttműködésben a legjobban összehangolni és segíteni a romák helyzetének javítására irányuló törekvéseket, és hogy fogadjon el egy olyan cselekvési tervet, amely világos ajánlásokat tartalmaz a tagállamok és a tagjelölt országok számára a romák gazdasági, társadalmi és politikai integrációjának javítására;
7. üdvözli azt, hogy a tagállamok gyorsan átültették a 43/2000 EK irányelvet a nemzeti jogukba, és sürgeti azokat, amelyek ellen jelenleg tájékoztatás elmulasztása kapcsán szerződés megsértése miatti eljárást indítottak, hogy tegyenek lépéseket a lemaradásuk csökkentésére; felhívja a Tanácsot, hogy a luxembourgi elnökség során állapodjon meg a javasolt faj- és idegengyűlöletről szóló EU kerethatározat-javaslatról, amely a gyűlöletkeltő bűncselekményeket büntethetővé teszi az Unióban, és amelyről konzultálni kell az Európai Parlamenttel;
8. felhívja a tagjelölt országokat és a tagállamokat, hogy erősítsék a nemzeti jogalkotásukat és közigazgatási intézkedéseiket, hogy kifejezett és egyedi cigányellenesség és romafóbia elleni intézkedésekkel a közélet valamennyi területén akadályozzák meg a faji diszkriminációt és az ahhoz kapcsolódó közvetlen vagy közvetett intoleranciát;
9. felhívja a tagjelölt országokat és a tagállamokat, hogy osszák meg egymással a legjobb gyakorlatokat a roma kultúra előmozdításának bátorítására;
10. felhívja a tagállamokat, hogy lépjenek fel megfelelő módon a romák elleni bármely faji gyűlölet, illetve a diszkrimináció és erőszak felbujtása ellen a médiában és a hírközlés más formáiban, és felhívja a legjelentősebb médiákat, hogy vezessenek be bizonyos gyakorlatot olyan alkalmazottak felvételére, akik képviselik a társadalom összetételét;

¹⁰ A „Lisszabon scorecard V.” 2005. március 17-ei beindításakor tett nyilatkozat.

11. felhívja a tagállamokat és a tagjelölt országokat, hogy fejlesszenek ki stratégiát a romák részvételének növelésére a választások valamennyi szintjén mind szavazóként, mind jelöltként;
12. hangsúlyozza annak szükségességét, hogy biztosítsák a roma származású bevándorlók egyenlő szociális és politikai jogait;
13. hangsúlyozza, hogy a hivatalos dokumentumok hiánya a romák alapvető jogai gyakorlásának, valamint a társadalmi integrációhoz létfontosságú szolgáltatások hozzáféréseinek komoly akadály Európában;
14. sürgeti valamennyi tagállamot és tagjelölt országot, hogy hozzanak konkrét intézkedéseket a romák munkaerőpiacra jutásának javítására a jobb, hosszú távú foglalkoztatás biztosítása érdekében;
15. felhívja azon tagállamokat, ahol a roma gyerekeket a szellemi fogyatékosok iskoláiba vagy külön osztályokba különítik el, hogy egy meghatározott időn belül tegyenek lépéseket az elkülönítés elleni programok terén, ezáltal biztosítva a minőségi oktatáshoz való hozzáférést a roma gyermekeknek és megakadályozva a romaellenes érzelmeket az iskolás gyerekek között;
16. emlékeztet a romák, szintik és vándorlók gyerekeinek oktatásáról szóló, 1989. május 22-ei tanácsi és az oktatási miniszterek tanácsa általi állásfoglalására,¹¹ és úgy véli, hogy kiemelten kezelendő a roma gyermekek oktatáshoz való hozzáféréseinek biztosítása;
17. felhívja a tagállamokat és a tagjelölt országokat, hogy tegyenek lépéseket az egészségügyi és társadalombiztosítási szolgáltatásokhoz való, mindenki számára egyenlő hozzáférés érdekében, vessenek véget minden diszkriminatív gyakorlatnak, különösen a romák elkülönítésének a szüléseteken, és akadályozzák meg a roma nők bejegyzés nélküli sterilizálását;
18. üdvözli az Európai romák és vándorlók fórumának létrehozását, és a parlament keretében működő csoportoknak a roma és kisebbségi ügyekre irányuló munkáját; elismeri az ilyen testületekkel folytatott együttműködés fontosságát az európai roma politikák létrehozása során;
19. úgy véli, hogy a jelenlegi európai gettósodás elfogadhatatlan, és felhívja a tagállamokat, hogy tegyenek konkrét lépéseket a gettósodás ellen, a diszkriminatív gyakorlatok leküzdésére a lakásügyben és a romák alternatív, higiénikus lakhatáshoz jutásának elősegítésére;
20. sürgeti a roma népességű régiók kormányait, hogy tegyenek további lépéseket a roma köztisztviselők integrálására a közigazgatás és a döntéshozatal valamennyi szintjén a korábbi kötelezettségvállalásokkal összhangban, és biztosítsák a szükséges forrásokat az ilyen pozíciók hatékony működtetésére;
21. üdvözli az öt tagállam és tagjelölt ország által életre hívott „A romák bekapcsolódásának évtizede” elnevezésű kezdeményezést, és felhívja a Bizottságot,

¹¹ HL C 153., 1989.6.21., 3.

- hogy működjön együtt az érintett kormányokkal ezen kezdeményezés EU-s finanszírozásában;
22. felhívja a Bizottságot, hogy nyilvánosan bátorítsa a nemzeti kormányokat, hogy garantálják a roma szereplők teljes bevonását a projektek tervezésébe, végrehajtásába és nyomon követésébe, amennyiben a finanszírozási program romákat céloz meg;
 23. támogatja az uniós intézményeken belüli folyamatos fejlődést az EBESZ által kialakított roma-roma közötti megközelítés beépítésére a romákhoz és a nem romákhoz kapcsolódó jövőbeli álláshirdetések során;
 24. felhívja a politikai pártokat mind nemzeti, mind európai szinten, hogy vizsgálják felül pártstruktúrájukat és eljárásaikat a romák részvételét közvetve vagy közvetlenül akadályozó korlátok eltávolítása érdekében, és építsenek be elképzeléseket a romák teljes integrációjára a fő politikai és társadalmi programjukba;
 25. sürgeti az Európai Unió Megfigyelőközpontját, valamint létrehozása után az alapjogi ügynökséget, hogy fordítson nagyobb figyelmet az európai cigányellenességre/romafóbiára, és biztosítsa a szükséges erőforrásokat a romák elleni faji jellegű visszaélések és emberi jogi sérelmek nyomon követésére;
 26. sürgeti valamennyi tagállamot, hogy támogassák a romákat abban, hogy képesek legyenek az önképviselőre, valamint a közéletben és a társadalmi életben való aktív részvételre, és tegyék lehetővé a roma civil szervezetek számára, hogy hallathassák hangjukat;
 27. felhívja a Bizottságot, hogy vesse fel a romakérdést európai szinten, különösen a tagjelölt országok tekintetében, mivel Európa minden részében élnek romák;
 28. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezen állásfoglalást a Tanácsnak, a Bizottságnak, a tagállamok és a tagjelölt országok kormányainak és parlamentjeinek.

*Az Európai Parlament hivatalos
magyar fordítása*

**AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG RENDSZERES
ÉVES JELENTÉSEI**

BULGÁRIA

**AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG 1998. ÉVI RENDSZERES JELENTÉSE
BULGÁRIA ELŐREHALADÁSÁRÓL A TAGSÁG FELÉ**

Brüsszel, 1998. november

11. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A kisebbségi jogok tiszteletének és védelmének tekintetében kevés változás történt. A roma kisebbség szociális helyzete még mindig hagy maga után kívánnivalót. Az első lépést Bulgária 1997. december 4-én tette meg az Etnikai és Demográfiai Ügyek Nemzeti Tanácsának (National Council for Ethnic and Demographic Affairs) felállításáról szóló rendelet elfogadásával, mely a kormány és a különböző kisebbségi csoportok képviselőit tömöríti magába, s célja a demográfiai politikák és stratégiák kidolgozása, a különböző etnikai és kisebbségi csoportok közötti tolerancia és megértés elősegítése.

A roma közösség integrációja továbbra is komoly kihívás. A romákat hátrányos megkülönböztetés éri a társadalmi élet számos területén (oktatás, foglalkoztatás, lakásellátás, szociális biztonság, egészségügy), a döntéshozatali szervezetekben alulreprezentáltak, mely részben az őket sújtó diszkriminációnak és a lehetőség hiányának, de részben a képviselőik megosztottságának a következménye.

Az ország gazdasági nehézségei különösen a romákat sújtják. Szociális helyzetüket a Nemzeti Tanács és némely vezető kormánypárti politikus az egyik legsürgetőbb problémának nevezte, és egy vegyes munkacsoportot állítottak fel a helyzetük javításának segítése érdekében.

[...]

1.3. Általános értékelés

A fejlemények megerősítik, hogy Bulgária teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

A romák társadalmi kirekesztettségének megelőzésére [...] további erőfeszítésekre van szükség.

[...]

Fordította Császár Ivett

BULGÁRIA 1999. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 1999. október 13.

15–16. o.

Az Európa Tanács nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményét Bulgária 1999 májusában ratifikálta.

A lakosság kb. 5%-át kitevő roma közösség továbbra is hátrányos megkülönböztetés áldozata a közigazgatás területén is. A rendőri védelem nem megfelelő, jelentős mértékű a társadalmi kirekesztettség, a szegénység, az írástudatlanság és a munkanélküliség. Roma gyerekek aránytalanul nagy számban járnak a szellemi fogyatékosok számára fenntartott iskolákba. A lakosság többi részénél jóval rosszabb egészségügyi feltételek és lakáskörülmények között élnek.

Helyzetük javításának érdekében történt néhány intézkedés:

- A romáknak a bolgár társadalomba való integrációját szolgáló keretprogramot fogadtak el 1999 áprilisában. Ezt, az Etnikai és Demográfiai Nemzeti Tanács keretében zajló, kimerítő konzultációk követték a kormány, valamint roma szervezetek és emberi jogi nem kormányzati szervezetek részéről. A program alapvető elveket és általános intézkedéseket ír elő a hátrányos megkülönböztetés és munkanélküliség leküzdésére, az egészségügy, az oktatás és a lakáskörülmények színvonalának javítására, valamint a kulturális védelem és a nemzeti médiához való hozzáférés biztosítására.
- A keretprogram kilátásba helyezi egy nemzeti bizottság felállítását a hátrányos megkülönböztetés leküzdésére.
- Bulgária 28 régiójának kialakítása után a 28 regionális központból 10-ben roma képviselőket neveztek ki. Egyes minisztériumokba roma tanácsadók kerültek.

A fenti intézkedések a bolgár kormánynak a romák helyzete iránti elkötelezettségét tükrözik. A keretprogramot azonban most az érintett minisztériumok konkrét lépéseinek kell követnie, s meg kell szabni a program kivitelezéséhez szükséges költségvetési feltételeket.

[...]

1.3. Általános értékelés

Bulgária teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat. Mindazonáltal, további erőfeszítésekre van szükség a jogállamiság, az emberi jogok és kisebbségi jogok, különösen a roma lakosság [jogainak] védelme megerősítésében, ahol a nemrégiben elfogadott kormánydöntéseket megfelelő pénzforrásokkal alátámasztott konkrét intézkedések kell, hogy kövessék.

[...]

Fordította Császár Ivett

BULGÁRIA – 2000. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2000. november 8.

21–22. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Bulgária figyelemre méltó előrehaladást tett jogalkotásának az európai normákhoz való igazításának terén, és elismeri, hogy egyes kisebbségek problémái további intézkedéseket igényelnek. A Bulgáriában élő különböző kisebbségi csoportok helyzetéről nagyon nehéz pontos, naprakész információhoz jutni – a 2001-re tervezett népszámlálás fontos hozzájárulás lehet e tekintetben, feltéve, ha elősegítik a teljes lakosság részvételét.

A roma kisebbség a lakosságnak megközelítőleg 5%-át teszi ki, és az idővel életkörülményeik rosszabbodásához vezető tényezők felhalmozódása miatt továbbra is hátrányos megkülönböztetésnek van kitéve. Problémáik orvoslására a kormány politikai elkötelezettségről tett tanúságot, de ennek gyakorlatba való átültetéséhez több erőfeszítésre van szükség, valamint komoly erőfeszítésekre és forrásokra a hátrányos megkülönböztetés, a szegényes életkörülmények, a gazdasági nehézségek, a krónikus munkanélküliség, a szegényes egészségügyi ellátás, az ijesztő lakáskörülmények, valamint az oktatáshoz való tényleges hozzáférés hiányának megfordításához. A szociális támogatáshoz és az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés gyakorlatában vannak olyan alkalmassági kritériumok, melyek hátrányos megkülönböztetést eredményeznek, és a romák szociális támogatását megnehezítik. Az ingyenes egészségügyi szolgáltatás feltétele a szociális támogatáshoz való hozzáférés, mely ily módon befolyásolja az egészségügyi szolgáltatások igénybevételének lehetőségét.

A múlt évi jelentésben említett, a romák társadalmi integrációját elősegítő keretprogram elfogadása óta történt némi előrehaladás, de összességében véve a program megvalósítása igen lassú, így a rövid távú csatlakozási partnerség (Accession Partnership) célkitűzései csak részben teljesültek. 28 régióból 24-ben jelöltek ki roma származású szakembert etnikai és demográfiai ügyekben, három szakértőt neveztek

ki a Vidék- és Városfejlesztési Minisztériumban, hármat az Egészségügyi Minisztériumban. Az Etnikai és Demográfiai Ügyek Nemzeti Tanácsa (National Council for Ethnic and Demographic Issues, NCEDI) gondoskodott közigazgatási képzésükről. A fejezet korábbi szakaszában már volt szó a végrehajtó testületek romákkal szembeni megalázó bánásmódjáról. Az NCEDI a fiatalok munkanélküliségén enyhíteni célzó programon dolgozik, mely gondoskodik többek között 50 fiatal roma felvételéről a rendőrségbe. Az NCEDI kapacitása a program megvalósításának tekintetében azonban csekély, s a végrehajtásra szánt, korlátozott anyagi eszközök a feladatok hatékony kivitelezését megnehezítik, ekképpen a rövid távú csatlakozási partnerség alapján elsőbbséget élvező NCEDI megerősítése további komoly erőfeszítéseket igényel.

Ami a politikai életben való részvételt illeti, az 1999. októberi önkormányzati választásokon roma politikusok által vezetett pártok először értek el jelentősebb eredményt: több mint 200 helyet foglaltak el a városi tanácsokban. Ez fontos előrelépést jelez, és egyes városokat roma ügyekért felelős osztályok kialakítására ösztönzött. A 2001-ben esedékes általános választásokra nézve fontos, hogy a politikai életben való részvétel e pozitív fejleménye folytatódjon.

[...]

Ami a kisebbségek politikai képviselését illeti, az Alkotmány tiltja a politikai pártok etnikai, faji vagy vallási alapú szerveződését. Kívánatos lenne az Alkotmány ezen rendelkezéseinek tisztázása a politikai pártok megalakítására vonatkozó korlátozások tekintetében, a nemzetközi kötelezettségekkel való összeegyeztethetőség érdekében.

1.3. Általános értékelés

Bulgária továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

A múlt évben a romák integrációját szolgáló keretprogram elfogadása óta történt némi előrelépés, de az Etnikai és Demográfiai Ügyek Nemzeti Tanácsa igazgatási kapacitása a program végrehajtásához továbbra is kevés, és a végrehajtásra elkülönített korlátozott pénzeszközök nehezítik feladatainak hatékony elvégzését.

[...]

A romák prioritása a rövid távú csatlakozási partnerség értelmében még további konkrét intézkedéseket és megfelelő pénzügyi forrásokat követelnek.

Fordította Császár Ivett

BULGÁRIA – 2001. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2001. november 13.

SEC(2001) 1744

23–25. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Bulgária ratifikálta az Európa Tanács Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keret-egyezményét.

A 2001. évi népszámlálás során a lakosság 4,6%-a vallotta magát roma és 9,4%-a török etnikumhoz tartozónak.

A korábbi évek jelentéseihez hasonlóan a romák, az idővel életkörülményeik rosszabbodásához vezető tényezők felhalmozódása miatt, továbbra is hátrányos szociális megkülönböztetésnek vannak kitéve. Számos roma él nagyon szegény körülmények között, illegálisan épült házakban. Egy felmérés szerint a roma településeken található lakóházak kb. 70%-a illegálisan épült, ami azt jelenti, hogy a romáknak egyáltalán nincs joguk, és csak korlátozott hozzáférésük van a közszolgáltatásokhoz. Nagyon kevés helyhatóság tett eleget a keretprogram felhívásának, hogy ezeket a lakóházakat legalizálja. A munkanélküliség nagyon magas, a keresőképes romák mintegy 60-75%-a munkanélküli. A kormányzat részéről a romák problémáinak megoldására vállalt politikai kötelezettség a konkrét intézkedésekre való törekvésben kell megmutatkozzon.

A roma közösség helyzetét javítandó folyamat csak minimális mértékben haladt előre. Az 1999-ben elfogadott, a romák integrációját szolgáló keretprogram megvalósításában nagyon csekély az előrelépés. Tavaly nem történt javulás az Etnikai és Demográfiai Ügyek Nemzeti Tanácsa (NCEDI) teljesítményének növelésében, mely a fenti programot hivatott megvalósítani. Ugyanakkor a múlt évben jelentett roma szakértők közigazgatásba történő kinevezésének programja folytatódott.

A romák egészségügyi és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférése továbbra is egyenlőtlen. A kormányzat intézkedéseket tett annak érdekében, hogy segítse az etnikai kisebbségek számára kiállított új személyazonossági dokumentumok kibocsátását. Szociális programok keretében a kisebbségek tagjait célozta meg. Ugyanakkor néhány helyhatóságnál romák tiltakoztak a szociális juttatások kifizetésének elmaradása miatt. A nemzeti egészségbiztosító, a kisebbségeknek szóló kampány során az addig a helyi orvosi beteglistákon nem szereplő személyek nevét regisztrálta. A kisebbségi lakosság sebezhetősége miatt az orvosok a beteg után járó szokásos díjon felül további juttatásban részesülnek. Mégis akad példa a hátrányos megkülönböztetésre az egészségügy területén.

Sok roma gyermek nem jár iskolába. Azok között pedig, akik járnak iskolába, nagyon magas a kimaradási arány. Ez részben a szegénységgel magyarázható. Annak

ellenére, hogy a roma területeken levő iskolák formálisan nem különböznek a többi iskolától, a gyakorlatban ezek szegregált iskolák alacsony színvonalú oktatással. Ezáltal a legtöbb roma gyermek hátrányba kerül a vegyesen foglalkoztatott iskolákban tanuló társaikkal szemben. Ezek az iskolák általában túlsúlyosak, számos alapfelszerelést nélkülöznek, és alacsonyan képzett tanáraik vannak. Bár roma oktatók és tanárok tanítanak a kéttannyelvű iskolákban, további intézkedéseket kell tenni annak érdekében, hogy a roma gyermekek oktatáshoz való hozzáférése biztosítva legyen. Pozitív előrelépés, hogy a nem kormányzati szervezetek projektjeinek keretében néhány módszer tesztelésével elkezdődött a roma iskolák deszegregációja. Mindennek a kormányzati politika részévé kell válnia, és mind a módszert, mind pedig a megvalósítást a roma közösséggel megvitatva és általuk elfogadva kell kivitelezni.

Néhány helyhatóságnál folyamatban vannak bizonyos projektek. Szófia és Plovdiv például lakáshoz és munkához kívánja juttatni a romákat. Az anyagi támogatás egy része nemzetközi adományozóktól származik. A Szófia Helyhatósági Tanács pedig jóváhagyott egy roma közösség fejlesztését célzó középtávú tervet, melyet 2005-re kell befejezni.

A 2001. júniusi választásokon a romák politikai szerepvállalásának növekedése volt megfigyelhető, és a Nemzetgyűlésnek is vannak roma tagjai. A török kisebbség választott képviselőin keresztül mind helyi, mind nemzeti szinten jobban integrálódott a politikai életbe. A Jogokért és Szabadságért Mozgalom, mely a török etnikum széles körében képviselteti magát, a Nemzetgyűlésben a kormányzó koalíció része.

[...]

Speciális programok keretében szinte minden elektronikus médiában jelen vannak a kisebbségek. A bolgár nemzeti TV-ben van török nyelvű hírműsor, valamint két kisebbségi ügyekkel foglalkozó műsor, melyeket kisebbségi képviselők készítenek. A Vidin roma kábeltévé csatornája megkapta az országos műsorszórási licencet. Van néhány helyi rádióállomás, melyek szintén sugároznak a roma lakosságnak szóló műsorokat. Számos rendszeresen megjelenő roma újság és magazin létezik.

Ahogy a tavalyi jelentés említette, a magas beosztású posztokon mind a közigazgatásban, mind a katonaság és a rendőrség körében kevés a kisebbségi származású személy. Ezt javítandó történt néhány ösztönző intézkedés, például a rendőrségi toborzás során alkalmazott program keretében.

1.3. Általános értékelés

[...]

Bulgária továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

A romák továbbra is széles körű szociális diszkrimináció elszenvedői. A problémáik megoldása iránt a kormány részéről megmutatkozó politikai elkötelezettség konkrét intézkedésekben még nem öltött formát. További pozitív fejlődés, hogy egyes nem kormányzati szervezetek projekteket indítottak a roma iskolák deszegregációjára. A roma keretprogram végrehajtásában és az Etnikai és Demográfiai Ügyek Nemzeti Tanácsának megerősítésében, amely a csatlakozási partnerség prioritása volt, alig történt előrelépés.

[...]

Fordította Császár Henrietta

BULGÁRIA – 2002. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2002. október 9.

SEC(2002) 1400

32–33. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A 2001-ben végzett népszámlálás során a lakosság 4,6%-a vallotta magát romának és 9,4%-a török eredetűnek.

Mint az előző évek jelentéseiből kiderült, Bulgáriának van egy jó, a romákat érintő, a kisebbségek integrációjára irányuló, megfelelő keretprogramja. Sajnálatos módon azonban azt a gyakorlatba nem sikerült átültetni. A legutóbbi rendszeres jelentés óta nagyon kevés változás történt a roma kisebbség helyzetét illetően; társadalmi-gazdasági helyzetükben és életkörülményeikben nem következett be számottevő jelentésre érdemes fejlődés. Az életkörülmények rosszabbodását előidéző tényezők az idők során felhalmozódtak, és ennek következtében a romák továbbra is társadalmi egyenlőtlenségek áldozatai. A munkanélküliség igen magas arányában nem történt változás. Megfontolt, azonnali hatályú lépések hiányában további visszaesés várható. A roma közösséget érő hátrányos megkülönböztetésről és erőszakról szóló jelentések azt mutatják, hogy a helyzet nem tűr halasztást. Egy átfogó antidiszkriminációs törvény elfogadása fontos előrelépést jelentene e tekintetben.

A romák életkörülményei továbbra is rendkívül rosszak. Kis előrelépés történt a roma környezetben – azaz ahol a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés igen korlátozott – illegálisan épített házainak törvényesítése terén, melyre a keretprogram szólította fel a helyhatóságokat. Hatékonyabb változást az EK és más adományozók által támogatott programok jelentenek. Nagyobb urbanizációs tervek kivitelezése

Szófiában és Plovdivban van folyamatban. Kevés bolgár önkormányzat hagyott jóvá olyan regionális fejlesztési tervet, mely magába foglalja az illegális roma házak jogi helyzetének rendezését és a roma telepek urbanizációját.

Az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés sem problémamentes. A roma lakosság egy része nincs tudatában az idevágó eljárások és a társadalombiztosítás szükségességének. A páciensektől kért anyagi hozzájárulás, akármilyen kevés, gyakran túl soknak bizonyul.

Az oktatásban való részvétel igen csekély, melynek egyik tényezője a szegénység, hiszen a családok nem tudják ellátni gyermekeiket az alapvető iskolai eszközökkel, vagy a gyerekeknek részt kell vállalniuk a család jövedelemszerzésében. Azon roma gyerekek közül, akik megkezdik az iskolát, nagyon kevesen folytatják tanulmányaikat középiskolában. Miként a múlt évi jelentés feltárta, a roma területeken az iskolák lényegében szegregáltak, és silány minőségű oktatást nyújtanak szegényes körülmények között. A „speciális” iskolák tanulóinak 32%-a, a szakmunkásképzők tanulóinak 21%-a roma. Erőfeszítéseket kell tenni a szegregáció leküzdésére és az integráció elősegítésére. Amíg adományozók által támogatott bizonyos kezdeményezések már elindultak a szegregáció kiküszöböléséért, ez még nem vált a kormány politikájának részévé.

A keretprogram hatékony megvalósításának érdekében az Etnikai és Demográfiai Ügyek Nemzeti Tanácsának (NCEDI) intézményi és hivatali megerősítése elengedhetetlen. Néhány jól képzett szakember kinevezése már megtörtént, de ez nem elegendő. A közigazgatás központi szintjén a roma képviselőket korlátozott, önkormányzati szinten azonban sok önkormányzatban roma szakértő, illetve roma tanács működik. Helyi szinten 2002 májusáig 28 kerületből 12 fogadott el a kisebbségek integrációjára irányuló programot, és ezek közül öt konkrét lépéssel állt elő.

Fokozott feszültség jelei mutatkoznak a roma és a bolgár lakosság között. Roma tiltakozások voltak egyes városokban, ahol az emberek, állításuk szerint, régóta nem kaptak szociális juttatásokat. Stolipinovában, Plovdivnak a romák által egyik legsűrűbben lakott külvárosában heves tiltakozások törtek ki a roma közösség részéről, miután a helyi áramszolgáltató társaság a kifizetetlen számlákra hivatkozva kikapcsolta az áramot.

[...]

2002 áprilisában az Oktatási- és Tudományügyi Minisztérium kisebbségi csoportok tagjaiból megalakította a gyermekek és tanulók oktatásáért felelős konzultatív tanácsot. Ennek feladata a kisebbségi csoportokból származó gyerekek integrációjára irányuló nemzeti oktatási stratégia kidolgozása és megvalósítása, beleértve pl. az iskolák deszegregációjára irányuló intézkedések javaslatát is.

A helyi, regionális és nemzeti média újságírói számára szemináriumok indultak a kisebbségi ügyekben való pozitív gondolkodás kialakítására.

Mint a korábbi évek jelentései már rámutattak, Bulgária tagja az Európa Tanács keretében elfogadott Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezménynek. Az egyezményben foglaltak megvalósításáról szóló bolgár jelentés késedelme miatt a Keretegyezményért felelős Tanácsadó Bizottság még nem fogadott el Bulgáriáról szóló véleményt.

1.3. Általános értékelés

[...]

Bulgária továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

A roma közösséget illetően a szociális diszkrimináció problémáinak megoldása vagy a rendkívül szegényes életkörülmények javítására teendő konkrét intézkedések érdekében kevés történt. Egy átfogó antidiszkriminációs törvény elfogadása fontos előrelépés lenne ezen a téren.

Fordította Császár Ivett

BULGÁRIA – 2003. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2003. november 5.

25–26. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Bulgária már 1999-ben elfogadta „A romák egyenlő integrációja a bolgár társadalomban” című keretprogramot, amelyet eddig még nem megfelelően hajtottak végre. 2003 szeptemberében a keretprogram végrehajtására akciótervet fogadtak el, amely költségvetési támogatást is tartalmazott. Az akcióterv egy sor rövid távú intézkedést tartalmaz a diszkrimináció ellenes politika, az oktatás, a kultúra, lakhatás, foglalkoztatás és szociális védelem területén.

A legutóbbi rendszeres jelentés óta a roma kisebbség helyzete alig javult. Általában a romák szegényes életkörülményekkel, társadalmi hátrányokkal és nagyon magas munkanélküliségi mutatókkal szembesülnek. A romák egyézségi helyzete lényegesen rosszabb, mint a többségi lakosságé. Ez a szegénység és a gyenge közegészségügyi feltételek miatt, illetve a roma települések fejletlen alap-infra-

struktúrája miatt van így. A roma gyerekek egészségileg különösen veszélyeztetett csoportot alkotnak, körükben a halandósági ráta hatszor magasabb az országos átlagnál.

Mivel a roma gyerekek esnek ki legnagyobb arányban az iskolából, az ő iskolázottsági szintjük drámaian alacsony. A romák közül sokan még mindig elkülönített negyedekben élnek, ahol saját iskoláik vannak, és a nem romákkal alig vegyülnek. Az oktatásban, a foglalkoztatásban, az egészségügyi és közszolgáltatásokhoz való hozzáférésükben hátrányos megkülönböztetésük továbbra is általános.

Az értékelt időszakban, különösen az oktatás és az egészségügy területén volt némi előrelépés. Az elmúlt év során, számos kísérleti projekt indult el a roma iskolákban azzal a céllal, hogy a roma gyerekeket a többségi társadalomba integrálják. 2002 augusztusában az Oktatási- és Tudományügyi Minisztérium új szabályozást bocsátott ki a különleges (kisegítő) oktatást igénylő gyerekeket illetően. Ez szigorúbb feltételeket határozott meg a gyerekek speciális iskolákba íratásához, és megpróbálta megállítani a normális fejlődésű gyermekek, pusztán a jóléti szempontokat figyelembe vevő, kisegítő iskolába küldésének ellenőrizetlen folyamatát. 2002 szeptemberében új „a kisebbségi gyerekek és tanulók integrációját célzó intézkedéseket” írtak elő, amelyek az oktatáson keresztül történő integráció stratégiáját vázolták fel. A stratégia fő elemei a roma kultúra megőrzésére és integrációjára és a különböző etnikai közösségekből származó fiatalok szocializációjának előmozdítására épül. A gyerekek kötelező, térítésmentes iskolai előkészítését 2002 szeptemberében a nemzeti oktatásról szóló törvény módosításával vezették be. Ennek a felkészítésnek kell segítenie a roma gyerekeket, hogy könnyebben integrálódjanak a többségi oktatási rendszerbe.

Az egészségügy területén kedvező jel volt az új egészségbiztosítási törvény elfogadása 2003 januárjában. A roma lakosság köréből nem mindenki van tisztában az eljárással. A romák egészségügyének területén az Európa Tanács Fejlesztési Bankja a 2003–2008 közötti évekre egy akcióttervet dolgoz ki.

A romák körében általánosan magas munkanélküliség csökkentését szem előtt tartva a Szociális és Munkaügyi Minisztérium „A szociális ellátástól a foglalkoztatásig” című országos programot indította el. A program fő célja, hogy a közmunkákban elérhető munkahelyek megnyitásával társadalmi integrációról és foglalkoztatásról gondoskodjon a tartósan munkanélkülieknek. A program 2002 őszén indult, és 2003-ra megközelítőleg 100 000 munkahelyet irányoz elő, amelyekből eddig közel 89 000-et töltöttek be. A programban érintettek többsége roma származású.

Ezenfelül lépéseket tettek a roma kultúra és identitás megőrzésére is. A hagyományos roma ünnepek bekerültek a hivatalos kulturális naptárba. Megkezdődött a cigány nyelvű sajtó és könyvek kiadása, igaz főleg civil szervezetek és külföldi adományozók finanszírozásában. A roma szervezetek által szervezett számos oktatási és kulturális eseményt támogatott a kormány. A roma települések infrastruktúrája javításának, az otthonteremtés, illetve a roma kultúra és média területén új projekteken kezdődött meg a munka. Egészében a roma kisebbség helyzetével foglalkozó

kezdeményezések indultak. Ebben a tekintetben a keretprogram végrehajtásának új akcióterve, amely a 2003–2004-es éveket lefedő menetrendet és konkrétabb tevékenységeket irányoz elő, jó alapot teremt, amennyiben végrehajtására külön költségvetés áll rendelkezésre. Határozott és folyamatos erőfeszítések szükségesek a diszkriminatív hozzáállás és magatartások és a roma közösséget érintő széles körű társadalmi hátrányok elleni küzdelemhez. Az átfogó antidiszkriminációs törvény elfogadása a közelmúltban előrelépést jelenthet e tekintetben.

[...]

1.3. Általános értékelés

Bulgária továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

„A romák egyenlő integrációja a bolgár társadalomban” című keretprogram végrehajtásának új akcióterve pozitív lépés, mivel külön költségvetési támogatást nyújt a diszkriminációellenes politikák, az oktatás, a kultúra, az otthonteremtés, foglalkoztatás és szociális védelem területén meghozandó intézkedésekhez. Határozott és folyamatos erőfeszítések szükségesek a diszkriminatív hozzáállás és magatartások és a roma közösséget érintő széles körű társadalmi hátrányok elleni küzdelemhez.

Fordította Vizi Balázs

BULGÁRIA – 2004. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2004. október 6.

25–27. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Az etnikai és kulturális kisebbségekhez, különösen a roma közösséghez tartozó emberek továbbra is marginalizálódnak. „A romák egyenlő integrációja a bolgár társadalomban” című keretprogram végrehajtása még mindig a kezdeti fázisban van, és továbbra is széles körű az egyenlőtlenség és a de facto hátrányos megkülönböztetés az oktatásban, foglalkoztatásban, egészségügyi és közszolgáltatásokhoz való hozzáférésben, ahogy azt az elmúlt évek jelentései is vázolták. Továbbra is jelentések tanúsítják a romákkal szembeni rendőrségi visszaéléseket.

A „Romák beilleszkedésének évtizede” elnevezésű kezdeményezéssel összhangban elkezdődött a hosszú távú akcióterv kidolgozása. A keretprogram végrehajtására vonatkozó, 2003–2004-re szóló akcióterv konkrétabb intézkedésekről, határidőkről és a végrehajtását szolgáló külön költségvetésről rendelkezik. Mindazonáltal kulcsfontosságú területeken, mint az oktatás, egészségügy és otthonteremtés, nem irányoz elő megfelelő jogalkotási reformokat. A terv néhány célkitűzése, köztük a szegregációmentes oktatásra vonatkozók, mögül hiányzik a pénzügyi támogatás. A tervben említett foglalkoztatáshoz kapcsolódó néhány intézkedés nem kifejezetten a romákat célozza meg.

Ugyan 2004. január 1-jén életbe lépett az átfogó, diszkrimináció-ellenes jogszabály, a törvényben előírt független Diszkrimináció Elleni Védelmi Bizottság még nem állt fel. Ezen a téren a törvény hatékonyságának megítélése a jövőre marad. Mindazonáltal 2004 júliusában egy helyi bíróság erre a törvényre alapozott döntésében határozott a szolgáltatásokhoz való hozzáféréseben hátrányosan megkülönböztetett roma kártérítéséről.

A kisebbségekhez tartozó gyermekek iskolai oktatását előtérbe helyező stratégiát 2004 júniusában fogadták el. A nemzeti oktatási törvény 2002-es módosítása a kötelező, ingyenes iskolai előkészítőről a 2003/2004-es tanévtől lép érvénybe. Egyes helyeken megmaradt a tényleges szegregáció annak ellenére, hogy ez az egyik legnagyobb akadálya a romák minőségi oktatásban való részvételének. A gyengén ellenőrzött kiválasztás miatt, átlagos szellemi képességű roma gyerekek továbbra is nagy számban kerülnek kiegészítő iskolákba. Az Oktatási- és Tudományügyi Minisztérium 2002-ben és 2003-ban is útmutatásokat adott ki a romák iskolai szegregációjának megszüntetésére, de kevés elkötelezettség látszik egy rövid és hosszú távú speciális program elkészítésére. Kiegészítő tanárokat alkalmaznak a kisebbségi gyermekek és a tanárok közötti közvetítésre az integrált iskola-előkészítő óvodai osztályokban, az általános iskolai előkészítő és első osztályokban. Azonban a feladatkörük és felelősségi körük megállapítása nem kielégítően világos, és egyes jelentések arról számolnak be, hogy a gyakorlati végrehajtás pénzügyi akadályokba ütközik.

Számos olyan foglalkoztatási program folytatódott, amely mások mellett a tartósan munkanélküli romákat célozza meg, úgymint a „Társadalmi gondoskodástól a foglalkoztatásig”, „Vállalkozás-támogatással a munkalehetőségekért” és a „Gyönyörű Bulgária”.

Bár a keretprogram sürgős intézkedéseket ír elő, a jogi keretek módosítását is beleértve, a roma lakásügyek legalizálására, de eddig csak elszigetelt intézkedéseket hoztak a terület-besorolási térképek előkészítésére. A romák lakáskérdésének legalizálására még nem született átfogó, országos terv.

Számos roma továbbra is ki van zárva az egészségügyi szolgáltatásokból. A jelenlegi rendszer, amely a munkanélküli romák egészségügyi hozzájárulásának befizetését az önkormányzati költségvetésen keresztül oldja meg, komoly akadályokba ütközik a legszegényebb önkormányzatoknál. A tervezett, a romák egészségügyi helyzetének javítását szolgáló stratégiát még nem dolgozták ki.

A kisebbségi ügyekkel foglalkozó állami szerv, a Minisztertanács Etnikai és Demográfiai Nemzeti Tanácsának státusa és kapacitásai nem ruházzák fel a kisebbségek jogainak hatékony védelméhez szükséges hatáskörökkel. A bolgár közigazgatásban nincs tisztázva, milyen helye van. Célja megvalósításához mindaddig nincs meg a kellő politikai befolyása és személyzete.

Összességében továbbra is vannak a roma kisebbség helyzetét érintő kezdeményezések, de a romák életkörülményeinek látható javulása előtt tartós, célzott erőfeszítésekre van szükség.

1.3. Általános értékelés

[...]

Bulgária továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Átfogó antidiszkriminációs törvény született, de a törvényben előírt független testület még nem állt fel.

[...]

Az elmúlt években történtek erőfeszítések a kisebbségek problémáinak megoldására, de a tényleges helyzetük nem sokat javult. Tartós erőfeszítésekre, így a megfelelő pénzügyi források elkülönítésére van szükség a szándékok hatékony végrehajtásához és különösen a romákkal szembeni előítéletek elleni küzdelemhez.

Fordította Vizi Balázs

**AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG
RENDSZERES ÉVES JELENTÉSEI**

CSEH KÖZTÁRSASÁG

**AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG 1998. ÉVI RENDSZERES JELENTÉSE
A CSEH KÖZTÁRSASÁG ELŐREHALADÁSÁRÓL A TAGSÁG FELÉ**

Brüsszel, 1998. október 13.

10–11. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Míg a többi kisebbség helyzete továbbra is kielégítő, a romák helyzete 1997 óta, annak ellenére, hogy az előző kormány fokozott figyelemmel kísérte a problémát, nem sokat javult.

1997 októberében a kormány elfogadott egy romák helyzetét elemző jelentést és annak ajánlásain alapuló akciótervet. A jelentés részletesen kitér a romák munkanélküliségének magas arányára (70–90%) és az iskolázottság hiányára körükben. 1997-ben felállították a roma közösség ügyeiért felelős tárcaközi bizottságot, mely a roma közösséget illetően koordinálja a kormánypolitikát. 1998 júniusában a bizottság benyújtott a kormánynak egy jelentést a roma közösség helyzetéről a Cseh Köztársaságban és az integrációjukat elősegítő kormányzati intézkedésekről. A jelentés rámutat, hogy számos tervbe vett intézkedés nem valósult meg, másokat elhalasztottak. Pozitív intézkedés volt, hogy a Belügyminisztériumban a faji alapú bűncselekmények ellenőrzésében három romát foglalkoztatnak, illetve a romák alkalmazása a rendőrségben. 1998 márciusában a kormányzati intézkedéseket hozott a szélsőséges ideológiák és az azokat valló csoportok tevékenységeinek felszámolására.

Az 1997. júniusi országvéleményben említett faji alapon történő hátrányos megkülönböztetés és erőszak esetei nem hagytak alább, némelyikük a médiában is nagy visszhangra talált. A média a romákról általában negatív képet fest, és minimális figyelmet szentel a faji alapú támadásoknak. Egyes helyi tisztviselők is súlyosbítják a problémát azáltal, hogy a „problémás állampolgárok” eltávolítását javasolják a városközpontokból, illetve támogatást kínálnak fel azoknak a romáknak, akik távozásuk esetén a városra írják át lakásukat. Ez év elején nagy számban indultak romák Kanadába és az Egyesült Királyságba ahol politikai menedékjogot kértek. Arra is volt példa, hogy az önkormányzatok a romák és a lakosság egyéb részének szegregációját indítványozták.

Mindez azt mutatja, hogy a romák védelmének és támogatásának érdekében a hatóságoknak hatékony intézkedéseket kell tenniük. Ebből a szempontból az új kormány programja bátorító, de fontos lenne, hogy a jövőbeni politika a helyzetet helyi és kerületi szinten is kezelje.

1.3. Általános értékelés

A Cseh Köztársaságban végbemenő fejlemények megerősítik az országvélemény következtetését, hogy a Cseh Köztársaság teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat. Ennek ellenére, a Cseh Köztársaságnak folyamatosan figyelmet kell fordítania [...] a romák helyzetének javítására.

Fordította Császár Ivett

CSEH KÖZTÁRSASÁG – 1999. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 1999. október 13.

16–17. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Az 1998. évi rendszeres jelentés arra a következtetésre jutott, hogy a kormány 1997 júliusa óta tartó fokozott figyelve ellenére a kb. 250 000-300 000 roma helyzete nem sokat javult.

Az 1998-as Csatlakozási Partnerség a kérdést közép távú prioritásként határozta meg.

A romák helyzete az elmúlt évben nem javult számottevően. Továbbra is kiterjedt hátrányos megkülönböztetés és társadalmi kirekesztés áldozatai, az őket sújtó előítéletek nem enyhültek, a rendőrség és bíróságok által nyújtott védelem nem elégséges.

A hátrányos megkülönböztetést alkalmazó magatartásmódot jól illusztrálja Ustinad Labem városának esete, ahol a helyi hatóságok fenntartják tavalyi döntésüket, hogy az egyik utcában téglakerítést építsenek a roma és nem roma lakosság elválasztására. A kormány egyértelműen a fal felállítására ellen foglalt állást, és mind ez idáig sikerrel járt az építkezés felfüggesztésében. A központi kormány és a helyi hatóságok közti vitára vonatkozó alkotmányos rendelkezésekkel összhangban azonban a következő döntés a képviselőház kezében van, mely a kérdést októberben fogja megvitatni. Lényegbevágóan fontos lenne, hogy a képviselőház figyelembe vegye minden érintett fél emberi és állampolgári jogait.

Egy hivatalos jelentés szerint a szélsőséges mozgalmak követőinek száma 1997-ről 1998-ra majdnem 10 000-re megkétszereződött. 1998-ban 133 szélsőséges, faji alapú bűncselekményt követtek el, főként romák ellen, melyből 100 tisztázódott. Miként a helyi bíróságok közelmúltban kelt ítéletei is jól mutatják, a faji vagy nemzeti türelmetlenségen alapuló bűncselekmények ügyében kiszabott ítéletek gyakran nem megfelelőek.

1998 végén a Nemzetiségek Tanácsának, a Tárcaközi Roma Bizottságnak és az Emberi Jogok Tanácsának felelősséggel tartozó emberi jogok biztosának kinevezését követően számos pozitív lépés történt.

Ekként az 1997. októberi, a romák helyzetének javítását előirányozó kormányterv rendelkezései megvalósultak, pl. sok roma tanácsadót és asszisztenst neveztek ki a minisztériumokba, helyi hatóságokhoz és iskolákba. Továbbá az állampolgársági törvény júliusban elfogadott módosítása sok romának teszi lehetővé cseh állampolgárságának visszaszerzését. A májusi új nemzeti foglalkoztatási terv és a júniusban elfogadott kiegészítő intézkedések előirányozzák a romák foglalkoztatási kilátásainak javítását. A foglalkoztatási törvény módosítása antidiszkriminációs rendelkezést is tartalmaz. A kormány, az Oktatási, az Igazságügyi és a Belügyminisztériumot a rasszista, neofasiszta, illetve szélsőséges mozgalmak terjedésének visszafogására irányuló konkrét feladatokkal bízta meg. Végezetül a romák integrációját elősegítő részletes, hosszú távú stratégia 1999. évig történő kidolgozására egy szakértői csoportot állítottak fel. A roma képviselők száma a Tárcaközi Roma Bizottságban 6-ról 12-re emelkedett. Ez azonban nem jelenti a bizottság állandó személyzetének létszámnövekedését, s a bizottságnak nincs megfelelő költségvetési kerete a politikák megvalósításához, továbbá nincs végrehajtó hatásköre.

Az oktatási színvonal nagyon alacsony, roma gyerekek teszik ki a szellemi fogyatékosok számára fenntartott kiegészítő iskolák tanulóinak 70%-át. 1998-ban 100 iskolát hoztak létre a roma gyerekek általános iskolára való felkészítése céljából – ezeknek 1/3-át valójában a szellemi fogyatékosok számára fenntartott iskolákban alakították ki. A romák körében a munkanélküliség is nagyon magas, 70-90% körüli. Az egészségügyi körülmények és a lakásellátás színvonala a roma közösségekben jóval elmarad a lakosság többségétől. Helyi szinten a hozzáállás megváltoztatása még mindig kihívás, miként azt az Usti nad Labem esete és a helyi bíróságok ítéletei is mutatják. 1999 eleje óta több száz roma folyamodott menedékért az Egyesült Királyságban.

Azt a fokozott figyelmet, melyet a kormány 1998 szeptembere óta fordít a romák helyzetének javítására, a hátrányos megkülönböztetés és társadalmi kirekesztés leküzdésére irányuló, hosszú távú, átfogó politikának kell felváltania, melynek megvalósításához elengedhetetlen a megfelelő anyagi támogatás és a helyi szintekre való összpontosítás.

[...]

1.3. Általános értékelés

[...]

A Cseh Köztársaság teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat. További erőfeszítéseket kell tenni [...] a romák helyzetének javítására megfelelően alátámasztott politikák alkalmazásával és a társadalomban meglevő diszkriminatív beidegződések elleni küzdelemmel.

[...]

Fordította Császár Ivett

CSEH KÖZTÁRSASÁG – 2000. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2000. november 8.

25–27. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Az 1999. évi rendszeres jelentés arra a következtetésre jutott, hogy azt a fokozott figyelmet, melyet a kormány a romák helyzetére fordít, a hátrányos megkülönböztetés és társadalmi kirekesztettség leküzdésére irányuló, átfogó jellegű, hosszú távú politikára kell váltani. Az 1999-es Csatlakozási Partnerség rövid távú prioritásként tartalmazza az október 7-ei, romákról szóló kormányhatározat végrehajtását, mely rendelkezik a szükséges pénzügyi támogatásról, a hátrányos megkülönböztetés leküzdését szolgáló intézkedésekről, munkalehetőségek teremtéséről és az oktatáshoz való hozzáférésről is.

2000 júniusában a cseh kormány elfogadta a hosszú távú, „A roma közösség tagjait érintő kormánypolitika” előzetes tervezetét, mely előrevetít egy 2001 és 2020 közötti időszakra szóló akcióprogramot, olyan kulcsterületekre helyezve a hangsúlyt, mint az oktatás, foglalkoztatás, lakásellátás és a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem. A Tárcaközi Roma Bizottság 2000 júniusában benyújtott egy értékelést a kormány romák helyzetének javítását szolgáló 1997-es akciótervéről. A jelentés szerint a rendelkezések nagy többsége megvalósult.

Az akcióterv legkézzelfoghatóbb eredményei az oktatás terén születtek. Az 1999-es állami költségvetés 12,3 millió cseh koronát tett félre az óvodákban, általános iskolákban és a kisegítő iskolákban tanuló roma gyerekeket segítő kisegítő tanárok számára. Jelenleg 180 kisegítő tanár segíti a roma tanulókat az iskolákban.

Az Oktatási, Ifjúsági és Sportminisztérium javasolta, hogy az iskolák illesszenek be tanmenetükbe multikulturális oktatási programokat, s így az iskolák az ismerete-

ket a roma kultúráról szélesebb körben hozzáférhetővé tegyék. 2000 februárjában életbe lépett az oktatási törvény módosítása, mely jelentősen növeli a roma közösség hozzáférési lehetőségeit a felsőoktatáshoz.

Mindezek ellenére azonban a roma gyerekek oktatási színvonala igen alacsony, ők teszik ki a kiegészítő iskolák tanulóinak 70%-át, azaz tanulási nehézségekkel küzdő gyerekek számára létrehozott iskolákba járnak. Az 1999-ben felállított 114 előkészítő iskolából, melyet a roma gyerekek általános iskolára való felkészítésére szántak, 41-et kiegészítő iskolákban hoztak létre. Az Európai Roma Jogi Központ (European Roma Rights Centre – ERRC) – egy budapesti székhelyű független testület, mely a roma emberi jogi ügyeket figyeli és jogi védelmet nyújt számukra – pert indított az Oktatási Minisztérium és a kiegészítő iskolák vezetői ellen azt állítván, hogy a roma gyerekek magas aránya a kiegészítő iskolákban *de facto* szegregáció. A pert először a cseh Legfelsőbb Bíróság elé vitték, de az 1999 októberében elutasította a keresetet. Az ERRC ekkor, 2000 áprilisában az ügyet az Emberi Jogok Európai Bírósága elé terjesztette, ahol az még függőben van.

A lakásellátás terén történtek pozitív előrelépések. 2000 áprilisában a kormány 32,5 millió cseh koronát irányzott elő főként romák által használt két épület felújítására Brnóban (Morvaország), valamint kezességet vállalt az Európa Tanács Fejlesztési Bankjának 32,5 millió cseh korona értékű, Brno városának szánt „puha” kölcsönéért.

1999 októberében Usti nad Labem városa falat emelt egy főként romák lakta épület és szomszédai között az utcában. A képviselőház elítélte a fal felállítását. A kormány szintén rosszállásának adott hangot, és egy belügyminiszter-helyettest bízott meg a kerületi hatóság és a helyi tanács közti vitában a közvetítéssel. Ezt követően a város novemberben lebontotta a falat. Cserébe 10 millió cseh korona értékű állami támogatást kapott, melyből 3,6 millió koronát azoknak az állampolgároknak a lakástámogatására fordítottak, akik a tanácsnál a fal felépítését követelték. Áprilisban az Alkotmánybíróság jóváhagyta a városi tanács panaszát, mely szerint a képviselőháznak a városi tanács által a fal felépítéséről hozott döntését érvénytelenítő szavazása nincs összhangban a parlament és az önkormányzatok hatáskörének felosztásával.

Ami a Cseh Köztársaságban élő romák általános helyzetét illeti, további erőfeszítésekre van szükség, különösen a romákkal szembeni előítéletek leküzdésére és a rendőrség és bíróságok által nyújtott védelem megerősítésére. A becsült munkanélküliség a romák körében még mindig nagyon magas, 70–90%. Az egészségügyi és a lakáskörülmények a roma közösségekben a lakosság többi részéhez képest sokkal rosszabbak. Helyi szinteken a romákkal szembeni magatartás nem sokat változott, amint azt néhány helyi bírósági ítélet is jól mutatja. A Tárcaközi Roma Bizottságnak nincs költségvetési kerete a politikák megvalósítására, nincs végrehajtási hatásköre, és csak néhány állandó tagból áll. A hosszú távú stratégiai akcióprogram lényegénél fogva feladatokat ír elő az egyes minisztériumok számára, ám átfogó költségvetési keretről nem rendelkezik.

Júniusban a kormány elfogadta a nemzeti kisebbségek jogairól szóló törvénytervezetet.

[...]

1999-ben a faji alapú és szélsőséges bűncselekmények száma 316-ra emelkedett (1998-ban ez a szám 133 volt), melyek közül 273-at megoldottak (1998-ban 100-at). A szélsőségekről szóló 2000. évi jelentés hangsúlyozta a fokozott rendőri hatékonyságot és a – különösen a romák által – jelentett bűncselekmények számának növekedését. 1999-ben nem volt halálesetet eredményező szélsőséges megmozdulás, bár jó néhány támadásról érkezett hír.

Jelentős számú pozitív előrelépés történt a hátrányos megkülönböztetés és a rasszizmus terjedésének leküzdésére. Decemberben a kormány első ízben indított rasszizmus ellenes kampányt, melyre az állami költségvetésből 10 millió cseh koronát tettek félre.

1.3. Általános értékelés

A Cseh Köztársaság továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

A múlt év óta megnövekedett és egyes területeken komoly erőfeszítéseket tettek a roma közösség helyzetét illetően, különösen az oktatási rendszer összefüggésében. Mindazonáltal a romák helyzetének tartós javítása kitartó erőfeszítéseket igényel még. Ahogy a Csatlakozási Partnerség közép távú prioritásai is mutatják, további előrelépésre van szükség.

[...]

Fordította Császár Ivett

CSEH KÖZTÁRSASÁG – 2001. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2001. november 13.

24–27. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A 2000. évi jelentés megállapította, hogy a cseh hatóságok fokozottan törekedtek a romák körülményeinek javítására elsősorban az oktatás területén, de azt is leszögezte, hogy érzékelhető javulás hosszan tartó, folyamatos munkát igényel. Az elmúlt időszakban a cseh kormány további fontos intézkedéseket hozott a nemzeti kisebbségek és romák érdekében.

Általánosságban a nem roma kisebbségek (például szlovákok, lengyelek, németek, magyarok és ukránok) helyzete kielégítő. A roma lakosság, melynek számát 300 000-re vagy a lakosság 3%-ára becsülik, egy része továbbra is hátrányos megkülönböztetésben részesül, és életkörülményeik és lehetőségeik messze az átlag alatt maradnak. Továbbra is rasszista bűncselekmények áldozatai.

A roma gyermekek iskolázottsága továbbra is alacsony. Ezek a gyermekek még mindig a speciális (kisegítő) iskolákban tanulók 70%-át teszik ki, és kevés az esélyük arra, hogy később nem speciális (kisegítő) iskolákban folytassák tanulmányukat. Az Európai Emberi Jogi Bíróságon számos olyan folyamatban levő ügyet tárgyalnak, melyekben a *de facto* szegregáció a vád. A romák között továbbra is magas a munkanélküliség, melynek visszaszorítása lassan halad. A romák lakásellátása a lakosság többi részéhez képest még mindig jelentősen rosszabb. Számos roma él rossz minőségű önkormányzati lakásban, gyakran nem megfelelő higiéniai körülmények között, amely gyakran társadalmi marginalizációjukhoz vezet.

Az 1999. évi Csatlakozási Partnerség a politikák és az anyagi eszközök megerősítésével a romák helyzetét javítandó rövid és hosszú távú prioritásokat határozott meg. Az elmúlt időszakban az alábbi intézkedések történtek:

- Előrehaladt az Európa Tanács Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményének végrehajtása, és egy 2001. áprilisi Európa Tanács-i vélemény is foglalkozott vele. Ez elismeri a Cseh Köztársaság eddigi erőfeszítéseit, és javaslatokat tesz a végrehajtás további javítására.
- A 2001 augusztusában életbe lépett nemzeti kisebbségek jogairól szóló törvény megerősíti a kisebbségvédelem jogi keretét, kiindulási pontot szolgáltatva az igazságszolgáltatási rendszernek és a közigazgatásnak. A törvény a nemzeti kisebbség fogalmát a következőképp határozza meg: „a Cseh Köztársaság állampolgárainak a Cseh Köztársaság területén élők csoportja, mely a lakosság többi részétől etnikai, nyelvi és kulturális származásában különbözik, kisebbséget alkot, és ugyanakkor kisebbségnek is tekinti magát”. A nemzeti kisebbségek jogai a törvényben vannak meghatározva, és tartalmazzák a kisebbségi nyelvek használatát és a kisebbségi ügyekben való konzultáció jogát.
- Ezen felül a törvény az intézményi kereteket is megerősíti azáltal, hogy a Nemzeti Kisebbségek Tanácsának státusát – a jövőben kormánytag által vezetett – kormányzati tanácsadó testületként formálisan szabályozza. A testület célja, hogy biztosítsa a kisebbségek döntéshozatalban való részvételét, valamint a javaslattevés lehetőségét. Így a tanács a „nemzeti kisebbségek” és az állami testületek képviselőiből áll. Felelős továbbá az állami költségvetés kisebbségeket támogató tevékenységek finanszírozására szánt összegeinek kezeléséért.
- A 2000. évi tapasztalatok alapján 2001-ben a kormány további 700 000 eurót szánt a Tárcaközi Roma Bizottság számára a roma közösségeket segítő projektek támogatására. Továbbá a bizottság állandó személyzete két fővel nőtt.
- Folytatódott a kölcsönös elismerésért és a hátrányos megkülönböztetés ellen tett intézkedések sorozata. Állami támogatást nyer számos, a nemzeti kisebbségek

által szervezett vagy a kisebbségekért szóló program. A kormány 300 000 eurót ítelt oda például egy rasszizmus elleni kampánynak, a „Tolerancia Projektnek”, amely kommunikációjában és kulturális eseményeiben a Cseh Köztársaságban jelenleg élő nemzeti kisebbségeket állította a középpontba.

- Az Oktatási Minisztérium a roma gyermekek oktatását javító stratégiát fogadott el. 2001 júniusában 221, roma gyermekeket segítő oktatási segítő dolgozott óvodákban, iskolákban és speciális (kisegítő) iskolákban. A minisztérium ezen kívül a Kulturális minisztériummal együttműködve a tanárok számára speciális szemináriumok szervezésével segíti a kulturális tudatosságot és megértést, valamint folytatja a roma kiadványok könyvtárakba és iskolákba történő eljuttatásának támogatását.
- A kerületekben működő „roma tanácsadók” hálózata továbbra is pozitív, és kulcsszerepet játszik. A gyakorlatban ezek a tanácsadók fokozatosan a roma közösségek kapcsolattartói lettek. Tartják a kapcsolatot a Tárcaközi Roma Bizottsággal és néhányuk tagja is a bizottságnak.

Áprilisban az emberi jogok kormányzati biztosa elkészítette első jelentését a 2000. júniusi roma kormányprogram egyik feladatának végrehajtásáról. A jelentés szerint az esélyegyenlőséget célzó intézkedéseket lehetővé tevő jogi keretek megteremtése nem történt meg. A jelentés teljes egészében október végén készül el. Mindazonáltal az eddigiek alapján a kitűzött feladatokat vegyes eredményekkel sikerült végrehajtani. A kormány azon javaslata például, hogy fokozatosan szüntessék meg a speciális iskolák rendszerét, segítve ezzel a romák normál általános iskolákba való integrálódását, nem valósult meg, mert a javaslat egy átfogó oktatási reform része volt, melyet a parlament sajnos nem fogadott el.

Más, figyelmet igénylő terület például a romákra és más kisebbségekre vonatkozó politikák teljes integrálása regionális és helyhatósági szinten. Stratégiák kidolgozása szükséges a romák munkavállalási és lakásellátási lehetőségeinek javítása érdekében.

Általánosságban elmondható, hogy folytatni kell a kulturális és etnikai különbség tiszteletének megerősítését a közigazgatási területeken, a végrehajtó hatóságoknál és a lakosság nagy részének körében. A központi kormányzatnak fel kell használnia a szükséges eszközöket, hogy biztosítsa a közigazgatás minden szintjén – beleértve a regionális és helyi szinteket is –, betartják a kisebbségi jogokra vonatkozó érvényes rendelkezéseket. Szükség van többek között egy hatékony jogorvoslati rendszerre, mely megfelelő kompenzációt és szankciókat garantál a hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos esetek kivizsgálásakor. Szintén fontos és kulcsszerepe van a rendőrségnek és a bíróságnak, mert a roma közösségekkel kapcsolatban pártatlannak kell lenniük.

A kormány általi, fent vizsgált intézkedések végrehajtását és a roma közösségek helyzetének javítását célzó tevékenységet eltökélten kell folytatni.

1.3. Általános értékelés

[...]

A Cseh Köztársaság továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

A cseh kormány számottevő erőfeszítéseket tett a romákat és más kisebbségeket illetően. Mindazonáltal a kormány 2000. júniusi romapolitikájával összhangban további intézkedésekre van szükség a széles körű diszkrimináció leküzdéséhez. A központi kormánynak biztosítania kellene, hogy a kormányzat minden szintjén, beleértve a regionális és helyi szinteket is, alkalmazza és végrehajtja a kisebbségi jogokra vonatkozó jogszabályokat, és hogy az ehhez szükséges pénzforrások rendelkezésre álljanak.

[...]

Az 1997-es, a romákról szóló kormányhatározatban foglalt feladatok nagy része teljesült, és a kormány egy hosszú távú politikát fogadott el a romákat illetően. Mindazonáltal további erőfeszítésekre van szükség a diszkrimináció elleni intézkedések végrehajtásához.

[...]

Fordította Császár Henrietta

CSEH KÖZTÁRSASÁG – 2002. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2002. október 9.

SEC(2002) 1402 COM(2002) 700

30–34. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Az elmúlt pár évben a cseh hatóságok számos fontos előrelépést tettek e téren. A nemzeti kisebbségek jogait szabályozó jogszabályi keret 2001 augusztusában lépett hatályba, és 2000 júniusában romákkal foglalkozó kormánypolitikát fogadtak el („A roma integráció tervezete”). Azóta ezt a politikát, melyet állami költségvetésből finanszíroznak, rendszeresen frissítik. Ennek ellenére, míg a nem roma (különösen a szlovák, lengyel, német, magyar és ukrán) kisebbség helyzete a Cseh Köztársaságban összességében véve kielégítő, a romák az oktatás, foglalkoztatás és lakásellátás terén még mindig általánosan elterjedt, hátrányos megkülönböztetés áldozatai. Továbbra is érkeznek faji alapú, a romák elleni erőszakról szóló jelentések.

A 2001. évi rendszeres jelentés megállapította, hogy ugyan a kormány komoly erőfeszítéseket tett a roma és egyéb kisebbségek ügyének tekintetében, további kormányzati és nem kormányzati intézkedésekre van szükség az általánosan elterjedt hátrányos megkülönböztetés leküzdésére. A jelentési időszak alatt a kormány elfogadott a roma kisebbség számára néhány kedvező intézkedést.

A nemzeti kisebbségek helyzetéről szóló első, a nemzeti kisebbségek jogait megfogalmazó törvénnyel összhangban benyújtott 2001-es jelentés, melyet a kormány 2002 júniusában fogadott el, rámutatott egy sor, főként a kisebbségi csoportok tagjainak anyanyelvhasználatára vonatkozó, tartósan meglévő problémára. A tanács az állami költségvetésből juttat anyagiakat a kisebbségek számára. 2001-ben kb. 30 millió cseh koronával támogatták a kisebbségi csoportok által és a részükre készített kiadványokat, 10 millió cseh koronával a kulturális, 15 millióval az oktatási tevékenységeket.

2001 novemberében a kormány olyan rendelkezéseket hagyott jóvá, melyek a 2000 júniusában elfogadott, a romákat érintő kormánypolitika lendületesebb megvalósítását szolgálják. Olyan kulcsfontosságú rendelkezésekről van szó, mint az „utcai munkások” (szociális munkások) hálózatának kibővítése, a 2002/2003-as tanévre vonatkozó általános iskolai kísérleti projekt elindítása, továbbá a roma gyerekek általános iskolára való felkészítésének és az általános iskolai szinten túli oktatásban a kiegészítő tanárok részvételének kiterjesztése.

2002 januárjában a kormány felfrissítette a 2000 júniusában elfogadott romákról szóló politikáját a feladatok teljesítésének értékelésével és a jövőre vonatkozó főbb prioritások megállapításával. Ez utóbbiak tartalmazzák az emberi jogok intézményi keretének megerősítését; antidiszkriminációs rendelkezéseket a közösségi vívmányokkal összhangban; pozitív lépéseket az oktatás, a foglalkoztatás, a szociális és egészségügyi ellátás, valamint a lakásellátás terén; a roma nyelv és kultúra fejlesztésének támogatását; a romák biztonságának garantálását.

A politika költségvetési kerete azonban a minisztériumok között széttöredezik, így a szükséges forrásokat, pl. a lakásellátási programhoz, a 2003-as állami költségvetésben kell meghatározni. Szintén gondot okoz, hogy a regionális és helyi hatóságok, melyek nélkülözhetetlenek ezen programok megvalósításában, részt vesznek a munkában, de az koordinációt biztosító mechanizmus hiányzik.

A Tárcaközi Roma Bizottságnak, újabb nevén a Roma Ügyek Tanácsának 14 roma regionális képviselő és ugyanennyi minisztériumi tisztviselő tagja van. Akárcsak 2001-ben, a tanács 25 millió cseh koronát kapott a roma közösséget támogató programok irányítására, melyet főként a roma diákok ösztöndíjai és a szociális munkások támogatása tesz ki. Februárban a kormány újabb 9 millió koronát utalt az 1999-ben, az észak-morvaországi Ostrava városában elindított „Együttélés Falu” (Co-Existence Village) elnevezésű lakásellátási program befejezésére, mely a társadalmilag hátrányos helyzetű családokon szándékozik segíteni, többek között olyanokon, kiket az 1997-es árvizek megkárosítottak.

A „Tolerancia program” (Tolerance Program) elnevezésű, rasszizmus elleni kampány tapasztalatára építve a kormány áprilisban jóváhagyott egy 6 millió cseh koro-

na értékű újabb kampányt, mely főként egy regionális és helyi szintű információ- és médiakampányból, a roma szociális munkásokról való tervezet médiában történő bemutatásából, valamint középiskolai oktatási kampányból áll.

A kormány jóváhagyott a roma gyerekek oktatását érintő számos rendelkezést, ezzel mintegy válaszolva az ENSZ Emberi Jogi Bizottságának végleges ajánlására, mely helytelenítette a roma gyerekek speciális (kisegítő) iskolákban való elkülönítését (szegregálását). A rendelkezések tartalmazzák többek között az információ terjesztését, egy önkéntes, napközi otthonos kísérleti vállalkozást öt általános iskolában és az előkészítő osztályok folytatását.

A hatáskörök régiókra való átruházását követően a regionális elnökök (Regional Premiers – hejtmans) 13 régió közül eddig csak 7 régió roma koordinátorainak kinevezéséről döntöttek. Ugyanakkor a nagyra értékelt roma tanácsadók sorsa bizonytalanak tűnik, hiszen hivatalaik, a Kerületi Hivatalok (District Offices) 2002 végére megszűnnek. Ez a széles körű hálózat igen hasznosnak bizonyult a közösséggel való helyi kapcsolódási pontok megállapításában és a közigazgatás figyelmének a romák érdekeire való felhívásában. A roma koordinátorok kinevezése azokban a régiókban, ahol ez még nem történt meg, valamint a roma tanácsadók hálózatának megőrzése fontos lenne a lendület fenntartásában.

A 2002-es nemzeti foglalkoztatási akcióterv számos olyan rendelkezést tartalmaz, mely a munkaerőpiac leghátrányosabb csoportjainak helyzetén hivatott javítani, különösképpen olyan programokat, melyek képesítéseik emelésére és átképzésük támogatására irányulnak. A tartósan munkanélküliekért felelős bizottság (Committee for Long-term Unemployed) tevékenységének célja a helyi szinten tevékenykedő minden érintett résztvevő együttműködésének elősegítése a munkaerőpiac legsebezhetőbb csoportjainak helyzetén való javítás érdekében. Roma szervezetekkel együttműködve a bizottság támogatja a roma lakosság foglalkoztatását, munkahelyek teremtését, valamint a hátrányos helyzetű csoportok számára speciális oktatási és képzési programok, illetve szemináriumok megtervezését. Ezen erőfeszítések ellenére általánosan elterjedt hátrányos megkülönböztetés él ma is, és a kormány intézkedései mind ez idáig nem érték el azt a szintet, mely képes lenne strukturális változások előidézésére. Több figyelmet kell szentelni e téren a célok megvalósítására és az ez irányú haladás ellenőrzésére.

Sajnálatos módon a parlament ismét elutasította az új oktatási törvényt, mely többek között az oktatási rendszer széles körű megreformálásának alapjait fektetné le, pl. a kisegítő iskolák rendszerének megszüntetésével, ugyanakkor az Oktatásügyi Minisztérium eddig megtett *ad hoc* lépései nem voltak nagy hatásúak. Mindazonáltal a felkészítő osztályok és az osztályokban közreműködő roma kisegítő tanárok támogatása szűk keretek között is pozitív fejleményeket mutat.

A munkanélküli romák aránya nagyon magas. Általánosan elterjedt diszkriminatív munkaerőfelvételtől érkeznek jelentések. A Munkaügyi és Szociális Minisztériumnak mind ez idáig nem sikerült a romák foglalkoztatására nézve a kormánypolitika által is előírt, ösztönző erejű, pozitív intézkedéseket eredményező struktúrát kialakítani.

A kormánypolitika elismeri a romák alacsonyabb kategóriájú szociális lakásokban (úgynevezett „holobyty”) való szegregálásának problémáját, és tartalmaz egy erre vonatkozó helyzetelemzést is. A lakásellátás terén való hátrányos megkülönböztetést tiltó jogszabály hiányának következtében a roma családok különösen ki vannak téve a kilakoltatás veszélyének, hiszen a helyi hatóságoknak korlátlan hatalmuk van az önkormányzati lakások elosztásában.

A hátrányos megkülönböztetés eseteiben való eljáráshoz megfelelő kártérítéshez és szankciókhoz vezető hatékony jogorvoslati rendszer kidolgozására van szükség. Az Emberi Jogok Biztosa nyomatékosította egy átfogó antidiszkriminációs törvény elfogadásának és a létező jogszabályok erélyesebb kikényszerítésének szükségességét. Mind ez idáig nem volt példa a foglalkoztatás terén faji alapú hátrányos megkülönböztetést érintő eset sikeres lezárására, a létező, viszonylag szigorú jogszabályi keretek ellenére. A roma közösséget érintő ügyek során a rendőrségnek és a bíróságoknak kulcsfontosságú szerepük van a pártatlanság biztosításában, miként a médiának a különbözőség iránt tanúsított tolerancia elősegítésében. Határozott intézkedésekre van szükség a faji alapú erőszak leküzdésére azon esetekben is, melyekben a rendőrség az elkövető fél.

Mint a korábbi jelentések rámutattak, a Cseh Köztársaság részese a Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezménynek. 2002 februárjában az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága úgy találta, hogy a Cseh Köztársaság dicséretre méltó erőfeszítéseket tett a nemzeti kisebbségek és azok kultúráinak támogatására. Ennek ellenére van még tennivaló, például a jogalkalmazó tisztviselők számára, különösen a romák tekintetében.

1.3. Általános értékelés

[...]

A Cseh Köztársaság továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Néhány további intézkedés történt a roma kisebbség nehéz helyzetének javítására. Azonban több strukturális intézkedésre van szükség, hogy jelentősebb eredményeket érjenek el az oktatáshoz, a foglalkoztatáshoz, a lakásellátáshoz való hozzáférésben alkalmazott hátrányos megkülönböztetés orvoslásában. Egy átfogó antidiszkriminációs jogszabály elfogadása fontos előrelépés lehetne ezen a téren.

[...]

Fordította Császár Ivett

**AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG
RENDSZERES ÉVES JELENTÉSEI**

LENGYELORSZÁG

**AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG 1999. ÉVI RENDSZERES JELENTÉSE
LENGYELORSZÁG ELŐREHALADÁSÁRÓL A TAGSÁG FELÉ**

Brüsszel, 1999. október 13.

17–18.o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Lengyelországban a kisebbségek tiszteletét és védelmét továbbra is garantálják. Az 1998-as büntető törvénykönyv rendelkezései a médiák szerepéről a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási alapon történő megkülönböztetés fenntartásában, úgy tűnik, jól működnek.

1.3. Általános értékelés

Lengyelország teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Fordította Császár Ivett

LENGYELORSZÁG – 2000. ÉVI RENDSZERES ÉVES JELENTÉS

Brüsszel, 2000. november 8.

21. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Lengyelországban a kisebbségek tiszteletét és védelmét továbbra is garantálják. A Büntető törvénykönyv 1998-as rendelkezései a média szerepéről a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási hovatartozáson alapuló viszályok kezelésében, úgy tűnik, jól működnek. 1993 óta évenkénti felmérésekkel vizsgálják a lengyelek idegenekhez való viszonyulását, és ez alatt az idő alatt enyhült a kisebbségekkel szemben tanúsított negatív magatartás.

A jelentési időszakban Lengyelországban nagy figyelmet fordítottak a roma lakossággal való bánásmódra. Igaz ugyan, hogy a romák gazdasági és szociális körülményei sokkal rosszabbak az átlag lakosságéhoz képest. Ezen felül előfordul a romák elleni erőszak és a közhatóságok által alkalmazott hátrányos megkülönböztetés. A lengyel kormány azonban nem folytat a romákkal szemben nyíltan diszkriminatív politikát. Nincs ugyan a kisebbségek integrációját elősegítő egyértelmű nemzeti politika, helyi kezdeményezések azonban léteznek. Készültek tervek olyan országos televíziós műsorok sugárzására, melyek a menekültekkel és idegenekkel szembeni barátságos magatartást propagálják.

[...]

1.3. Általános értékelés

Lengyelország továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Fordította Császár Ivett

LENGYELORSZÁG – 2001. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2001. november 13.

SEC(2001) 1752

24–25. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Lengyelországban a kisebbségek védelme és tiszteletben tartása továbbra is funkcionál, és mint azt már megjegyeztük, a jelentési időszakban Lengyelország ratifikálta az Európa Tanács Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményét.

A kisebbségi ügyekkel foglalkozó közigazgatási infrastruktúra fejlett. Országos szinten működik a nemzeti kisebbségek tárcaközi munkacsoportja, melyben részt vesz többek között a belügy-, igazságügyi, külügy-, oktatási, foglalkoztatási és szociális minisztérium. A munkacsoport feladata, hogy áttekintse a kisebbségi ügyeket, ideértve az azokkal foglalkozó politikák fejlődését, koordinálja a különböző tevékenységeket, és megelőzze a kisebbségi jogsértéseket. A belügyminisztérium állampolgári ügyekkel foglalkozó osztályának nemzeti kisebbségi részlege támogatja a tárcaközi munkacsoport tevékenységét, tartja a kapcsolatot a helyi hatóságokkal és kisebbségi csoportokkal, valamint ők vizsgálják ki a panaszos eseteket. Ezekről a kor-

mányzati szervektől függetlenül az ombudsman hivatalán belül megalakult a külföldiek és nemzeti kisebbségek jogait védő iroda, mely kisebbségi ügyekkel foglalkozik. Az ilyen ügyek az összes bejelentés kevesebb mint 1%-át teszik ki. Ez a speciális iroda remélhetőleg egyértelműbb kapcsolattartási pont lesz a panaszos esetek számára.

Külön figyelmet fordítva a romákra, 2001 februárjában a minisztertanács egy 2001–2003. évre szóló kísérleti kormányprogramot indított a Malopolska megyében élő roma közösségekért. A terv szerint kiemelt területek: oktatás, munkanélküliség elleni harc, egészségügy, életkörülmények, biztonság, kultúra, valamint a roma kisebbségen belüli és róluk szóló ismeretek. A projekt a kormányzat által megtett első lépés a roma kisebbség lengyel társadalomban betöltött bizonytalan helyzete elleni harcban: a 2000. évi jelentés széles körű hátrányos megkülönböztetésről, valamint a romák az átlag lakossághoz képest elmaradott gazdasági és társadalmi körülményeiről számolt be.

1.3. Általános értékelés

[...]

Lengyelország továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Fordította Császár Henrietta

LENGYELORSZÁG – 2002. ÉVI RENDSZERES ÉVES JELENTÉS

Brüsszel, 2002. október 9.

SEC(2002) 1408

31. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Lengyelország kisebbségei továbbra is védelmet, jogaik tiszteletet élveznek, Lengyelország megerősítette az Európa Tanács keretében elfogadott Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményt. 2002 júliusában nyújtotta be első jelentését az egyezmény rendelkezéseinek megvalósításáról.

Az Ombudsmani Hivatal egy részlege ellenőrzi a külföldiek és a nemzeti kisebbségek jogainak védelmét. Az e téren benyújtott panaszok száma továbbra is elenyésző, bár nincs tisztázva, hogy ez a részleg újdonságából vagy abból az elgondolásból ered, hogy a panasztétellel nem sokat lehet elérni.

A 2001. évi rendszeres jelentés beszámolt azokról a bátorító jelekről, melyek az 50 000–60 000 embert számláló roma lakosság nehéz társadalmi helyzetének könnyítését szolgáló intézkedések mutattak. A jó szándékokat azonban nem minden esetben sikerült a gyakorlatba átültetni. A kísérleti program ugyan elindult, de a költségvetési nehézségek komoly korlátozásokat jelentenek a program eddig megindított elemei esetében.

1.3. Általános értékelés

[...]

Lengyelország továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Fordította Császár Ivett

**AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG
RENDSZERES ÉVES JELENTÉSEI**

LITVÁNIA

**AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG 2000. ÉVI RENDSZERES JELENTÉSE
LITVÁNIA ELŐREHALADÁSÁRÓL A TAGSÁG FELÉ**

Brüsszel, 2000. november 8.

21. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Litvánia 2000 márciusában ratifikálta az Európa Tanács keretében elfogadott Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményt, melyet 1995-ben írt alá.

Litvániában a kisebbségek védelmét illetően a helyzet továbbra is kielégítő. A kormány támogatja Litvánia etnikai közösségeinek gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődését, különösen a nemzeti kisebbségek társadalmi és kulturális integrációját elősegítő program, valamint a hivatalos nyelv használatát és segítését célzó program révén, mely utóbbi a kisebbségek litván nyelvtanulását és nyelvhasználatát hivatott szolgálni. Az integrációs program megvalósításához azonban az anyagi forrásokat és a Nemzeti Kisebbségek és Kivándorlási Osztály adminisztratív kapacitását növelni kell.

2000 júniusában a kormány elfogadta a roma kisebbség integrációját elősegítő nemzeti programot. A program sikeres megvalósítása a roma közösségekkel való fokozott konzultációt igényelné. Jelenleg megközelítőleg 3000 roma él Litvániában.

1.3. Általános értékelés

Litvánia továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Fordította Császár Ivett

LITVÁNIA – 2001. ÉVI RENDSZERES ÉVES JELENTÉS

Brüsszel, 2001. november 13.

SEC(2001) 1750

23–24. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A 2000. évi jelentés óta a kisebbségek védelme tekintetében összességében a helyzet továbbra is kielégítő és előrehaladás történt az integrációs programok végrehajtásában.

A kormány folytatja Litvánia kisebbségi közösségeinek a gazdasági, szociális és kulturális fejlődését célzó programok támogatását. 2001-ben a nemzeti kisebbségek társadalmi és kulturális integrációját elősegítő programra 131 000 eurót különített el a kormány. Továbbra is megfelelően finanszírozott az 1996–2005-ig tartó, a hivatalos nyelv használatát és elősegítését célzó program, mely a kisebbségek litván nyelvtanulását, illetve nyelvtudásának fejlesztését hivatott támogatni.

A roma lakosság, mely mintegy 3000 főből áll, nehéz körülmények között él. A kormány 2001-ben kezdte el az új „Roma integrációs program”-ját, melyre az állami költségvetésből 244 000 eurót különített el. Ebből 152 000 eurót a roma közösségi központ (2000-ben kezdődött) felépítésére, míg 91 000 eurót a roma kisebbség oktatási, egészségügyi és kulturális igényeinek kielégítésére irányoztak elő. A romák litván társadalomba történő további integrálódását célzó tevékenységeket a jelenlegi szinten kell tartani. Több figyelmet kell szentelni a lakásellátásra.

Az integrációt célzó programok hatékonysága érdekében a pénzügyi támogatást és a Nemzeti Kisebbségek és Kivándorlási Osztály kapacitásait növelni kell.

1.3. Általános értékelés

[...]

Litvánia továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Fordította Császár Henrietta

LITVÁNIA – 2002. ÉVI RENDSZERES ÉVES JELENTÉS

Brüsszel, 2002. október 9.

SEC(2002) 1406

30–31. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A 2001-es rendszeres jelentés óta a kisebbségek védelme továbbra is kielégítő, és történt némi előrehaladás az integrációs programok megvalósításában.

A kormány továbbra is támogatja a Litvánia kisebbségi közösségeinek gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődését elősegítő programokat.

[...]

A nemzeti kisebbségek társadalmi és kulturális integrációs programjának megvalósítása folyamatban van. A kormány támogatása e téren kissé csökkent az elmúlt évhez képest, amikor a Roma Közösségi Ház felépítésére irányuló befektetési projekt elindult. A támogatások célja a nemzeti kisebbségeket képviselő civil szervezetek tevékenységeinek, különösen kulturális és oktatási programjainak, konferenciáinak és szemináriumainak elősegítése, a szociális juttatásokban részesülő személyek litván nyelvkursusainak költségtérítése; a vilniusi Etnikai Kisebbségek Háza működési költségeinek finanszírozása.

A Nemzeti Kisebbségek és Kivándorlási Osztály kapacitása tisztviselőinek továbbképzése révén megnőtt. Ezeket az erőfeszítéseket folytatni kell.

Litvánia roma közössége, közel 3000 ember, főként Vilnius, Kaunas és Panevezys nagyvárosaiba tömörülve, továbbra is nehéz körülmények között él. Olyan égető problémákkal szembesülnek, mint a szegényes életkörülmények, a munkanélküliség magas aránya, az oktatáshoz és képzéshez való hozzáférés nehézségei, illetve – sok esetben a megfelelő személyazonossági dokumentumok hiányának következtében – a szociális juttatásokhoz és a közegészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés akadályai.

A kormány 2000/2004-es, a roma közösség litván társadalomba való integrációját célul kitűző programja ezekkel a problémákkal foglalkozik. E tekintetben az anyagi támogatást az állami költségvetés biztosítja. Intézkedések történtek a lakásellátás javítására, e program részeként nyitották meg 2001 szeptemberében Vilniusban a Roma Közösségi Házat. Fontos lenne a roma közösség bevonása a program keretében hozott rendelkezések kidolgozásába és megvalósításába, ezáltal fokozva képességét olyan kulcsfontosságú problémák kezelésében, mint a munkanélküliség, lakásellátás és a *de facto* hátrányos megkülönböztetés.

Litvánia tagja az Európa Tanács keretében elfogadott Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezménynek. Első kormányjelentését 2001 októberében nyújtotta be. A keretegyezmény Tanácsadó Bizottsága mind ez ideig nem fogadott el Litvániáról szóló véleményt.

1.3. Általános értékelés

[...]

Litvánia továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Fordította Császár Ivett

**AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG
RENDSZERES ÉVES JELENTÉSEI**

MAGYARORSZÁG

**AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG 1998. ÉVI RENDSZERES JELENTÉSE
MAGYARORSZÁG ELŐREHALADÁSÁRÓL A TAGSÁG FELÉ**

Brüsszel, 1998. november

11. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A magyar hatóságoknak továbbra is figyelmet kell szentelniük a romák emberi jogainak tiszteletben tartására. A romák a törvény előtt nem minden esetben élveznek azonos elbánást.

A kormány 1997 júliusában átfogó roma programot fogadott el – a rendszerváltás óta az elsőt – válaszul arra, hogy az elmúlt néhány évben a romák helyzete romlott. A program célja közép távú megoldások biztosítása a romák helyzetének javítása érdekében, különös tekintettel az oktatás, a foglalkoztatás, a mezőgazdasági tevékenység, a szociális- és egészségügy és a lakáskörülmények területén. A javaslatok a tekintetben pozitívak, hogy jó alapot formálnak a romák, a kormány és a társadalom közötti folyamatos párbeszédhez, ugyanakkor a központi költségvetésből csak korlátozott források mutatkoznak elérhetőnek e célra.

Az oktatás alapvető prioritást élvez a romák és más kisebbségek helyzetének javítása tekintetében. A nemzeti és etnikai kisebbségek állampolgári biztosa néhány kritikus tényezőre hívta fel a figyelmet a kisebbségi oktatással összefüggésben. Az ombudsman az elmúlt évben 352 panaszt vizsgált meg, ezek többsége a romákat érintette. A panaszosok 166 esetben egyéni kisebbségi jogaik, 74 esetben pedig kollektív jogaik sérelmére hivatkoztak. Az ombudsman másik jelentése a magyarországi kisebbségi oktatás helyzetét összegezve azt állapítja meg, hogy ellentétben más kisebbségekkel, a roma gyerekek az osztályokban és az iskolákban történő elkülönítés következtében hátrányosan megkülönböztettek. Bár a közoktatásról szóló törvény tiltja a szegregációt, a törvénysértőkkel szemben nem lehet törvényes szankciókat alkalmazni. A minisztérium nem értett egyet az ombudsman jelentésével.

1.3. Általános értékelés

A Magyarországon végbement fejlődés megerősíti az országvélemény azon következtetését, mely szerint Magyarország teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Továbbra is figyelmet kell szentelni a korrupció elleni hatékonyabb fellépésnek és a romák helyzetén történő javításnak.

*A Miniszterelnöki Hivatal nem hivatalos fordítása alapján lásd
<<http://archiv.meh.hu/nekh/Magyar/8/eu/eu3.htm>>*

MAGYARORSZÁG – 1999. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 1999. október 13.

14–16. o.

Kisebbségi jogok és kisebbségek védelme

[...]

Amíg más kisebbség nem okoz különösebb problémát, a magyar hatóságoknak továbbra is figyelmet kell fordítania a cigány kisebbség emberi jogainak tiszteletben tartására. (A cigány kisebbség száma 400 000 és 600 000 között van.) Bár a helyzetük nem romlott, nem is javult kifejezetten.

A cigányság továbbra is széles körű előítéllettől és diszkriminációtól szenved a mindennapi életben. Az oktatáshoz való hozzájutás, a foglalkoztatás, a közintézmények és a közszolgáltatás területén szembesülnek diszkriminációval. Az egészségi állapotuk és a lakáshelyzetük a társadalom más tagjainál rosszabb maradt. Több mint 150 szegregált iskola működik szerte Magyarországon. Nemzetközi és más nem kormányzati szervezetek romák elleni intézményes előítéletről és a rendőri erőszakról számoltak be. A magyar kormány szerint a bűnözők nemzetiség szerinti nyilvántartása az adatvédelmi törvény alapján nincs megengedve és így nincs statisztikai adat a diszkriminációra.

A romák és a rendőrség közötti előítélet leküzdése érdekében a kormány 1999 áprilisában programot indított. A program ideje alatt, panaszok felmerülése esetében, a rendőrség köteles lesz a helyi kisebbségi önkormányzat képviselőit fogadni.

A kisebbségi jogok országgyűlési biztosa bírálta a romáknak a munkaerőpiachoz való hozzáférhetőségének helyzetét. Azt állította, hogy a munkát kereső romákkal szemben de jure nincs diszkrimináció, viszont de facto a jelenség létezik. E helyzet orvoslására a kisebbségi biztos azt ajánlja, hogy a munkaügyi központok tegyenek jelentést a romák ellen irányuló diszkriminációról, és zárják ki azokat a munkáltatókat a közmunkaszerződésekből, akik ilyen gyakorlatot folytatnak.

A kormány elfogadta a romák élethelyzetének javítását célzó, felülvizsgált közép távú akcióprogramot. A program különös figyelmet szentel az oktatási és a foglalkoztatási lehetőségek növelésére ösztöndíjak kiterjesztésével, valamint a szociális, egészségügyi és lakásprogramokra, az agrárprojektekre. A program kommunikációs stratégiát és diszkriminációellenes intézkedéseket is tartalmaz. A közép távú programban meghatározott intézkedések végrehajtására a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzattal egyeztetve éves akciótervet dolgoz ki. Az érintett minisztériumoknak tervezniük kell az akcióprogram különböző feladatainak végrehajtását biztosító, elkülönített költségvetési összegeket. A romaügyek kezeléséért és az akcióprogram végrehajtásának ellenőrzéséért, az igazságügy-miniszter által vezetett Cigányügyi Bizottság felelős.

1999-ben az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat 0,5 millió, a helyi kisebbségi önkormányzatok pedig kb. 3 millió euró állami támogatásban részesültek. Ezen felül a cigány alapítványok 2 millió eurót kaptak az államtól. A cigány kisebbség az Oktatási Minisztérium közmunkaprogramján keresztül és a kulturális intézmények és szolgáltatások fejlesztése keretében kiegészítő támogatást kapott.

A kisebbségi önkormányzati választásokat követően a cigány kisebbségi önkormányzatok száma megduplázódott. Ez a tendencia úgy értékelhető, hogy romák részvétele a közéletben megnőtt. A speciális (a központi költségvetésből kapott pénzügyi támogatással létrehozott) roma közösségi központok helyi közösségeket támogatnak, és hozzájárulnak a roma kultúra megőrzéséhez.

A megtett intézkedések ellenére a cigányság helyzete továbbra is nagyon bonyolult. Továbbra is figyelmet kell szentelni a népesség nagy részében meglévő előítélet felszámolására, a közszolgáltatásban jelentkező diszkriminációnak és a felülvizsgált közép távú akcióprogram teljes végrehajtásának helyi és területi szinten. Az akciókat megfelelő pénzügyi forrásból kell fedezni.

1.3 Általános értékelés

Magyarország teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat. Két terület további figyelmet igényel. Az első a romák helyzete, ahol a kormány megkezdte közép távú roma intézkedési tervének végrehajtását, de biztosítani kell a szükséges pénzügyi forrásokat.

[...]

*A Miniszterelnöki Hivatal nem hivatalos fordítása alapján lásd
<http://archiv.meh.hu/nekh/Magyar/8/eu/eu2.htm>*

MAGYARORSZÁG – 2000. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2000. november 8.

19–20. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Összhangban a Csatlakozási Partnerség rövid távú prioritásával és az 1999 áprilisában elfogadott közép távú roma akcióprogrammal, a kormány külön támogatást nyújtott a roma kisebbség nehéz helyzetének megoldásához. Elsősorban az alábbi területeken történtek intézkedések: oktatás (ösztöndíjak és oktatási intézmények támogatása), kultúra (roma közösségi házak átadása, amelyek nagyon fontos szerepet játszanak a helyi közösségek megerősítésében és a roma kultúra megőrzésében), foglalkoztatás (közmunka-programok és közhasznúmunka-programok), lakáshelyzet, egészségügyi és a diszkrimináció elleni küzdelem. A „Roma Rendőrök”-program keretében a roma rendőrtisztek számát megemelték, és megerősödött a roma szervezetekkel folytatott együttműködés. 2000-ben 19 millió euróra rúgó külön költségvetési források váltak elérhetővé, ami nagy előrelépés a közép távú akcióterv megvalósításában, és a Nemzeti és Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosa is elismerte.

Ugyanakkor az akciótervtől csak közép távon várhatók konkrét eredmények. Addig is a roma lakosság helyzete változatlanul nehéz marad. Rossz egészségi állapotuk és életkörülményeik miatt a romák élettartama átlagosan 10 évvel rövidebb, mint a lakosság többi részéé. Ami az oktatást illeti, kevesebb mint 46%-uk fejezte be az általános iskolát, és csupán 0,24%-ának van egyetemi vagy főiskolai oklevele. A romákat a társadalomban továbbra is széles körű hátrányos megkülönböztetés és előítéletesség övezi. A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosa jelezte, hogy a diszkrimináció jelen van az igazságszolgáltatásban, a rendőrség sorában, a foglalkoztatásban és az oktatásban. A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda adatai szerint a diszkriminációs esetek többségét a helyi önkormányzatok gyakorlatával szemben jelentették – a legtöbb eset a „mindennapos rasszizmusra” utalt, például a szórakozóhelyekre történő belépés elutasítása vagy a foglalkoztatás kapcsán. A lakáshelyzettel és a közintézményekhez való hozzáféréssel kapcsolatos diszkrimináció is komoly probléma maradt.

Időközben a jogrendszer lassan kezdett válaszolni a diszkriminációs panaszokra, és a magyarországi bíróságoknál megindultak a foglalkoztatási diszkriminációval, a rendőrségi túlkapásokkal vagy a szórakozóhelyekre való beengedés megtagadásával kapcsolatos bírósági eljárások.

Ami a roma gyermekeket illeti, többségüket kisegítő iskolába küldték. Ez az arány az ország egyes részein (Északkelet-Magyarország) eléri a 94%-ot, ami az intézményes előítéletesség meglétének és a közoktatási rendszer kudarcának a jele

A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosa ismételtlen jelezte, hogy a roma tanulók aránytalanul magas száma ezekben az iskolákban nem igazolható, és a diszkrimináció jele. Összesen 132 kiegészítő iskola létezik Magyarországon.

Pozitív lépésnek tekinthető, hogy a kormány kinevezte az Oktatási Ügyek Biztosát (az Oktatási Miniszter alá), aki ezt a kérdést tanulmányozni fogja.

Ezen felül az egyik magyarországi bíróság egy fellebbezés nyomán olyan döntést hozott, amellyel helybenhagyott egy bírósági döntést, amely arra kötelezett egy helyi önkormányzatot, hogy kártérítést fizessen azoknak a roma gyerekeknek, akiknek az általános iskolájuk külön ballagási ünnepséget szervezett.

1.3. Általános értékelés

Magyarország továbbra is eleget tesz a koppenhágai politikai kritériumoknak.

[...]

A Csatlakozási Partnerség rövid távú prioritásával összhangban Magyarország megkezdte a közép távú roma akcióprogram végrehajtását, amelyet országos és helyi szinten meglévő pénzeszközök segítenek elő. Ez a program megkönnyíti a romák integrálódását és a diszkriminációval szembeni küzdelmüket az oktatás, kultúra, foglalkoztatás, lakáshelyzet, egészségügy és a szociális szolgáltatások területén. Ugyanakkor szükség van a program kitartó megvalósítására ahhoz, hogy közép távon konkrét eredményeket lehessen elérni.

*A Miniszterelnöki Hivatal nem hivatalos fordítása alapján lásd
<http://archiv.meh.hu/nekh/Magyar/eu_nov.htm>*

MAGYARORSZÁG – 2001. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2001. november 13.

21–24. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A vizsgált időszakban Magyarország tovább erősítette a kisebbségek jogainak [érvényesülését] javító eszközöket és intézkedéseket, különös tekintettel a romák helyzetére.

[...]

Míg a többi hivatalosan elismert 12 kisebbség integrálódott a magyar társadalomba, a magyarországi roma kisebbség helyzete továbbra is nehéz. A roma népesség az összlakosság legfeljebb 6%-át alkotja. Általában szegényes életkörülményekkel és társadalmi hátrányokkal küszködnek, mivel nagy hányaduk munkanélküli. Halálra-
 zási arányuk több mint a nemzeti átlag kétszerese, s a romák születéskor várható
 élettartama gyenge egészségügyi mutatóik miatt 10-15 évvel alacsonyabb a nem
 roma népességénél. Általánosságban a romák az ország infrastrukturálisan kevésbé
 fejlett és gyenge gazdasági szerkezetű részeiben élnek. Jelenleg a roma fiatalok
 többsége elvégzi az általános iskolát, de csak kevesebb mint egy százalékuk szerez
 felsőfokú képesítést. Ezen túlmenően a roma gyermekek gyakori áthelyezése a
 többségi oktatásból speciális tantervű intézményekbe a nemzeti és etnikai kisebbsé-
 gi jogok országgyűlési biztosa szerint a diszkrimináció egy módja velük szemben.
 A tapasztalatok szerint ezek a speciális tantervű intézmények általában nem segítik
 elő a többségi [oktatáshoz] való felzárkózást, inkább növelik a meglévő oktatási kü-
 lönségeket. Becslések szerint több mint 150 magyarországi iskolában működnek
 speciális roma osztályok. Az utóbbi években a gyermekek speciális osztályokba irá-
 nyítására vonatkozó jogi szabályozás szigorodott, és a tanuló „speciális státusa”
 bármikor felülvizsgálható.

A fenti tényezők összegződése olyan helyzetet teremt, amelyben a romák elszige-
 telődnek és széles körű diszkriminációval szembesülnek az oktatás, a foglalkozta-
 tás, az igazságszolgáltatáshoz és közszolgáltatásokhoz jutás terén. Ezt a nemzeti és
 etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa éves jelentése is megerősíti,
 amely a hivatalhoz benyújtott ügyek számának emelkedését mutatta ki 2000-ben
 (459-re az 1999. évi 435-ről). A panaszok többsége (291) a roma kisebbséget érin-
 tette, és a helyi önkormányzatokra (126 eset 114-gyel szemben) és a rendőri erőkre
 (35 eset 25-tel szemben) vonatkozott.

A roma kisebbség társadalmi integrálásának politikai keretét erősítendő, a kor-
 mány 2001 júliusában hosszú távú stratégiát állított össze. A magyar kormány már
 1999-ben és a Csatlakozási Partnerséggel összhangban közép távú intézkedéscso-
 magot fogadott el a roma kisebbség társadalmi integrációja elősegítése érdekében.
 Míg a kezdeti időszakban az intézkedéscsomag végrehajtására a központi költség-
 vetésből nem álltak rendelkezésre külön források, a helyzet 2000-ben megváltozott,
 és tovább javult 2001 folyamán, amikor a kormány (a 2000. évihez képest) 30%-kal
 növelte a költségvetési keretet. Az összesen 35 millió euró értékű támogatások há-
 rom különböző költségvetési forrásból származnak. A támogatások egyes formái
 közvetlenül a romákat célozzák (23 millió euró), más források a nemzeti és az etni-
 kai kisebbségekre együttesen fordíthatók, további pénzügyi eszközök pedig a gaz-
 daságilag hátrányos helyzetű csoportok támogatását szolgálják. Az érintett minisz-
 tériumok közötti koordináció hiánya miatt azonban a program végrehajtása ez idáig
 meglehetősen lassú volt.

A vizsgált időszakban a legfontosabb intézkedésekre az oktatás, a foglalkoztatás,
 a jogvédelem és a kultúra terén került sor. Ennek következtében az anyanyelven

való oktatás és a roma nyelvoktatás több mint 75 000 óvodás és általános iskolás gyermek számára elérhető. Továbbá a 2000/2001-es iskolaévben jelentősen emelkedett az ösztöndíjban részesített roma tanulók száma (7580 ösztöndíj az 1997-es 785-tel szemben).

A foglalkoztatás terén a romák aktívan vettek részt a Szociális és Családügyi Minisztérium közmunka programjaiban. A romák hozzávetőlegesen a rendelkezésre álló források 40%-át kapták.

2001 januárjában a szociális politika és közegészségügy terén tett fontos lépésként a kormány a romákra is kiterjesztette lakásépítési programját 1,1 millió eurót különítve el a feladatra. A roma családok részvételének feltételei között szerepel, hogy gyermekük iskolába járjon, és legalább az egyik szülőnek legyen munkája, vagy vegyen részt valamilyen közösségi-szolgáltató munkaprogramban. A programot az Országos Cigány Önkormányzat hajtja végre. A nemzeti egészségügyi program keretében az egészségügyi mutatók javítása érdekében 120 egészségügyi centrum fejlesztésére 9,4 millió euró áll rendelkezésre. E központok tisztálkodási lehetőséget nyújtanak és főzési tanfolyamok számára konyhákat foglalnak majd magukba. A program kerületi nővérek képzését is kilátásba helyezi.

A romák jogvédelmének javítása érdekében a Belügyminisztérium speciális helyi konfliktuskezelő irodákat és programokat alakított ki. Az Igazságügyi Minisztérium a romák számára ingyenes jogi tanácsadásról gondoskodik, továbbá a Nemzeti és Etnikai Kisebbségek Hivatala mintegy 29 helyi jogvédő irodát és helyi konfliktus-megelőző központ kialakítását támogatta. A túlkapások számának csökkentése érdekében a rendőrök speciális, a roma kultúrára vonatkozó képzésben részesülnek. A rendőrség továbbá támogatja a roma származásúak toborzását.

A roma kultúra támogatása a Roma Közösségi Házakon, a roma színházon és a Roma Információs és Kulturális Központon keresztül valósul meg. Az Országos Rádió és Televízió Testület 2001. tavaszi, a Rádió C műsorát Budapest körzetében sugárzó és 100 000 romát elérő roma rádió – az egyetlen roma rádió Európában – számára műsorszolgáltatási engedélyt biztosító döntése nagy előrelépés a romák körében terjesztett információt illetően. Az adó naponta körülbelül egy órát roma nyelven sugároz. Másrészt viszont a közszolgálati televízió Roma Magazin című műsorának költségvetése már a működést veszélyeztető mértékben csökkent.

A kisebbségi politika végrehajtását az intézményi keret részeként a Nemzeti és Etnikai Kisebbségek Hivatala készíti elő és követi figyelemmel. A helyi önkormányzatok rendszerén keresztül, a kisebbségek jelentős mértékű kulturális autonómiával, valamint az oktatási és nyelvi jogok széles körével rendelkeznek.

Összegezve, a kormányzat erőfeszítéseket tett a romák helyzetét javítani hivatott átfogó programok végrehajtásának előmozdítása érdekében, és növelte a végrehajtást biztosító pénzügyi keretet is. Ugyanakkor ezek az intézkedések a romákat érintő szociális hátrányok mértékéhez képest korlátozottak maradtak. Az oktatási szektor helyzete továbbra is külön aggodalomra ad okot, mivel egyes térségekben az isko-

laskorú népességben belül a roma származásúak aránya eléri az egyharmadot is, az iskolarendszer pedig nem rendelkezik az iskolás népesség ekkora hányadának speciális oktatási igényét kielégíteni képes humán és pénzügyi erőforrásokkal. Ezen jelentős és elismert erőfeszítések ellenére a romák gazdasági és társadalmi szerkezetbe való integrációja még csak a kezdete egy valószínűleg hosszú folyamatnak. Ezért fontosak a határozott és lankadatlan erőfeszítések a diszkriminatív felfogás és magatartás ellen különösen helyi és regionális szinten, a hatályos jogszabályok teljes mértékű végrehajtása és kikényszerítése, valamint a roma kisebbség többszörösen hátrányos szociális helyzetének kezelése. A roma közösségek képviselőinek közvetlenebb bevonása növelné e képviselők sikerességét, s segítené az integráció folyamatát. Továbbá a hatásvizsgálati mechanizmusok bevezetése javíthatná az egyes intézkedések összpontosítását a célcsoportra. Végül a roma kisebbség tevékenyebb közéleti szereplése – parlamenti képviselőin keresztül is – további ösztönzést adna a folyamatnak.

1.3. Általános értékelés

[...]

Magyarország továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

A roma kisebbséget érintő új eszközöket és intézkedéseket fogadtak el. E folyamatot a kormány által már 1999-ben elfogadott közép távú intézkedéscsomag további végrehajtását [biztosító] költségvetési eszközök erőteljes növekedése kísérte. A 2001. évi támogató intézkedések elsősorban az oktatás, a foglalkoztatás, a szociálpolitika, a jogvédelem és a kultúra területére összpontosítottak. E tekintetben fontos a széles körű diszkrimináció elleni erőfeszítések fokozása és a hatályos jogszabályok teljes körű végrehajtása és kikényszerítése. A roma kisebbség számára arra is lehetőséget kell adni, hogy a közéletben tevékenyebben vegyen részt.

Magyarország teljesítette az 1999-es Csatlakozási Partnerségnek a roma közép távú intézkedéscsomag folyamatos végrehajtásával és e célból a pénzügyi eszközök növelésével, valamint a közigazgatás és a bíróságok további reformjával kapcsolatos rövid és közép távú prioritásait.

A magyar Külügyminisztérium nem hivatalos nyers fordítása alapján.

Lásd <http://www.euvonal.hu/index.php?op=archivum>

MAGYARORSZÁG – 2002. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2002. október 9.

SEC(2002) 1404

30–33. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A legutóbbi éves jelentés óta e területen Magyarország főként a romák társadalmi integrációjáról szóló közép távú program további megvalósítására összpontosított.

[...]

Magyarországnak jól fejlett intézményi keretei vannak kisebbségeinek védelméhez és kulturális, valamint oktatási autonómiájuk biztosításához. Az 1990-ben létrehozott Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal feladata a kisebbségekkel kapcsolatos politikai keretek fejlesztése.

Az 1993-ban a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól elfogadott törvény lehetővé tette a kisebbségek számára, hogy önkormányzati szinten jelentős hatalmú képviselőket válasszanak, akik révén hangot adhattak követeléseiknek és előterjesztik javaslataikat. 1993 óta két választásra került sor ennek keretében, és figyelemre méltó emelkedés következett be a megalakult önkormányzatok számát illetően, amely mára 3158-ra nőtt.

A nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosja ellenőrzi a kisebbségi jogok érvényesítését, és kivizsgálja a jogsértésből eredő panaszokat. 2001-ben mintegy 453 új bejelentést regisztráltak (2000-ben 431-et) az országgyűlési biztos hivatalában, amelyek közül 292 (2000-ben 291) érintette a roma közösséget. A legtöbb esetben a panasz az önkormányzatokra (118), a rendőrségre (49) és a bíróságokra (31) irányult. Az esetek mintegy kétharmadánál indított vizsgálatot az országgyűlési biztos.

2002 júniusában a Miniszterelnöki Hivatal lett a felelős a nemzeti és etnikai kisebbségekért; politikai államtitkár foglalkozik a roma kérdésekkel, amelyeket ilyen módon elválasztottak az egyéb kisebbségi ügyektől. Az Oktatási, valamint a Foglalkoztatási és Munkaügyi Minisztériumokban miniszteri biztosokat neveztek ki a roma ügyek kezelésére.

Ezen felül Romaügyi Tanácsot hívtak életre. A tanács konzultatív testület, vezetője a miniszterelnök, és feladata egy új roma politika kialakításának irányítása. Munkáját a roma ügyekért felelős politikai államtitkár titkársága segíti.

Emellett megerősítették a monitoring rendszert, és az illetékes minisztériumokat felkérték, hogy folyamatosan szolgáltatassanak adatokat a közép távú program végrehajtásának állásáról.

Magyarországon 13 elismert kisebbség van.

Ezek között a roma közösség¹ az, amelynek tagjait a legkomolyabb mértékben érintik a szociális egyenlőtlenségek: a munkaképes korú roma népesség körülbelül 70%-a jelenleg munkanélküli. A roma gyermekek csupán 33%-a kezdi meg középiskolai tanulmányait (a nem roma gyermekek 90%-os arányával szemben), és a felsőoktatásban végzett romák számaránya csekély (a teljes létszám alig 1%-a).

A romák nagy többsége számára a lakáskörülmények igen szegényesek, és gyakran nem felelnek meg az alapvető egészségügyi és biztonsági követelményeknek. Egy nemrégiben végzett felmérés azt igazolta, hogy a romák várható élettartama 15 évvel kevesebb a magyar átlagnál.

Annak ellenére, hogy a kormány erőfeszítéseket tett a helyzetnek az 1999-es, a romák szociális integrációját célzó közép távú program folyamatos megvalósításán keresztüli kezelésére, a roma közösség tagjai továbbra is széles körű diszkriminációtól szenvednek az oktatás, a munkavállalás, a büntető igazságszolgáltatás, illetve a közszolgáltatások terén, különösen az egészségügyi ellátáshoz történő hozzáférésben.

Az 1999-ben elfogadott közép távú program megvalósítása továbbhaladt, de lassan a nem hatékony tervezés és az érintett minisztériumok közötti megfelelő koordináció hiánya miatt. A támogatási intézkedések főképpen az oktatás, a foglalkoztatás, a szociálpolitika, a jogvédelem és a kultúra területére összpontosultak. Bizonyos támogatási formákat kifejezetten a romáknak szántak, míg bizonyos más forrásokat általában a nemzeti és etnikai kisebbségekhez tartozó személyek vehettek igénybe, avagy azokat gazdasági-szociális rászorultságú csoportokra összpontosították. Ugyanakkor a programnak nincs részletes stratégiája az általa meghatározott problémák megoldására.

A főképpen a romák javát szolgáló intézkedésekre szánt költségvetési források az 1998-as 18 millió euróról mintegy 38 millió euróra nőttek 2001-re. 2002-re előirányzott költségvetési érték 49 millió, amely 15%-os emelkedés (9% reálértékben).

Eddig bizonyos eredményeket sikerült elérni a közép távú program keretében az oktatás, a foglalkoztatás, valamint az egészségügy terén. Némi pozitív fejlődés állapítható meg az igazságszolgáltatási rendszerben is.

Az oktatás terén a megtett intézkedések kiterjedtek ösztöndíjak odaítélésére (2002-ben 12 500, míg 2001-ben 7580), kollégiumi szállások építésére, valamint szakképzési programok támogatására és néhány kísérleti projektre, mint például a Gandhi Középiskola. Kidolgozták és a 2002/03-as iskolaévben használatba veszik azokat a speciális oktató-nevelő anyagokat, amelyeket a romák oktatására szántak. Ugyanakkor az intézkedések nem érintik a roma gyermekek gyakori kivételét az oktatási főrendszerből és speciális oktatási intézményekben történő elhelyezésüket. Becslések szerint még mintegy 150 olyan iskola van Magyarországon, ahol speciális roma osztályok működnek.

¹ Magyarországon 550 000–600 000 roma él.

A foglalkoztatási kezdeményezések általában közmunkákra szorítottak. Helyi szinten a roma önkormányzat megállapodásokat kötött a munkaügyi központokkal, amelyek révén fokozottabban hozzáférhetnek a romák ezekhez a szolgáltatásokhoz. Az ehhez a kezdeményezéshez kapcsolódó foglalkoztatási perspektívák ugyanakkor rövid-, illetve közép távra korlátozódnak.

Az egészségügy terén a Nemzeti Egészségprogram mint a gazdaságfejlesztési terv (Széchenyi Terv) része célzott támogatást biztosít a romáknak a kábítószer-megelőzés és egészségfejlesztés érdekében, és gondozói segítséget nyújt, ahol szükséges.

Az igazságszolgáltatási rendszerben az elmúlt években a romákkal szembeni általános magatartás némileg javult, és a bíróságok elkezdték a büntetések kiszabását a romaellenes, faji motivációjú cselekmények elkövetőire, a sérülésekért kártérítést fizettetve és elégtételt rendelve.

A nemzeti és etnikai kisebbségekhez tartozó személyek ingyenes jogsegélyt vehetnek igénybe egy különleges diszkriminációellenes hálózaton keresztül, amely az Igazságügyi Minisztérium által az Országos Roma Önkormányzattal és a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatallal együttműködésben felállított jogi tanácsadó irodákból áll. A hálózat, amelyet 2001 végén alapítottak, ingyenes jogi tanácsot és képviselést nyújt diszkrimináció miatt panaszt tevő személyeknek. 2001. október és december között a hálózat mintegy 200 ügyet kezelt, amelyek közül 140-et le lehetett zárni. A legtöbb eset lakással (43), büntetőjogszabályokkal (32), szociális kérdésekkel (26) és foglalkoztatással (20) volt kapcsolatos. A hálózat működése ugyanakkor meglehetősen korlátozott, és csupán nemzeti és etnikai kisebbségekhez tartozó személyeket érő diszkrimináció ügyében illetékes. Ezen túlmenően az a helyzet, hogy a rendszer nem fedezi a jogi eljárások költségeit, amit a felperesnek kell fizetnie a kereset elutasítása esetén; ezért ez riasztóan hat.

Mindent figyelembe véve a magyar kormány további erőfeszítéseket tett, hogy javítson a roma kisebbség helyzetén. Ehhez a közép távú program jó alap, ugyanakkor folyamatos további erőfeszítések szükségesek, ideértve a hátrányos megkülönböztetés specifikus problémájának kezelését, hogy a romák helyzetében pozitív változások legyenek elérhetőek. A roma politika nem illeszkedik szervesen az általános szociális fejlesztési stratégiákba, hanem egy párhuzamos, külön projektként létezik. Ebben a vonatkozásban a kormány által 2001 nyarán javasolt hosszú távú stratégia jelentené a helyes irányba történő továbblépést, de ezt még nem fogadták el. A kormány jelenleg fölülvizsgálja roma politikáját, és ebből a szempontból egy új, átfogó antidiszkriminációs törvény közeli elfogadása lesz jelentős lépés.

Amint az előző években szerepelt a jelentésekben, Magyarország részese az Európa Tanács Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményének. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának határozata, amely a keretegyezmény Tanácsadó Bizottságának Magyarországra vonatkozó véleményén alapul, nagymértékben igazolja a fenti értékelést.

1.3. Általános értékelés

[...]

Magyarország továbbra is teljesíti a politikai kritériumokat.

[...]

A romák nehéz helyzetének javítása érdekében az 1997-es közép távú roma program végrehajtása folytatódott. Az intézményi kereteket tovább erősítették, és új felügyeleti rendszert vezettek be. Azonban a roma politikát még mindig különállóan és párhuzamosan kezelik. A romák még mindig megkülönböztetésnek vannak kitéve. A kormány jelenleg felülvizsgálja a romákra vonatkozó politikát. A tervezett átfogó hosszú távú program és az átfogó diszkrimináció ellenes törvény elfogadása fontos lépés lenne a helyzet javítására.

A magyar Külügyminisztérium nem hivatalos, nyers fordítása alapján. Lásd <http://www.kum.hu/siwwwwa/file/evesjelentesford20021011.doc>

**AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG
RENDSZERES ÉVES JELENTÉSEI**

ROMÁNIA

**AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG 1998. ÉVI RENDSZERES JELENTÉSE
ROMÁNIA ELŐREHALADÁSÁRÓL AZ UNIÓS TAGSÁG FELÉ**

Brüsszel, 1998. november

11–12. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Általánosságban véve a kisebbségek védelme Romániában kielégítőnek mondható, a romák helyzetét kivéve.

[...]

A hátrányos megkülönböztetés a roma kisebbséggel szemben még mindig igen elterjedt. Egy 1998. augusztusi kormányhatározat alapján felállították a nemzeti kisebbségekért felelős tárcaközi bizottságot, de a roma integrációs stratégia kidolgozásával megbízott albizottság csak 1998 szeptemberében ült össze először. Az Oktatási Minisztérium – a roma kisebbségnek kedvezendő – az 1998–99-es tanévre fenntart bizonyos számú helyet a tanárképző intézményekben és az egyetemeken a szociális igazgatási képzésben.

A Romániában élő romák számáról ma sincsenek megbízható adataink, de az összlakosságnak jelentős részét alkotják (több millióra becsülik). Míg a román hatóságok által megtett intézkedések a kisebbségek védelme iránti folytatólagos elkötelezettséget tükrözik, a romák társadalmi és gazdasági integrációja további óriási erőfeszítéseket igényel. A romákkal szembeni előítéletek változatlanul tartják magukat, a probléma belátható időn belül való megoldása átfogóbb kezelést igényel. A kormány kisebbségi főosztálya személyi és anyagi erőforrásaiban is erősítésre szorul.

1.3 Általános értékelés

[...]

A fejlemények azt mutatják, hogy Románia teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Mindazonáltal maradtak még tennivalók a korrupció kezelése, a bíróságok munkájának javítása, a személyes szabadságok védelme és a romák jogai terén.

[...]

Fordította Császár Ivett

ROMÁNIA – 1999. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 1999. október 13.

18–19. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A kisebbségi, főként a magyar nyelvhasználat feltételei javulást mutatnak. 1999 júliusában mindkét parlamenti kamara elfogadta az új oktatási törvény utolsó változatát, mely megteremtette a jogi keretet a multikulturális egyetemek létrehozásához és a nemzeti kisebbségeknek az anyanyelvükön való tanuláshoz az oktatás minden szintjén és formájában, amennyiben elégséges igény van rá.

[...]

A romániai romák száma meglehetősen bizonytalan. Meglepő módon a hivatalos adatok 400 000-re, míg a bizottság 1997-es véleményében 1,1–1,5 millió közé teszi a romák számát, és jelenleg nem lát alapot a becslés módosítására.

A romákkal szembeni előítéletek igen elterjedtek. Továbbra is ők alkotják a legkiszolgáltatottabb társadalmi csoportot, s a jelenlegi gazdasági válság életkörülményeik romlását eredményezte. Hivatalosan a törvény tiltja a hátrányos megkülönböztetést, ennek ellenére a gyakorlatban a foglalkoztatás és oktatás terén a törvénytelen hátrányos megkülönböztetésre számtalan példa akad. Anekdotába illő esetek bizonyítják a rendőrség brutalitását, az előítéleteket, a faji alapú zaklatást és erőszakot, ám ezeket nehéz számszerűsíteni. Az oktatási rendszerben a pozitív megkülönböztetésre is láthatunk példákat, bár ezek még kísérleti fázisban vannak.

Megalakult a Nemzeti Kisebbségek Tárcaközi Bizottsága, mely támogatja a romák részvételét az őket érintő ügyek döntéshozatali eljárásában. A roma közösség felállította a választott képviselőit tartalmazó Roma Egyesületek Munkacsoportját, mely elősegíti a közhatóságokkal való kapcsolattartást.

A munkacsoport és a Nemzeti Kisebbségvédelmi Főosztály megállapodást írt alá a roma közösség védelmét elősegítő stratégia kidolgozására. A Roma Egyesületek munkacsoportja 8 roma szakértőt jelölt ki a Nemzeti Kisebbségek Bizottsága albizottságának tagjául.

Míg a romák körülményeinek javítása érdekében felállított intézményi kereteket illetően történt némi haladás, a tényleges fejlődés igen lassú. Fontos hangsúlyozni, hogy mind a kormány, mind a roma közösség elkötelezett a roma stratégia kidolgozásában és megvalósításában. Nagy figyelmet kell szentelni – különösen a regionális és helyi szinteken – a kikényszerítésre, továbbá az előre látható intézkedéseknek megfelelő költségvetés biztosítására.

1.3. Általános értékelés

A Bizottság úgy látja, hogy jelenleg Románia teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Más területeken még mindig különleges figyelemre van szükség: [...] ilyen a romák helyzete [...]

Fordította Császár Ivett

ROMÁNIA – 2000. ÉVI RENDSZERES ÉVES JELENTÉS

Brüsszel, 2000. november 8.

24–25. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A romák továbbra is általánosan elterjedt hátrányos megkülönböztetés áldozatai az egész román társadalomban. A kormány igen csekély elkötelezettséget mutat a helyzet megoldására, a legutóbbi jelentés óta kevés lényegi változás történt e téren.

Az 1999-es csatlakozási megállapodás a romákat érintő kormánystratégia kidolgozását határozza meg Románia elsőrendű feladatáént. Ennek ellenére a stratégia kidolgozása elhúzódik, és az előkészületek korai stádiumban vannak. A jelentés tárgyát képező idő alatt összegyűlt az újonnan megalakult, romákért felelős tárcaközi albizottság, de lényegi eredményt nem tudott felmutatni. A Kisebbség-

védelmi Főosztály roma képviselőkkel együttműködve elkészített egy politikai memorandumot, s bár azt 2000 márciusában előterjesztette, a kormány még nem fogadta el.

Az elmúlt évben végbement kevés pozitív fejlemények egyike az Oktatásügyi Minisztérium azon kezdeményezése, hogy segítse a romák oktatáshoz való hozzáférését a főiskolákon, szakmunkásképzőkben, tanárképzőkben és egyetemeken romák részére fenntartott, korlátozott számú helyek biztosításával. A közelmúltban kibocsátott, a hátrányos megkülönböztetés minden formáját tiltó kormányrendelet szintén fontos potenciális tényező lehet a roma közösséggel szembeni hátrányos megkülönböztetés leküzdésében.

A Romaügyi Nemzeti Hivatal rendkívül hiányos munkaerővel és pénzügyi kerettel dolgozik annak ellenére, hogy az 1999-es csatlakozási megállapodás a romákat érintő programok megfelelő anyagi támogatását határozta meg rövid távú prioritásként. Funkciójának betöltéséhez a hivatalnak erősítésre van szüksége.

[...]

Összefoglalásként elmondható: a romákkal való bánásmód Romániában ellentmondásos, a fejlődés hiánya a romákkal való diszkrimináció terén olyan körülmény, amelyre a korábbi jelentések is rámutattak, miszerint azt még mindig nem megfelelően kezelik. Másrészt haladó intézkedések sora nagymértékben fejlesztette a más kisebbségekkel való bánásmódot.

1.3. Általános értékelés

Románia továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

A romákkal való bánásmód terén a széles körű diszkriminációjuk még mindig súlyos gondot jelent. A csatlakozási partnerség rövid távú prioritásainak még teljesülniük kell (gondosan kidolgozott roma stratégia, megfelelő anyagi támogatás a kisebbségi programoknak), korlátozott a haladás az oktatáshoz való hozzáférést segítő programoknál.

[...]

Fordította Császár Ivett

ROMÁNIA – 2001. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2001. november 13.

SEC(2001) 1753

29–30. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A jelentési időszakban számos pozitív fejlemény volt ezen a területen. Az új jogalkotás kiterjesztette a kisebbségi nyelvek használatát, és a „Romák körülményeit javítandó nemzeti stratégiát” elfogadták.

[...]

A jelentési időszakban további előrelépés történt a helyi közigazgatási törvény elfogadásával, mely az egy helységben a lakosság több mint 20%-át meghaladó nyelvi kisebbségeknek biztosítja a jogot, hogy a helyi hatóságokkal kapcsolatos ügyintézés során anyanyelvüket használják. A törvény arról is rendelkezik, hogy a helyi hatóságok fogadóóráit és döntéseit a megfelelő kisebbségi nyelven is nyilvánosságra kell hozni.

A 2000/2001-es tanévben a kisebbségi nyelvű oktatási intézmények száma változatlan maradt. Kismértékben növekedett a román oktatási intézményekben saját anyanyelvüket tanuló diákok száma. Annak ellenére, hogy a jogi akadályok már 2000-ben elhárultak, nem történt előrelépés a magyar, német és román nyelven oktató egyetem (Petőfi–Schiller Egyetem néven emlegetett) megalapításában. Ugyanakkor döntés született a magyar állam által finanszírozott magyar magánegyetem megalapításáról. A tanítás 2001 októberében kezdődött meg 450 diák számára.

[...]

Az előző jelentés óta a kormány számos kezdeményezése szólt a roma kisebbségeket érintő problémákról. Ezek közül a legfontosabb a 2001 áprilisában elfogadott, a romák körülményeinek javítását szolgáló nemzeti stratégia. Ez azt jelenti, hogy Románia teljesítette az egyik 1999. évi Csatlakozási Partnerség előírását. A stratégia átfogó, magas színvonalú dokumentum, melyet a roma szervezetekkel együtt, az ő támogatásukkal dolgoztak ki. A stratégia 10 évre szól, és az első négy év intézkedéseinek tervezetét tartalmazza. Kiindulásként a dokumentum leszögezi, hogy a romák hátrányos megkülönböztetése komoly probléma Romániában. A folytatásban olyan célok meghatározása szerepel, mint a közvélemény előítéletének megváltoztatása, a romák életkörülményeinek javítása és a romák civil társadalomban történő szerepvállalásának ösztönzése. Várhatóan a roma nem kormányzati szervezetek ak-

tívan részt vesznek a stratégia megvalósításában. A roma szervezetek egységének hiánya ugyanakkor akadályoztathatja a stratégia megvalósítását. Fontos következő lépés lesz egy operációs terv kidolgozása és a szükséges költségvetési támogatás kiosztása.

A stratégia fontos ismérve a decentralizáltság. Ez amiatt fontos, mert a stratégia által lefedett közintézmények (pl. oktatás, rendőrség, kórházak) helyi irányításúak. A stratégia megvalósítása érdekében minden megyében helyi roma hivatalokat állítanak fel. A roma munkatársak felvétele már megtörtént. Ez előrelépés, bár bizonyos vélemények szerint a felelősségi körök tisztázatlanok, és a munkaerő-felvétel-nél nem vették figyelembe a szakképzettséget.

A pozitív fejlemények ellenére a roma kisebbséget ért hátrányos megkülönböztetés továbbra is széles körben elterjedt, bár ezek sokkal inkább egyéneket sértő esetek, és nem intézményesültek. Emberi jogi szervezetek romák és közösségeik elleni rendőri erőszakról is beszámolnak. A romák nehézségekkel szembesülnek beiskolázásuk, egészségügyi ellátásuk és szociális támogatásuk igénybevétele során. A hátrányos társadalmi megkülönböztetés gyakran testesül meg a romák közterületekről való kitiltásában, és annak ellenére, hogy jogellenes, számos álláshirdetés kizárja a roma jelentkezőket.

1.3. Általános értékelés

Románia továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Elfogadták a romák helyzetének javítását szolgáló nemzeti stratégiát. Most a stratégia eredményes alkalmazására kell törekedni a diszkrimináció elleni hatékony küzdelem és az életkörülmények javítása érdekében.

Románia a politikai kritériumokkal kapcsolatos rövid távú csatlakozási prioritásoknak az állami gondozott gyermek körülményeinek a javításával, a gyermekellátási politikát fejlesztő reformokkal, a romákkal kapcsolatos nemzeti stratégia fejlesztésével és a kisebbségi programok támogatására tett intézkedésekkel próbált megfelelni. Ami a közép távú prioritásokat illeti, előrelépés történt a gyermekellátással kapcsolatos közép távú prioritások teljesítésében, valamint erőfeszítések történtek a romáknak az oktatáshoz való hozzáféréseinek a javítása terén is. Mindemellett még fontos intézkedésekre van szükség a következő területeken: a roma stratégiát még nem alkalmazzák, az antidiszkriminációs jogalkotás bár létezik, de nem elég hatékony, a rendőrség demilitarizálása még nem kezdődött el.

Fordította Császár Henrietta

ROMÁNIA – 2002. ÉVI RENDSZERES ÉVES JELENTÉS

Brüsszel, 2002. október 9.

SEC(2002) 1409

35–37. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A jelentési időszakban a kisebbségek kezelését illetően a pozitív fejlemények folytatódtak. A kisebbségi nyelvek használatára kiterjedő jogszabályt viszonylag zökkenőmentesen sikerült végrehajtani, és fontos lépések történtek a romák helyzetének javítását elősegítő nemzeti stratégia alkalmazásában is.

A helyi közigazgatásról szóló törvény olyan helységekből engedi a kisebbségi nyelvek hivatalos használatát, ahol az azt beszélők aránya a lakosság 20%-át meghaladja. Ez a törvény főként a magyar kisebbségre alkalmazható, és összességében véve – egyes prefektusok és helyi hatóságok vonakodása ellenére – sikeresen alkalmazták. Az új jogszabály előírja, hogy a 20%-ot meghaladó kisebbségi lakossággal rendelkező közösségek kötelesek olyan rendőrséget alkalmazni, akik beszélik az adott kisebbség anyanyelvét. Ezen új rendelkezések kikényszerítése már elindult. További fejlődés történt a nemzeti zászló, himnusz és címer használatára vonatkozó jogszabály módosításának tekintetében, annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségek a hivatalos gyűlések alkalmával használhassák jelképeiket.

Romániának igen nagy roma lakossága van – számukat 1 800 000 és 2 500 000 közöttire becsülik.¹ A roma kisebbséggel szembeni hátrányos megkülönböztetés még mindig általánosan elterjedt, és a társadalmi egyenlőtlenség továbbra is jelentős mértékű. Életkörülményeik szegényesek, a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférésük korlátozott, és emberi jogi szervezetek rendőri zaklatásokról beszámoló jelentéseket kapnak. E tekintetben a kormány számottevő haladásról tett tanúságot az elmúlt évi roma stratégia megvalósításának keretében, mely kifejezetten a hátrányos megkülönböztetés leküzdésére irányul.

A jelentési időszakban kiépültek a roma stratégia megvalósítását előmozdító mechanizmusok. Megyei szinten megalakultak a stratégiában rendelkezett roma hivatalok. Több mint 400 000 romát alkalmaznak szakértőként, ezek hatásköre pontosan körvonalazott, és a 2001–2004-es időszakra mind a 42 helyi roma hivatal kidolgozta akciótervét. A kinevezésekben a Roma Párt volt a konzulens fél; de erőfeszítéseket kell tenni, hogy más roma szervezetek szerepvállalása is növekedjék.

Az ágazati stratégiák megvalósításának érdekében nemzeti szinten összesen 15 bizottság alakult minisztériumokban és nemzeti ügynökségekben. E bizottságok-

¹ Bizonyos esetekben a becsült adatok magasabb számot mutatnak a hivatalos adatoknál, mely részben annak a következménye, hogy sok roma vonakodik identitását vállalni. 1997-ben a roma lakosság száma a hivatalos adatok szerint 400 000 volt.

nak, a minisztériumok szakértőin túl, minden esetben tagja egy roma szervezetek által kijelölt személy is. Az ágazati politikák megvalósításában fontos előrelépések történtek. A foglalkoztatás terén a Munkaügyi és Szociális Szolidaritási Minisztérium támogatja a romák munkaerő-piaci programokban való részvételét. Az Egészségügyi Minisztérium, valamint az Oktatásügyi Minisztérium szintén aktív részt vállal a stratégia megvalósításában. Különösen fontos újítás az iskolai és egészségügyi mediátorok hivatalának kialakítása, mely elősegíti a romák általános közszolgáltatásokhoz való hozzáférését, különösen az oktatás és egészségügyi ellátás terén. A Belügyminisztériummal is sikerült megállapodást kötni, hogy 2002 során 100 rendőrt alkalmazzanak a roma közösségből.

A pozitív fejleményekkel ellentétben a roma stratégia megvalósításának egyik gyenge pontja, hogy az eredeti dokumentumokban körvonalazott anyagi támogatás nem vált hozzáférhetővé. Anyagi támogatás hiányában sok tervezett tevékenység elmaradt, és az erőfeszítések kevésbé ambiciózus és kevésbé költséges tevékenységekre korlátozódtak. Szintén gondot okoz a hatékony együttműködési mechanizmusok hiánya. Ezek nélkül a stratégia sikeressége az érintett különböző intézmények egyéni megközelítésén múlik.

A stratégia a lakásellátással mind ez idáig nem foglalkozott kellő mértékben, pedig ez az egyik legnagyobb, a roma közösséget érintő probléma. Sokan elfogadhatatlan körülmények között élnek, komfort és bérleti jogviszony biztonsága nélkül. Ezt a helyzetet kihasználva egyes helyi hatóságok megpróbálták a romákat külön telepekre kilakoltatni, de a kormány szigorúan visszautasította a szegregáció minden formáját.

Bár a romákkal szembeni hátrányos megkülönböztetés leküzdésére irányuló jogszabályi keret még nem teljes mértékben működőképes, a bíróságok – ezennel első ízben – ítéletet hoztak munkáltatók és napilapok ellen diszkriminatív álláshirdetés megjelentetéséért.

Ami a kisebbségi nyelvek használatát illeti, a 2001/02-es tanévben bizonyos növekedés észlelhető az anyanyelvi oktatási egységek és az anyanyelvükön tanuló diákok számát illetően. Az Etnikumközi Kapcsolatok Osztálya tankönyvi támogatást nyújt azon iskoláknak, melyek kisebbségi nyelveken tanítanak.

[...]

Mint a korábbi jelentések már rámutattak, Románia tagja az Európa Tanács keretében elfogadott Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezménynek. 2002 márciusában az Európa Tanács Miniszterek Bizottsága úgy találta, hogy Románia dicséretes erőfeszítéseket tett a nemzeti kisebbségek és azok kultúráinak védelme érdekében. További erőfeszítésekre van szükség azonban a média, az állami foglalkoztatás és az oktatás terén, ahol kitüntetett figyelmet kell fordítani a kis lélekszámú kisebbségekre. A bizottság úgy találta, hogy a hatóságoknak a romák társadalmi integrációjára irányuló eltökéltsége ellenére valódi problémák vannak még mindig a hátrányos megkülönböztetés, a roma és egyéb román lakosság között húzóódó társadalmi-gazdasági szakadék és némely végrehajtó tisztviselők részéről történő elégtelen bánásmód terén.

1.3. Általános értékelés

Románia továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Fontos előrelépések történtek a romák életkörülményein javító nemzeti stratégia végrehajtásában, a diszkrimináció elleni hatékony küzdelem és az életkörülmények javítása érdekében, bár a további előrehaladáshoz az ehhez társított anyagi forrásokra is szükség lenne.

Fordította Császár Ivett

ROMÁNIA – 2003. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2003. november 5.

29–32. o.

[...]

Romániában nagy roma népesség él – számukat a becslések 1 800 000 és 2 500 000 közöttire teszik.¹ A roma kisebbséggel szembeni hátrányos megkülönböztetés a gyakorlatban továbbra is elterjedt, és a roma közösséget érő társadalmi egyenlőtlenségek is változatlanul jelentősek. Az életkörülményeik továbbra is szegényesek, és a szociális szolgáltatásokhoz is csupán korlátozott mértékben férnek hozzá.

Az elfogadható színvonalú lakáskörülmények hiánya továbbra is nagyon fontos problémát jelent a roma lakosság számára. A jelentési időszak alatt történt néhány helyi kezdeményezés ellenére, mindeddig nincs átfogó megközelítés ebben a kérdésben. A rendőrség megyei szintű stratégiákat dolgozott ki a romakapcsolatokra. Amíg továbbra is érkeznek jelentések a roma közösségekkel szembeni jogtalan rendőrségi erőszakról, voltak olyan esetek, amikor rendőrségi tisztviselőket ilyen visszaélések miatt felelősségre vontak (ami komoly előrelépést jelent). A romák ki tudták használni az új diszkriminációellenes keretet, és a Nemzeti Diszkriminációellenes Tanácshoz beérkezett panaszok több mint a fele a romáktól érkezett.

¹ Egyes esetekben a becslések messze meghaladják a hivatalos számokat, legalább egy részben azért, mert egyes romák vonakodnak magukat annak vallani. A 2002-es népszámlálás szerint a roma lakosság hivatalos lélekszáma 535 000.

A jelentési időszak alatt a kormány folytatta a (2001-ben elfogadott) Roma Stratégia végrehajtását, bár az eredmények egyenetlenek. Az egészségügyi ágazatban az egyik legnagyobb előrelépés az „egészségügyi közvetítói [mediator]” munkakör hivatalos elismerése, és 166 mediátort képeztek és közvetítettek ki. A foglalkoztatáspolitikai terén a Nemzeti Foglalkoztatási Ügynökség és ennek megyei irodái aktív együttműködést kezdtek a megyei Roma Irodákkal a munkaerőpiacra jutás megkönnyítése érdekében (bár mindeddig csak korlátozott eredmények mutatkoznak). Romáknak szóló szakképzési programok is beindultak. Mindazonáltal további reformokra van szükség a kötelező oktatást be nem fejező nagyszámú roma foglalkoztatási lehetőségeinek növeléséhez. Az oktatás területén jogszabályi módosítások történtek az iskolázatlan romák számára elérhető oktatási programok elindítása érdekében. Az országos programokon belül roma diákok részére a középfokú és felsőfokú oktatásban fenntartott helyekről gondoskodnak.

A Roma Stratégiával lefedett egyéb területeken a fejlődés a világos politikai programok és a korlátozott finanszírozás miatt csak mérsékelt volt. A kormányzati átszervezés részeként a roma ügyek átkerültek a Kormány Főtitkárságára. Ez a lépés valószínű, hogy nagyobb politikai súlyt ad a romakérdésnek – bár ugyanezek az átszervezések késleltették a Roma Stratégia végrehajtását szolgáló állami költségvetési átutalásokat. Az, hogy a kormányzat a stratégia ellenőrzésében és végrehajtásában a Roma Pártra támaszkodik, aggodalomra ad okot, mivel ez gyakorlatilag más roma szervezetek kizárásához vezetett.

[...]

1.4. Általános értékelés

Románia továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Létrejötték a diszkrimináció-ellenes jogszabályok végrehajtását szolgáló struktúrák, és számos diszkriminatív esetet szankcionáltak. Az ombudsman hivatalának teherbíró-képességén javítottak. Folytatódott a tavalyi jelentésben említett kedvező elmozdulás a gyermekvédelmi rendszer reformjában, és további kezdeményezések születtek a nemzeti kisebbségek jogainak érvényesítésére. A Roma Stratégia végrehajtása azonban továbbra is forráshiányos, ami azzal járt, hogy annak az eredményei valamivel mérsékeltebbek lettek.

[...]

Fordította Vizi Balázs

ROMÁNIA – 2004. ÉVI RENDSZERES ÉVES JELENTÉS

Brüsszel, 2004. október 6.

30–32. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

[...]

Románia 1995 óta tagja a Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezménynek. Romániában nagy roma népesség él – számukat a becslések 1 800 000 és 2 500 000 fő közé teszik.¹ A roma kisebbséggel szembeni hátrányos megkülönböztetés a gyakorlatban továbbra is általános és a roma közösséget érő társadalmi egyenlőtlenségek is változatlanul jelentősek. Az életkörülményeik továbbra is szegényesek, és a szociális szolgáltatásokhoz csak korlátozott mértékben férnek hozzá.

Folytatódott a 2001-ben elfogadott Roma Stratégia végrehajtása az oktatás, az egészségügy, a foglalkoztatás és a rendőrséggel való kapcsolattartás terén. Bár ezek önmagukban is pozitív erőfeszítések, fennáll annak a kockázata, hogy amennyiben az országos és a helyi koordináció gyenge marad, elszigeteltek maradnak és nem lesznek fenntarthatók. A Végrehajtási és Ellenőrzési Vegyesbizottság működésében korlátozott fejlődés mutatkozott. Helyi szinten a közintézmények képviselőiből (tanfelügyelet, közegészségügyi igazgatóság, rendőrség, foglalkoztatási iroda) álló munkacsoportok formálisan majdnem minden megyében megalakultak. Azonban a Roma Irodának még mindig nincs kapacitása arra, hogy az érintett különböző minisztériumok között a romák érdekében intézkedéseket kezdeményezzen és koordináljon.

Különösen az oktatás terén látszottak kedvező fejlemények. A diszkrimináció-ellenes és befogadó megközelítés támogatása érdekében a tanárok nagyobb számban szakosodtak a roma gyerekek nevelési szükségleteinek megfelelően ott, ahol az aktív szülői részvételt támogatták, és fejlettebb iskolai tanterveket készítettek. Továbbá, a romák helyzetének javítását szolgáló nemzeti stratégia keretében helyi terveket készítettek, és a szegregált oktatás kérdésével is foglalkoznak. Az egészségüghöz, foglalkoztatáshoz és a rendőrséghez kapcsolódó intézkedések jó alapot adnak a későbbi tevékenységekhez. Az előző jelentés ideje alatt képzett és kiközvetített egészségügyi mediátorok egyre inkább bekapcsolódnak a széles körű egészségügyi kérdésekbe, beleértve az egészségbiztosításhoz való hozzáférést is. A megyei foglalkoztatási irodák, a roma civil szervezetekkel együttműködve tovább folytatták a romáknak szóló állásbörzék megszervezését.

¹ Egyes esetekben a becslések messze meghaladják a hivatalos számokat, legalább egy részben amiatt, mert egyes romák vonakodnak magukat annak vallani. A 2002-es népszámlálás szerint a roma lakosság hivatalos lélekszáma 535 000.

Ahogy azt a tavalyi jelentés is említette, aggodalomra ad okot, hogy a kormányzat a stratégia ellenőrzésében és végrehajtásában a Roma Pártra támaszkodik, mivel ez gyakorlatilag más roma szervezetek kizárásához vezetett.

[...]

1.4. Általános értékelés

Amióta a Bizottság 1997-es országvéleményében megállapította, Románia teljesítette a csatlakozás politikai kritériumait, az ország tovább erősítette és elmélyítette a demokratikus intézmények stabilitását, a jogállamiságot, az emberi jogokat és a kisebbségek védelmét és tiszteletét.

[...]

A Roma Stratégia végrehajtása, amelynek célja, hogy kifejezetten a diszkriminációval foglalkozzon, folyamatos, de a roma kisebbséggel szembeni tényleges diszkrimináció széles körű marad. Az oktatás befogadó megközelítésének támogatása kedvező fejlemény. Ugyanez a biztató trend figyelhető meg az egészségügy és a foglalkoztatás terén is.

Fordította Vizi Balázs

**AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG
RENDSZERES ÉVES JELENTÉSEI**

SZLOVÁKIA

**AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG 1998. ÉVI RENDSZERES JELENTÉSE
SZLOVÁKIA ELŐREHALADÁSÁRÓL AZ UNIÓS TAGSÁG FELÉ**

Brüsszel, 1998. november

12–13. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Nem történt változás a kisebbségi nyelvekre vonatkozó jogalkotás, illetve a kisebbségek védelme terén.

Az EU-val és az EBESZ Nemzeti Kisebbségi Főbiztosával szemben vállalt kötelezettségek, valamint az Alkotmánybíróság 1997. augusztusi szabályozása ellenére – mely utóbbi megállapítja, hogy a kisebbségi nyelvek használatára vonatkozó jogszabály hiánya ellentétes a szlovák alkotmánnyal – nem történt számottevő előrelépés e téren.

A szlovák kormány 1997 novemberében memorandumot tett közzé, és meghívta az EBESZ-t, az Európa Tanácsot és az Európai Bizottságot a szakértői vitákban való részvételre, melyek 1998 márciusában és májusában folytak. A vitának kézzelfogható eredménye nem született.

A kisebbségi nyelvek használatában fennálló jogalkotási hézag az állami nyelvről szóló törvény végrehajtásával együtt a következő problémákhoz vezetett: 1997 júniusában a hagyományos, kétnyelvű érettségi bizonyítványokat szlovák nyelvű bizonyítványok váltották fel. Az ügyel kapcsolatban több tanárt is zaklatás ért, és 1998. március 15-én két osztályfőnököt elbocsátottak egy magyar tanítási nyelvű gimnáziumból. Az Oktatási Minisztérium 1998. január 20-án kijelentette, hogy a nemzeti kisebbséghez tartozó gyermekek szüleik kérésére kaphatnak kétnyelvű bizonyítványt, de ennek hatósági érvénye nincsen, továbbá fizetni kell érte.

Pozitívumként jegyzendő azonban meg, hogy 1998. július 2-án a parlament elutasította az oktatási törvény vitatható módosítását, mely hátrányos megkülönböztetést alkalmazott volna az etnikai kisebbségekkel szemben azáltal, hogy a földrajz és történelem tanítását kizárólag szlovák nyelven engedélyezi.

[...]

Mint a véleményben már volt róla szó, a roma kisebbség továbbra is hátrányos megkülönböztetésnek és a rendőri védelem hiányának van kitéve. A szlovákiai etnikai kisebbségek jogvédő irodája a rendőrség romákkal szembeni túlkapásairól és Mol-

dava nad Bodvou területén a tisztviselők által alkalmazott hátrányos megkülönböztetésről számol be. Egyes szlovákiai romáknak az Egyesült Királyság a zaklatás és védelem hiánya miatt adta meg a politikai menedéket.

Pozitívként említendő meg, hogy a szlovák kormány számos olyan intézkedést tett meg, mely a hátrányos helyzetűek, így a roma családok támogatását szolgálja (az óvodai tandíj eltörlése, speciális tanfolyamok). 1997 novemberében a kormány jóváhagyta a roma problémák megoldására irányuló tervezetet, mely az állami közigazgatás számára az oktatás, a foglalkoztatás és a lakásellátás terén ír elő feladatokat, s 2002-ig 1,7 billió szlovák korona (42,1 millió ECU) áll rendelkezésre a feladatok megvalósításához. A program további kidolgozásra szorul. Változó fogadtatásban volt része a romák és a kisebbségi jogvédők részéről, akik kifogásolják, hogy a támogatások nem követik a költségvetés-tervezetet, és a legtöbb intézkedés csak 1999 utánra szól.

Fordította Császár Ivett

SZLOVÁKIA – 1999. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 1999. október 13.

16–18. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A szlovák hatóságok fontos előrelépésről tettek tanúságot e téren. Kineveztek egy, a Magyar Koalíció Pártjához tartozó miniszterelnök-helyettest, aki az emberi jogokért, a nemzeti kisebbségekért és a regionális fejlesztésért felel. A parlament létrehozott egy emberi jogi és nemzeti kisebbségvédelmi bizottságot, melynek van egy romaügyekkel foglalkozó részlege is. A Nemzeti és Etnikai Kisebbségek Kormányzati Tanácsa, melyben minden kisebbség képviselve van, átalakult kormányzati tanácsadó testületté. A Kulturális és Oktatási Minisztériumban, illetve a kormányhivatalban is hoztak létre kisebbségi egységeket.

A kisebbségi nyelvek hivatalos kommunikációban való használatáról szóló törvényt 1999 júliusában fogadták el, és szeptember 1-jén lépett életbe. A Magyar Koalíciós Párt ellene szavazott, mert úgy érezték, hogy a törvény nem elég átfogó, parlamenti jelenlétük azonban nem volt elég a törvény leszavazásához. A törvény értelmében az olyan kisebbséghez tartozó személyek, akiknek száma meghaladja az adott település lakosságának 20%-át, a közigazgatási és a helyi önkormányzati szervekkel való hivatalos érintkezés során használhatják anyanyelvüket.

Ezáltal Szlovákia nemcsak azt a gyakorlatot állítja vissza, melyet az előző kormány szakított meg, de e téren a nemzeti törvényhozást összhangba hozza a szlovák

Alkotmánnyal, az EBESZ, az Európa Tanács és az Európai Bizottság nemzetközi mércéjével és különleges ajánlásaival.

A kormány elkötelezte magát amellett, hogy a törvényt oly módon értelmezi és alkalmazza, hogy annak rendelkezései – későbbi és specifikus törvény lévén – feleltek állnak az állami nyelvről szóló törvény rendelkezéseinek. A jövőben további, a kisebbségi nyelvhasználatra vonatkozó törvényhozással kell kiegészíteni, főként az oktatás és a kultúra terén.

A jelentős nagyságú roma kisebbség (a legutóbbi népszámlálás szerint a népesség 1,6%-a, de a becslések 4,8% és 10% közé teszik) továbbra is aránytalanul magas szegénység, munkanélküliség és hátrányos megkülönböztetés áldozata, tagjainak a szkinhedek támadásaival szemben a rendőrség kevés védelmet nyújt. Az 1998. júliusi áradások sújtotta kelet-szlovákiai roma települések helyreállítása még mindig nem fejeződött be. Igen nagy a roma tanulók száma a visszamaradott gyerekeknek fenntartott iskolákban, és az iskolai szegregáció más fajtája is ismert. Júniusban és július elején több mint 1000 szlovákiai roma bevándorló érkezett Finnországba, hátrányos megkülönböztetés elől menedéket keresve. Ez oda vezetett, hogy a szlovákok átmenetileg csak vízummal utazhatnak Finnországba. A finn hatóságok az általuk eddig megvizsgált eseteket elutasították. Bár kisebb számban, de hasonló menekültek érkeztek Belgiumba, Kanadába, Dániába, Írországra, az Egyesült Királyságra és Norvégiára. Az utóbbi ugyancsak bevezette a vízumkötelességet a szlovák állampolgárok számára.

A kormány határozott lépéseket tett a romakérdésben, és 1999 februárjában kinevezett egy biztost, aki a kormányt tanácsadói munkájával segíti a politikák és a programok, pl. a Phare-program kidolgozásában. Elindultak olyan programok – némelyik civil szervezetekkel való együttműködésben –, melyek a romák oktatását, iskolalátogatását és integrációját segítik elő. Intézkedések történtek a faji alapú támadások ellenőrzésére és megelőzésére. Szeptemberben a kormány elfogadott egy, a roma közösség problémáira irányuló stratégiát. A stratégia általános jellegű, és híján van pontos határidőknek, de mindenképpen pozitív kezdeményezés. A 2000-es költségvetés 1,4 millió eurót tesz félre e célra, mely négyszerese az 1999-es költségvetés által biztosított összegnek. A pozitív fejlemények ellenére több figyelmet kell fordítani – különösen a helyi közigazgatás szintjén – a romák életkörülményeinek javítására, valamint a társadalomban, az állami közigazgatásban és a rendőrségben a diszkriminatív magatartás átalakítására.

1.3. Általános értékelés

[...]

Az 1998-ban bekövetkezett változásoknak köszönhetően Szlovákia most már teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Különös figyelmet kell fordítani a romák helyzetének a javítására és a társadalom diszkriminatív beállítottsága elleni küzdelemre.

Fordította Császár Ivett

SZLOVÁKIA – 2000. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2000. november 8.

20–22. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

Az 1999-es Csatlakozási Partnerség a következőképpen határozta meg Szlovákia rövid időn belül teljesítendő legfőbb feladatainak egyikét: „a romák helyzetén hatékonyabb fellépéssel kell javítani, ideértve a nemzeti és helyi szinteken egyaránt szükséges anyagi támogatásra vonatkozó rendelkezéseket, valamint olyan intézkedéseket, melyek a hátrányos megkülönböztetés leküzdésére, a foglalkoztatás és az oktatáshoz való hozzáférés lehetőségének fokozására irányulnak”.

Az előző időszak jelentésében említett megfelelő törvényhozás és a támogatói intézmények felállítását eredményező számottevő haladás után további előrelépések mutatkoznak a kisebbségek problémáinak kezelésében, a konkrét megvalósítás azonban akadozó.

A Belügyminisztérium összeállította annak a 656 településnek a listáját, melyekre a kisebbségi nyelvek hivatalos kommunikációban való használatáról szóló törvény vonatkozik (azaz, ahol a nemzeti kisebbségek – a magyar, ruszin, roma, ukrán és német kisebbség – a lakosság legalább 20%-át képezik), és kiadott erre vonatkozó irányelveket. Némely önkormányzat kidolgozta a megvalósításra vonatkozó szabályozást is. A törvény tényleges végrehajtásáról szóló adatok azonban hiányosak, így nem lehet hatékonyságát felbecsülni. Úgy tűnik, hogy számos helyen információ hiányában a nemzeti kisebbségek nem élnek törvény adta jogaikkal – például egyetlen roma falu sem használta ki a roma nyelvhasználatot engedélyező lehetőséget.

A kormányhivatal egy szakértőkből álló csoportja további, a kisebbségek nyelvhasználatát érintő törvénytervezeten dolgozik, különösen az oktatás, kultúra és média területén. Májusban elfogadták a 2000/2001-es évekre vonatkozó akciótervet a hátrányos megkülönböztetés, a rasszizmus, az idegengyűlölet, az antiszemitizmus és az intolerancia egyéb formáinak leküzdésére. A terv célja a nyilvánosság figyelmének felhívása az intolerancia minden formájára, a tanulóknak, szakmai csoportoknak (rendőrség, bíróság, ügyészség, hadsereg, egészségügyi és szociális munkások)

és az egész lakosságnak szánt oktatási kezdeményezések támogatása és koordinálása. Átfogónak és jól megfontoltnak tűnik, de nem tartalmaz költségvetési elosztást.

A szlovákiai roma kisebbség igen jelentős méretű, bár pontos adatok nincsenek. A legutóbbi népszámlálás szerint a lakosság 1,6%-át teszi ki, de a becslések szerint ez akár 10% is lehet, ami Európában viszonylagosan a legmagasabb arány. A következő népszámlálásnál törekedni kell az adatok pontosítására. A romák továbbra is hátrányos megkülönböztetés, szkinhedek által alkalmazott erőszak, valamint megfelelő rendőri védelem hiányának áldozatai. Augusztusban egy nyolcgyermekes nőt támadtak és gyilkoltak meg. A rendőrség nyomozása faji alapon történő bűncselekményt állapított meg, melynek kapcsán meghatározó politikusok is rosszcselekedeteket fejezték ki. A roma kisebbség rasszista közbeszéd áldozatául is esik, nemegyszer politikai képviselők részéről. Figyelmet érdemel ellenben, hogy szeptemberben egy parlamenti képviselőt megfosztották peres eljárás alóli mentességétől e tekintetben.

Az 1998. júliusi árvíz által sújtott roma települések helyreállítása Szlovákia keleti részén még nem fejeződött be. A roma tanulók az oktatási rendszerben alulreprezentáltak, különösen a felsőfokú oktatásban és az egyetemeken, valamint túl nagy számban tanulnak kisegítő iskolákban. A tanároknak a roma kultúra és történelemből való felkészítése folytatódik, s az első roma történelmi iskolai tankönyv már hozzáférhető az iskolák számára. Némely városban továbbra is fennáll a de facto szegregáció.

Roma származású szlovákok EU-tagállamokba történő áramlása folytatódik, és tetten értek a Cseh Köztársaságba kivándorlókat is. Ez bizonyos esetekben a vízumkötelezettség bevezetéséhez vezetett. A jelentés elkészítésének ideje alatt a következő tagállamok igényelnek vízumot a szlovák állampolgárok részéről: Belgium, Dánia, Írország és az Egyesült Királyság. Egyes politikusok a romákat teszik felelőssé a helyzet kialakulásáért, valamint szervezett bandák működését vélik a háttérben. A probléma társadalmi és gazdasági gyökereit azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni. A roma kivándorlás és a vízumkötelezettség közötti összefüggés romaellenes neheztelést váltott ki, s hasonló eredménnyel jártak a közelmúltban lezajlott terméslopások is.

A roma közösség problémáinak megoldására irányuló stratégiát, melyet 1999 szeptemberében fogadtak el (1. szakasz), 2000 márciusában továbbfejlesztették (2. szakasz). Az új dokumentum tartalmaz számos indokolt, jó tervezetet, de nem határozza meg a célokat, a tervek teljesítésének határidejét, a pénzügyi forrásokat és a folytatólagos mechanizmusokat. További részletezés és konkrét intézkedések szükségesek a dokumentum funkcionális értékének növeléséhez.

A 2000-es év költségvetésében a romaügyi kormánybiztosnak fenntartott összeget az elmúlt évhez képest a kétszeresére emelték, így 0,75 millió eurót tesz ki, ami nyilvánvalóan nagyon kevés. A stratégia 2. szakaszának értelmében ez az összeg 4 millió euróra fog nőni, de a költségvetési források nincsenek tisztázva.

A büntető törvénykönyv újkeletű módosítása explicit elismeri a faji alapú testi sértést és súlyosbította a büntetést ezekben az esetekben. Számos ítéletet hoztak már

e rendelkezés alapján. Áprilisban a besztercebányai bíróság módosította egy bűncselekmény jogi minősítését, melyet négy évvel ezelőtt követtek el. Az ítéletet nem változtatták meg, de faji alapú bűncselekménynek minősítették. Ezzel az esettel Szlovákiában először hoztak a fenti rendelkezés alapján bírósági ítéletet.

[...]

Néminemű haladás ellenére összességében véve szakadék tátong a jó szándék és a tényleges megvalósítás között. Ekképpen a kisebbségek mindennapjaiban alig vagy egyáltalán nem történt változás. Több figyelmet kell szentelni a kisebbségek védelmére (a helyi közigazgatási szinten is) és a mélyen gyökerező társadalmi előítéletek megváltoztatására, valamint a roma lakosság életkörülményeinek javítására.

1.3. Általános értékelés

Szlovákia továbbra is megfelel a csatlakozás politikai kritériumainak, ahogy azt első alkalommal a tavalyi jelentés megállapította.

[...]

Kézzelfogható a fejlődés a romák helyzetében kiváltképp a különleges intézkedések alkalmazásánál, a Csatlakozási Partnerség rövid távú prioritásainál, de ezek még nem érték el a kellő kiterjedtségüket. Újabb eredmények figyelhetők meg a jogszabályok alkalmazása, a megerősítő politikák különböző területein, és a költségvetési eszközöknél ezekre az 1999-es csatlakozási partnerség közép távú prioritásai vonatkoznak.

Fordította Császár Ivett

SZLOVÁKIA – 2001. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2001. november 13.

SEC(2001) 1754

22–24. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A roma kisebbség kivételével a Szlovákiában nyilvántartott kisebbségek (számuk több, mint tíz) viszonylag jól beilleszkedtek a szlovák társadalomba. Ezt az Európa Tanács [Nemzeti kisebbségek védelméről szóló] keretegyezményének Tanácsadó Bi-

zottsága is megállapította. A bizottság külön kiemelte a közösségek közötti kapcsolatok javítása terén elért eredményeket, megemlítve a magyar kisebbséget, mely a legnagyobb kisebbségi csoport Szlovákiában.

[...]

A roma kisebbség helyzete továbbra is meglehetősen nehéz. A roma kisebbség számottevő, bár pontos megoszlása a lakosság arányában nem ismert. A legutóbbi népszámlálás alapján, melyet 1991-ben végeztek a lakosság 1,6%-a, de becslések szerint megközelítheti a 10%-ot. A 2001. év második negyedévében lezajlott népszámlálás, mely során első alkalommal használtak kétnyelvű szlovák–magyar, szlovák–rutén, szlovák–ukrán és szlovák–román kérdőíveket, kisebbségekről szóló adatai már valószínűleg javulást mutatnak majd.

Az oktatásban részt vevő roma diákok száma továbbra is elmarad az átlagtól, ugyanakkor a szellemileg visszamaradott gyermekeknek fenntartott iskolákban a roma gyerekek száma jóval magasabb az átlagnál. Számos jelentés érkezett roma diákok számára elkülönített osztályokról. A lakásellátás továbbra is megoldatlan, különös tekintettel a Szlovákia keleti részén levő ún. telepeken. Több jelentés szól arról, hogy kirekesztették őket a közüzemi és szociális szolgáltatásokból, ideértve az egészségügyet is. Különösen a „bőrfejűek” által elkövetett erőszak továbbra is komoly fenyegetettséget jelent ennek a kisebbségnek. 2000-ben a rendőrség 35 rasszista indíttatásból elkövetett bűnügyet regisztrált, melyek áldozatai nagy számban romák voltak. Néhány esetben súlyos rendőrségi bántalmazások értek romákat.

A 2000. évi jelentés nagy előrelépésről számolt be a kisebbségi jogok területén kialakított megfelelő jogalkotásról, valamint az ezt támogató megfelelő intézményi háttér kialakításának szükségességéről, és beszámolt arról, hogy a megvalósítás terén lassú az előrehaladás. A jelentésben szereplő időszak alatt a szlovák kormány és néhány helyhatóság további intézkedéseket tettek a nemzeti kisebbségeket érintő kérdésekben:

- 2001 júniusában Szlovákia ratifikálta a Regionális és kisebbségi nyelvek európai kartáját. A kartát a bolgár, horvát, cseh, német, lengyel, roma, rutén és ukrán nyelvekre alkalmazzák azokon a településeken, ahol a kisebbségek aránya meghaladja a 20%-ot. A karta rugalmas eszközrendszerének segítségével a magyar kisebbség részesül a legkedvezőbb elbánásban. A kormány a nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok kormányzati tanácsát mint tanácsadó testületet bízta meg a karta megvalósításával.
- A múlt évben elfogadott kormányzati roma stratégia megvalósítása nemzeti és helyi kormányzati szinten is megkezdődött. Több mint 100 projekt zárult le lakásépítés és infrastruktúra-fejlesztés, oktatás és képzés, foglalkoztatás, szociális kérdések és egészségügy, valamint a kultúra területén. A stratégia megvalósítására szánt mintegy 4 millió euró kb. 50%-át költötték el.
- Többnyire a romák lakásgondjait javítandó, számos településen sürgős intézkedésekre van szükség. Az ingatlan tulajdonjogának kérdése, mely gyakran a

probléma megoldásának gátja, néhány településen megoldódni látszik. A kormány mintegy 5 millió eurót különített el a szociális lakásprogramra, melyből a roma lakosság is részesül.

- A foglalkoztatás terén a kormány 2001-ben 35 millió eurót szán kedvezményes közmunkahelyek finanszírozására. Ezt a helyi hatóságok, helyi kormányservek és vallási szervezetek hajtják végre. A roma közösség tagjai is a program kedvezményezettjei között vannak.
- Az oktatás terén a kormány folytatta roma gyermekek számára az iskolára felkészítő osztályok létrehozását. Ezenkívül a romák által lakott településeken számos iskolaépítés fejeződött be.

Nem vitatva a pozitív intézkedéseket, ezeket folytatni és erősíteni kell annak érdekében, hogy a roma kisebbséget ért számos hátrányt orvosolni lehessen. A megfelelő szabályrendszer kialakítása és a megvalósítás közti hézag, mint azt a múlt évi jelentés is leszögezi, továbbra is fennáll.

Ezért sürgős a stratégia hatékonyabb megvalósítása, ideértve a megfelelő nemzeti és helyi szintű pénzügyi támogatást, valamint a megvalósításban részt vevő emberek megfelelő képzését. Szükség van az érintett minisztériumok közti együttműködésre annak érdekében, hogy az irányelveket az ágazatoknak megfelelő stratégiákban és konkrét intézkedésekben alkalmazzák. A kormány és a roma közösség közti együttműködést javítani kell. A romákat már a kezdeti fázisban be kell vonni a projektek ütemezésébe és kivitelezésébe. A kormány meghatalmazotti hivatal (melynek vezetését 2001 májusában egy másik roma képviselő vette át) kezdi visszanyerni befolyását. A hivatal vezetői teljesítményét és költségvetését növelni kell. A kezdeti szakasz eredményeit elhomályosítani látszik a roma közösség együttműködésének hiánya.

Az iskola-előkészítő oktatás hiánya a tanárképzés abbéli hiányossága, hogy a roma gyermekek speciális igényeire felkészüljön, a szegényes lakáskörülmények és a magas munkanélküliség mind nagymértékben hozzájárulnak a romák társadalomból történő fokozatos kirekesztéséhez. Ezeket a kérdéseket továbbra is kiemelten kell kezelni. Növelni kell a helyi hatóságok számára tanácsot adó, jól képzett romák, valamint az adminisztráció különböző szintjein dolgozó szociális munkások számát, és munkájukat megfelelő jogi és pénzügyi eszközökkel támogatni kell.

A kisebbségi nyelvek használatáról szóló törvény intézkedéseinek megvalósításáról kevés a konkrét adat. Az előző évi jelentés megállapítása, mely szerint információhiány miatt a nemzeti kisebbségek nem élnek a törvény adta jogaikkal, továbbra is áll.

1.3. Általános értékelés

Szlovákia továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

A roma kisebbséget illetően az 1999-ben, majd 2000-ben elfogadott roma stratégia alkalmazását erősíteni kell, és a megfelelő pénzügyi fedezetet nemzeti és helyi szinten is elő kell teremteni. Ezzel összefüggésben fontos a széles körű diszkrimináció elleni küzdelem érdekében tett erőfeszítések fokozása.

[...]

További pozitív intézkedések ellenére a roma kisebbség helyzetének kézzelfogható javítása – egy újabb rövid távú prioritás – csak részlegesen valósult meg, akárcsak az 1999-es csatlakozási partnerség politikai kritériumokra vonatkozó közép távú prioritásai, melyek a kisebbségi nyelvekre vonatkozó jogszabályok folytatólagos alkalmazására és a roma kisebbséget érintő politikák és költségvetési eszközök erősítésére hívnak fel.

Fordította Császár Henrietta

SZLOVÁKIA – 2002. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2002. október 10.

SEC(2002) 1410

30–33. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A roma kisebbség kivételével Szlovákia elismert kisebbségei (több mint tíz) viszonylag jól beilleszkedtek a szlovák társadalomba. Jelentős lépések történtek a roma stratégia megvalósítására, a roma közösség nehéz helyzetének enyhítésére.

A 2001 májusában tartott népszavazás eredményeit az év végén tették közzé. 520 528 ember (9,7%) vallotta magát magyarnak, 89 920 (1,7%) roma, 44 620 (0,8%) cseh, 24 201 (0,25%) ruszin, 10 814 (0,20%) pedig ukrán eredetűnek. A becslések szerint azonban a roma kisebbség az összlakosság 10%-át alkotja.

[...]

A szektorokban tett erőfeszítések ellenére a roma kisebbség helyzete továbbra is nehéz.

A kormány romaügyekben meghatalmazott hivatalát megerősítették, ezáltal az elmúlt évekhez képest hatékonyabban működik. 2001 októberében Szlovákia keleti részén, ahol a romák nagy többsége él, regionális iroda nyílt. A tavaly kinevezett új kormány meghatalmazott jelentős javulást eszközölt a roma közösség, a nyilvánosság és a média közötti kommunikációban, többek között azáltal, hogy megalakított

egy, számos roma és civil szervezeti tagokat magába foglaló informális tanácskozó bizottságot. Más intézményekkel együttműködve a hivatal elindította a roma nyelv kodifikációját.

A roma stratégia két szakaszának folytatásaként a hivatal kidolgozta a 2002-es évre a roma közösséget érintő elsőrendű feladatokat, melyet a kormány 2002 áprilisában hagyott jóvá. A hangsúly az oktatásra, a lakásellátás és technikai infrastruktúra támogatására, a közvéleményre, a roma társadalmi-kulturális központ kialakítására és a roma közösségről szóló szociológiai kutatásra esett. Az új stratégia magában foglal egy roma településeket fejlesztő, komplex és ambiciózus programot, mely kiterjed az infrastruktúrára, oktatásra és képzésre, a vállalkozások és szociális munka támogatására. Végezetül kidolgozták a szociális terepmunkások kísérleti programját, mely az önkormányzatokban dolgozó speciális szociális munkások alkalmazására irányul.

A 2002 júniusában módosított közalkalmazotti törvény bevezette az oktatási rendszerbe az oktatási kiegészítő és az iskolai előkészítő oktatás intézményét. Ezek az intézkedések fontos lépések a roma gyerekek normál oktatási rendszerbe történő integrálásában.

Tavaly év végén alakult meg a roma ügyekért felelős tárcaközi bizottság az egyes ágazatok tevékenységeinek pontosabb előirányozásának és koordinálásának céljából, mely lehetővé teszi a pénzügyi források hatékonyabb felhasználását és a meghatalmazott hivatal koordináló szerepének előmozdítását. A bizottságnak azonban csak tanácskozó szerepe van, döntéshozói hatásköre nincsen, s mind ez ideig csak néhány alkalommal ülésezett.

A roma ügyekkel foglalkozó minisztériumok és testületek közötti jelenlegi együttműködés nem elegendő, s számos intézmény személyzete sem megfelelő. A minisztériumok közötti együttműködés hiánya különösen akadályozza a roma stratégia megvalósulását, bár annak köszönhetően, hogy a múlt évi közigazgatási reform új hatáskörökkel ruházta fel az önkormányzatokat a regionális fejlesztés, az oktatás és szociális védelem terén, a megvalósítás ezen a szinten felgyorsult. Úgy tűnik azonban, hogy számos esetben a helyi közösségek romákkal szembeni diszkriminatív magatartása – mely az ország egyes részein a roma közösség szegregációját támasztja alá és állandósítja – a tervek megfelelő végrehajtását igen megnehezíti. Ugyanakkor számos önkormányzat gyakorlati intézkedések révén, pl. a lakásellátás terén, helyi kezdeményezéseket indított az életkörülmények javításának érdekében.

Össességében véve, a pozitív tettek ellenére a roma közösség nagy része továbbra is társadalmi egyenlőtlenségnek, az oktatás, a foglalkoztatás, a büntető igazságszolgáltatás és a közszolgáltatások terén általánosan elterjedt hátrányos megkülönböztetésnek van kitéve. Miként a múlt évi jelentés is beszámolt róla, a politikák megfogalmazása és az azok konkrét megvalósulása közötti szakadék továbbra is fennáll. A helyzet orvoslása további erőfeszítéseket igényel.

A lakásellátás, különösen a többségében Szlovákia északkeleti részében található települések esetében, aggasztó: gyakran nincsen víz- és áramellátás. A sok esetben

megoldhatatlan földtulajdonosi kérdés miatt az önkormányzatok nem tudják hathatósan kezelni a problémát. Bizonyos településeken külföldi támogatók segítségével vagy az önkormányzatok és civil szervezetek közötti hatékony partneri kapcsolat révén sikerül csak megoldani a problémát.

A közszolgáltatásokhoz és a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés csekély mértékben javult. Civil szervezetek által indított kurzusok keretében a romáknak lehetőségük nyílt az állami és közintézményekbe való betekintésre. Ugyanakkor a roma ügyfelek nem részesülnek mindig kellő kiszolgálásban a helyi munkaügyi hivatalokban, és az államigazgatás alsóbb szintjeivel való napi kapcsolattartás során is hátrányos megkülönböztetésnek vannak kitéve. Az egészségügyi ellátás szintén gondot okoz. A roma tanácsadók közigazgatásban való alkalmazása tekintetében kevés konkrétum született. Igen kevés képzett roma tanácsadó működik Szlovákiában: kettő regionális, kettő pedig helyi irodában. Nem rendelkezik jogszabály a roma tanácsadói státusról, és a kormány nem nyújt támogatást az erre irányuló politika kialakítására.

Az oktatási rendszerben a roma tanulók alulreprzentáltsága, illetve ezzel egyidejűleg magas létszámuk a kisegítő iskolákban még mindig meglévő probléma. Számos jó kezdeményezés, mint pl. az iskola előtti felkészítő osztályok és a roma oktatási kisegítők alkalmazása még kísérleti fázisban van, de már ígéretes eredményekről számolnak be. Szükség lenne arra, hogy ezek a kezdeményezések minél több állami támogatást kapjanak, beleértve az anyagi támogatást is, és ezáltal minél kevésbé fűggenek külföldi támogatóktól.

Mint fentebb már volt róla szó, a roma közösség tagjai különösen ki vannak téve a rasszizmuson alapuló erőszaknak, főként a szkinhedek részéről. 2001-ben a rendőrség 40 faji alapú bűncselekményről számolt be, ezek nagy részének romák voltak az áldozatai. A Belügyminisztérium felállított egy civil szervezetekkel együttműködő bizottságot a faji indíttatású bűncselekmények feltárására.

Az állami költségvetésből félretett anyagi támogatás fokozatosan gyarapszik, de még mindig nem elegendő a politikák konkrét programokba való átültetéséhez. A kormány meghatalmazotti hivatal költségvetése megközelítőleg 1,2 millió euróra duplázódott, mely nagyon örvendetes, de még így sem elégséges.

Ekképpen a roma stratégia megvalósítása haladéktalan támogatást igényel, beleértve a kellő anyagi támogatást nemzeti és helyi szinten is, valamint az érintett emberek megfelelő képzését. Az iskolára felkészítő oktatás hiánya, a tanárok képzése, mely keveset nyújt a roma gyerekek speciális igényeit kielégítő bánásmód fejlesztésében, a szegényes lakáskörülmények, valamint a munkanélküliség magas aránya mind tovább mélyítik a társadalmi kirekesztettséget. Ezek a kérdések elsőrendű fontosságúak. A helyi hatóságoknál közreműködő képzett roma tanácsadók számát, valamint a közigazgatásban, annak minden szintjén dolgozó szociális munkások létszámát növelni kell, és munkájukat megfelelő jogszabályokkal és anyagi támogatással kell támogatni. Egy átfogó jellegű antidiszkriminációs törvény fontos előrelépés volna.

A kisebbségi nyelvek használatáról szóló törvény megvalósítását illetően továbbra sem áll elegendő adat rendelkezésre. Az elmúlt két év jelentéseiben említett benyomás, miszerint a nemzeti kisebbségek információ híján sok helyen nem használják törvény adta jogukat, helyállónak tűnik.

Mint az előző évek jelentéseiből kiderült, a Szlovák Köztársaság tagja az Európa Tanács keretében elfogadott Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezménynek. 2001 novemberében az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága úgy találta, hogy Szlovákia dicséretes erőfeszítéseket tett a nemzeti kisebbségek és azok kultúráinak támogatására, és az elmúlt évben javultak a közösségek közti viszonyok, főként a magyar kisebbség és Szlovákia egyéb lakossága között. A bizottság hozzátette, hogy a keretegyezmény egyes cikkeire vonatkozó jogi biztosítékokat meg kell erősíteni, és azokon a területeken, ahol ezek megfelelőek, teljes megvalósításukra irányuló erőfeszítésekre van szükség. A kormány erőfeszítései ellenére a keretegyezmény megvalósításában a romákat illetően vannak még hiányosságok, mint például az őket érintő hátrányos megkülönböztetés az élet számos területén, az egyes végrehajtó tisztviselők által alkalmazott bánásmód, valamint a roma és a többségi lakosság közötti mély gazdasági-társadalmi szakadék.

1.4. Általános értékelés

Szlovákia továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Komoly erőfeszítéseket tettek a kisebbségi jogok továbbfejlesztésére és a gyakorlatba történő átültetésére. Különösen a kormány roma ügyekért felelős meghatalmazottját erősítették meg, kiterjesztették a megfelelő stratégiát, és az anyagi eszközök is növekedtek. Ezeket az eredményeket folytatni kell, és megerősíteni a prioritásokat, a diszkrimináció elleni hatékony küzdelmet javítani a roma közösség életkörülményeit. Az általános hátrányos megkülönböztetést tiltó jogszabályok végrehajtása egy további fontos lépés lehet ebben a tekintetben.

Fordította Császár Ivett

**AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG
RENDSZERES ÉVES JELENTÉSEI**

SZLOVÉNIA

**AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG 1998. ÉVI RENDSZERES JELENTÉSE
SZLOVÉNIA ELŐREHALADÁSÁRÓL AZ UNIÓS TAGSÁG FELÉ**

Brüsszel, 1998. november

12. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A kisebbségek jogainak védelme továbbra is megfelelő. Ahogy azt említettük, a parlament 1998. március 25-én törvényt fogadott el a Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezmény megerősítésének érdekében. Sőt, 1997 júliusában a kormány aláírta az Európa Tanács Regionális vagy kisebbségi nyelvek európai kartáját, mely megerősíti a szlovéniai kisebbségek nemzeti jogban megállapított jogait.

A romák (a becslések szerint 6500–7000 fő) helyzete korántsem problémamentes, arról 1997-ben a parlament elfogadott egy jelentést. Csak 13%-uk dolgozik teljes munkaidőben, 25%-uk végez alkalmi vagy idegymunkát. A roma lakosságot támogató programokat a helyi hatóságokon keresztül az állam támogatja.

1.3. Általános értékelés

A szlovéniai fejlemények megerősítik az országvélemény következtetését, hogy Szlovénia teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Fordította Császár Ivett

SZLOVÉNIA – 1999. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 1999. október 13.

17–18. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A romák (6500–7000 fő) helyzete továbbra is problémákat vet fel annak ellenére is, hogy a kormány elkötelezett a megoldások megtalálásában. Az Alkotmányban (65. cikk) előrevetített általános kisebbségvédelmi törvény a romákról még mindig nem készült el. Mindazonáltal a roma közösség jogi védelmét ágazati törvények biztosítják (pl. az 1993. évi törvény a helyi önkormányzatokról, a helyi választásokról szóló törvény, valamint oktatási szabályozások).

Míg a romák politikai képviseletét a helyi önkormányzatokról szóló törvény rendelkezései garantálják, csak egy helyhatósági tanácsban van képviseletük. A becslések szerint a romák 74%-a él állami segélyen, és csak 13%-ának van állandó munkahelye.

A romák támogatása érdekében (a minisztériumok, ügynökségek, a helyhatóságok és roma egyesületek képviselőiből álló) kormánybizottság intézkedik és van egy speciális romákat célzó kormányprogram. Az oktatás terén fejlődés következett be: jelentősen megnőtt azoknak a gyerekeknek a száma, akik rendszeresen járnak óvodába, illetve iskolába (1998/99-ben 1067 gyerek járt általános iskolába).

1.3. Általános értékelés

Szlovénia teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Fordította Császár Ivett

SZLOVÉNIA – 2000. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2000. november 8.

18–19. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

E téren a nemzetközi jogi dokumentumok jó részét Szlovénia ratifikálta. A kisebbségeknek képviseletük van a nemzetiségekért, valamint a romákért felelős kormánybizottságokban is.

Az Alkotmány elismeri a roma közösség sajátos státusát (65. cikk), amely előrevetíti a romák védelmét szolgáló külön törvény meghozatalát. A törvényt még nem fogadták el, de a roma kisebbség jogait számos ágazati törvény érinti, többek között a helyi önkormányzatokról, a helyi választásokról, valamint az oktatás szervezéséről és finanszírozásáról szóló törvény. A kormány májusban elfogadott egy speciális programot a romák munkavállalási esélyegyenlőségének megteremtésére. A romák (6500–7000 fő) helyzete egészében véve kielégítő, de szükség van a romák társadalmi-gazdasági integrációját előmozdító politikákra, különösen a foglalkoztatásban, az egészségügyben és az oktatásban. A helyi önkormányzatokról szóló törvény azon szakaszai, melyek a romák politikai képviseletéről rendelkeznek, nem valósultak meg teljes mértékben. Ennek legfőbb oka, hogy sok roma nincs regisztrálva, így a regisztrált romák összlétszáma a jogszabályi határ alatt marad.

1.3. Általános értékelés

Szlovénia továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Fordította Császár Ivett

SZLOVÉNIA – 2001. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2001. november 13.
(SEC)2001 1755

21–22. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A kisebbségek védelmében született főbb nemzetközi előírásokat ratifikálták. Az alkotmányban szereplő kisebbségek (magyarok, olaszok, romák) a nemzetiségi közösségek kormányzati bizottságában és a romákat védő bizottságban képviseltetve vannak. A nemzeti kisebbségek kormányhivatala felügyeli a kisebbségek védelmét célzó jogalkotást, és finanszírozza a kisebbségi nyelvű médiával és kultúrával kapcsolatos kiadásokat.

[...]

A Szlovéniában élő roma közösség 6500 és 10 000 főre tehető. A roma közösségek különleges helyzetét és jogait az Alkotmány tartalmazza (65. cikk). A roma kö-

zösségek jogait külön törvények biztosítják, mint pl. a helyi önkormányzati törvény, a helyi választási törvény és az oktatásszervezésről és finanszírozásról szóló törvény. 2001 áprilisában az alkotmánybíróság megállapította, hogy a helyi önkormányzatokról szóló törvény alkotmányellenes, és nem nyújt megfelelő jogi alapot a roma jelöltek helyi választásokon való részvételéhez. A törvényi rendelkezéseket nem sikerült teljes mértékben megvalósítani, mivel számos roma nem regisztráltatta magát hivatalosan, és így a regisztrált romák száma a jogszabályban meghatározott határ alatt marad. Néhány törvény kizárólag az „őshonos”¹ romákra vonatkozik, kizárva ezzel a nem őshonos, bár állampolgár romákat.

A roma lakosság számos tagja a legszegényebb szlovén háztartásokban él. A közösség 74%-a részesül szociális támogatásban, és 87%-uknak nincs állandó munkája. A kormány a múlt évben kidolgozott egy, a romák munkavállalási lehetőségeit javítandó *Egyenlő munkavállalási esélyek programot*. Bár ez pozitív előrelépés, további olyan intézkedésekre van szükség, melyek a romák társadalmi-gazdasági integrálódását segítik, különös tekintettel a munkavállalásra és egészségügyre. Az oktatás fejlesztését ebben az ütemben kell folytatni. Volt példa romákat ért hátrányos megkülönböztetésre.

1.3. Általános értékelés (22. o.)

[...]

Szlovénia továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Fordította Császár Henrietta

SZLOVÉNIA – 2002. ÉVI RENDSZERES JELENTÉS

Brüsszel, 2002. október 9.

SEC(2002) 1411

27–28. o.

Kisebbségi jogok és a kisebbségek védelme

A legutóbbi rendszeres jelentés óta nagy előrelépés történt ezen a területen a helyi önkormányzatokról szóló törvény módosításainak elfogadásával, mely 20 önkormányzatban is lehetőséget ad a roma közösség képviselőire. Szlovéniában a ki-

¹ Az őshonos fogalom nincs törvényben definiálva.

sebbségek védelme általánosságban véve kielégítőnek mondható, a roma közösség tagjai azonban továbbra is társadalmi egyenlőtlenség és hátrányos megkülönböztetés áldozatai.

Jelen vannak az Alkotmány által elismert kisebbségek (a magyar és olasz kisebbség) képviselői a nemzeti kisebbségekért felelős kormánybizottságban, valamint roma képviselők a romák védelméért felelős kormánybizottságban. A nemzeti kisebbségekért felelős kormányhivatal három tagból álló személyzete ellenőrzi a kisebbségek védelmét szolgáló jogszabályok betartását, felhívja a figyelmet a hiányosságokra, és kezdeményezést nyújt be a kormányzati és állami testületekhez. A hivatal együttműködik a kisebbségeket képviselő szervezetekkel, támogatást nyújt tevékenységeikhez, különösen azokhoz, melyek a kisebbségi nyelvi média és kultúra körébe esnek.

A szlovén Alkotmány különjogokat biztosít a magyar, olasz és roma kisebbségek számára.

[...]

A helyi önkormányzatokról szóló törvény májusban elfogadott módosításai garantálják a roma kisebbség azon jogát, hogy 20 önkormányzatban közvetlenül képviseltesse magát. E módosítások követik az Alkotmánybíróság 2001. áprilisi határozatát, mely szerint a helyi önkormányzatokról szóló törvény egyes rendelkezései alkotmányellenesek voltak, mert a törvény nem tartalmazta annak biztosítékát, hogy roma jelöltek a roma közösség tagjaként részt vehessenek a helyi választásokon. Korábban a romáknak a helyi önkormányzatokban való részvételét biztosító rendelkezéseket csak egy önkormányzatban fogantatosították. A kormánynak további összegeket kell félretennie a 2003-as költségvetésben a 20 önkormányzat számára a roma lakosságnak kedvező politikák megvalósítására. A jogszabályi változások hozzájárulnak a romák politikai képviselethez való jogának gyakorlati megvalósulásához. A jogszabály bizonyos rendelkezései ugyanakkor még nem valósultak meg a gyakorlatban, mert sok roma hivatalosan nem regisztráltatta magát a roma közösség tagjaként, ekképpen a regisztrált romák összessége a jogszabályi korlát alá esik. A roma közösség speciális státusát és jogait az Alkotmány 65. cikke tartalmazza. Az önkormányzatokra és az oktatásra vonatkozó ágazati jogalkotás fogalmazza meg a roma közösség jogaira vonatkozó rendelkezéseket. Némely törvény ellenben csak az ún. „őshonos romákra” vonatkozik, kizárva a „nem őshonos romákat” még abban az esetben is, ha állampolgárok. Egy átfogó antidiszkriminációs törvény fontos előrelépést jelentene.

A szlovéniai romák száma kb. 6500 és 10 000 közöttire tehető. Legtöbbjük Szlovénia észak-keleti részén él, ahol a legkisebb az egy főre eső jövedelem és a második legmagasabb a munkanélküliek aránya. A romák nagy többsége továbbra is a szlovén lakosság legszegényebb rétegéhez tartozik. A közösség 74%-a szociális juttatásban részesül, és 87%-a nem végez rendszeres munkát. A romák munkavállalási

esélyegyenlőségére irányuló kormányprogram megvalósítása folyamatban van, a roma képviselők kifogásolták a program rövid távú projektekre való korlátozottságát. A romák társadalmi-gazdasági integrációját előmozdító politikák, főként a foglalkoztatás és egészségügyi ellátás terén még hiányoznak. Az oktatás és lakásellátás helyzete szintén lankadatlan erőfeszítést igényel, s a problémákat a gyökereknél kellene kezelni.

Szlovénia tagja az Európa Tanács Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményének. Első jelentését 2000 novemberében nyújtotta be, a Keretegyezmény Tanácsadó Bizottsága még nem fogadott el Szlovéniáról véleményt.

1.3. Általános értékelés (28. o.)

[...]

Szlovénia továbbra is teljesíti a koppenhágai politikai kritériumokat.

[...]

Fordította Császár Ivett